SVENSKA SIGILLER

FRÅN

MEDELTIDEN.

UTGIFNA

AF

BROR EMIL HILDEBRAND.

FÖRSTA HÄFTET.

Pris: 7 R:dr 50 öre.

SVENSKA SIGILLER

FRÅN

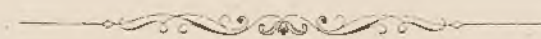
MEDELTIDEN.

UTGIFNA

AF

BROR EMIL HILDEBRAND.

FÖRSTA HÄFTET.

STOCKHOLM, 1862.
KONGL. WITTERHETS HISTORIE OCH ANTIQVITETS AKADEMIENS FÖRLAG.

STOCKHOLM, 1862.
P. A. NORSTEDT & SÖNER, KONGL. BOKTRYCKARE.

De upplysningar våra urkunder från medeltiden, samlade och utgifna i Svenskt Diplomatarium, erbjuda historieforskaren, kunna icke anses fullständiga, förr än de vid originaldokumenterna fästade sigillerne blifvit i trogna afbildningar allmängjorda. Dessa äro af stor vigt, icke blott för pröfningen af dokumenternas äkthet, utan äfven för lösningen af mången historisk tvistefråga. Framför allt erbjuda sigillerne rika och tillförlitliga materialier åt den, som söker kunskap om enskilda i vår historia framstående personer och deras slägtförbindelser, hvilka, särdeles under medeltiden, mäktigt inverkat på Sveriges och Svenska folkets öden.

Men våra medeltidssigiller hafva derjemte ett sjelfständigt värde såsom upplysande fornlemningar från ett af de vigtigaste tidsrummen i kyrkans, samhällsbildningens, konstens och allmänna kulturens historia inom fäderneslandet, så mycket högre att skatta, som dessa fornlemningars ålder kan, i de flesta fall, med full visshet bestämmas. Ordnade i lämpliga serier, med iakttagande af kronologisk följd, låta de oss steg för steg följa konstens och smakens utbildning och vexlingar. Vi finna der, för olika tider, åskådliga och tillförlitliga framställningar af konungamaktens och andra myndigheters insignier, af chevaleriets prakt och i allmänhet af drägter, vapen och rustningar, af ornamenter och architektur, af kristendomens symboler och uppfattningen af dess lärosatser. Till heraldikens studium lemna våra sigiller vigtiga bidrag, hittills okända eller föga begagnade af de män, som åt denna vetenskapsgren egnat sina forskningar. Särskildt blifva dessa iakttagelser i kulturhistoriskt afseende upplysande, om man jemför samtida sigillarbeten från andra länder. Att vårt fädernesland icke förlorar på en sådan jemförelse, måste hvarje fördomsfri kännare medgifva. Mången torde ock på grund af en sådan granskning finna sig föranlåten att frångå eller åtminstone i betydlig mån begränsa den af gammalt inpräglade föreställningen om medeltidens barbari. De vexlingar i kultur och konst våra sigiller antyda, stå naturligtvis i sammanhang med allmänna förhållanden inom kyrkan och de öfriga Europeiska samhällena; men härvid företer sig likväl åtskilligt för vårt land egendomligt, hvars förklaring är att söka i vår historia. Man kan derför med skäl påstå, att våra sigillers beskaffenhet, till en viss grad, angifver skiftningarne äfven i landets och folkets ekonomiska och politiska tillstånd under olika perioder af medeltiden. Det skulle vara för tidigt att här söka anföra bevisen för detta påstående. Om det arbete, hvars början med detta häfte framlägges, kommer att fullständigt utföras, torde dessa bevis falla en hvar i ögonen.

Bruket af sigiller inkom hos oss med kristendomen, dock icke förr än den nya läran hunnit allmännare utbreda och rotfästa sig i landet samt genomtränga eller omgestalta dess inre förhållanden. Det ligger mer än ett och ett halft århundrade mellan Olof Skötkonungs dop och den tid, då våra första sigiller visa sig. Väl är det möjligt att sådana något tidigare varit hos oss begagnade, fastän de icke blifvit åt efterverlden bevarade; men de inhemska dokumenter vi ega i behåll från 12:te århundradet, bära så tydligt vitne om en nybörjande kultur, att man icke är berättigad att synnerligen långt, utöfver hvad vi med visshet känna, tillbakaflytta den tidpunkt, då bruket af skriftliga dokumenter och följaktligen äfven af sigiller kan anses hos oss hafva tagit sin början.

Vårt äldsta inhemska originalbref (Sv. Dipl. N. 51) saknar datering; men då det är utfärdadt af Stephan, Sveriges förste Ärkebiskop, i närvaro af Konung Carl Sverkersson, måste det tillhöra åren 1164—1167. Endast Konungens och Ärkebiskopens sigill hafva varit undersatta, ehuru många förnämliga personer, både prester och lekmän, anföras jemte Konungen som vitnen. Under återstående delen af 12:te århundradet förekomma hos oss inhemska bref och sigill endast af statens och kyrkans högsta styresmän, Konungar och Ärkebiskopar. Först vid seklets slut träffas tvenne odaterade dokumenter utgifna af Konungens närmaste man Jarlen (Birger Bengtsson, † 1202), det ena med bibehållet sigill. *) Från början af följande seklet (1216—1220) förekomma bref utgifna och beseglade af Svenska Biskopar. Enskilda personer afgjorde förmodligen ännu, såsom förut, sina angelägenheter genom muntliga aftal i thingsmenighetens eller andra vitnens närvaro, utan stadfästelse af bref och sigill. År 1219, således ett halft århundrade senare än vårt äldsta inhemska originaldokument, förekommer första gången ett bref (Sv. Dipl. N. 182)**) utgifvet af enskilda lekmän, hvilkas underhängda sigiller äfven finnas qvar. Dylika sigiller omtalas icke i någon äldre handling. Under loppet af 13:de århundradet, och särdeles under dess senare hälft, blef bruket af sigill småningom mera allmänt. På ett odateradt dokument från 1216—1220 (Sv. Dipl. N. 164) träffas första gången ett abbotssigill. Kapitelssigill (för Upsala) omnämnes i ett bref af år 1253 (Sv. Dipl. N. 414); men först från år 1259 ega vi ett sådant sigill i behåll (för Kapitlet i Skara). Enskilda prester, och till en början endast kapitelsledamöter, hafva först i senare hälften af 13:de århundradet börjat begagna sigill, så vidt man får sluta efter de dokumenter, som blifvit till vår tid bevarade. Det äldsta bref, der ett sådant sigill förekommer, är af år 1257 ***) (Sv. Dipl. N. 442). År 1250, eller måhända redan år 1237 (Jfr anm. vid sigillbeskrifningen, 3:dje Serien, N. 10), hafva Svenska qvinnor begagnat sigill. Först år 1281 (Sv. Dipl. N. 727) omnämnes i dokumenterna ett stadssigill (Stockholms). Under den återstående delen af 13:de århundradet ega vi sådana sigiller endast för Söderköping (1293), Stockholm (1296) och Linköping (1300), hvilka, då de äro alltför fåtaliga att fylla en planch, först i nästa häfte komma att intagas i sammanhang med andra dylika från det följande seklet. Ännu senare förekomma enskilda borgares samt landskaps, sockenmenigheters och gillens sigill.

Lika som de äldsta mynten i vårt land blifvit präglade af utländska mästare, hvilka i Olof Skötkonungs tid åtföljt de Engelska missionärerna eller efter deras anvisning blifvit införskrifna, torde måhända äfven våra äldsta sigill hafva blifvit graverade af främlingar, inkallade från länder, der denna konst tidigare varit utöfvad, hvilket äfven beskaffenheten af dessa sigill synes bestyrka. Men vi kunna med visshet antaga att det icke dröjde länge, förr än arbeten af denna art blifvit af inhemska mästare verkställda. Talrika jordfynd från hedniska tiden hafva lemnat oss vapen och smycken, som vitna om stor handtverksskicklighet, god smak och utbildadt konstsinne hos nordens metallarbetare, hvilkas tjenst snart togs i anspråk för kristendomens och den i dess spår följande nya kulturens behof. Väl är det möjligt och äfven troligt, att en och annan Svensk man, under resor till påfliga kurian, till de heliga valfartsorterna och främmande undervisningsanstalter m. m., låtit i utlandet gravera sina sigill; men det

*) I Peringskjölds Svea och Götha Rikens Jarlar och Furstar m. m., manuscr., pag. 15, och Ättartal för Svea och Götha Konungahus, pag. 41, finnes teckning och beskrifning af ett »Hertig» Guttorms sigill, hvilket uppgifves hafva varit underhängdt Konung Knuts odaterade gåfvobref (1167—1185) för Munkarne i Wiby kloster på ett fiskebol i Elfkarleby, utfärdadt »rogatu Ducis Guthormi» (Sv. Dipl. N. 66). Denna teckning är dock apokryfisk. Peringskjöld uppgifver sjelf att sigillet varit mycket otydligt och tillägger: »hela inscriptionen kring cirkelen är bortnötter, ty hafve wij then på gissning vppfylt.» Figuren i sigillet liknar alltför mycket Birger Jarls nära hundra år yngre sigill (1 Serien, N. 16). Det ena exemplaret vi ega i behåll af detta Birger Jarls sigill har varit lösryckt och finnes nu endast fastknutet vid brefvet (Sv. Dipl. N. 843). Möjligtvis har detta lösa sigill, eller ett annat dylikt, i Peringskjölds tid varit fastknutet vid ofvannämnda Konung Knuts bref, der en tom sigillremsa finnes. Denna remsa är dock af ovanlig beskaffenhet samt på ett besynnerligt och alldeles eget sätt fastsatt och gifver således anledning misstänka att något falsarium egt rum.

**) Detta dokument hänföres i Sv. Diplomatarium med frågtecken till år 1219. Att det blifvit utgifvet på Konung Johans kröningsdag och således bestämdt tillhör detta år, intygas dock af Konungens och Biskop Carls samma dag utgifna stadfästelsebref (Sv. Dipl. N. 183). — I Sv. Diplomatarium har under N. 134 blifvit intaget ett bref af den 26 Juni 1208, utgifvet af enskilda lekmän; men granskar man originalbrefvet, så visa både stil och bläck samt sjelfva pergamentet att detta dokument är falskt, tillverkadt i en långt senare tid. Samma förhållande är med Lagman Knut Jonssons d. 1 Maj 1333 utgifna vidimation af detta bref. Jfr min anmärkning vid N. 2976 i Sv. Diplomatarium. — Ett annat bref, intaget i Sv. Diplomatarium under år 1215 (N. 155), utgifvet af Ärkediakonen i Linköping Sigtrag, omtalar sigiller tillhöriga så väl enskilda lekmän som andliga personer af lägre rang. Men detta dokument tillhör icke år 1215 utan 1291. Jfr Sv. Dipl. N. 1034.

***) I ofvan anförda falska dokument af den 26 Juni 1208 omtalas 2:ne Kyrkoherdars sigill, hvilka ock synas hafva varit fästade på de qvarvarande toma remsorna; men dessa sigill hafva naturligtvis, ifall de icke varit af lika oärlig beskaffenhet som sjelfva brefvet, tillhört en senare tid.

vore orimligt om man på grund af dessa undantagsfall skulle vilja antaga, att den stora mängd af sigiller, vi hafva i behåll från och med början af 13:de århundradet, på detta sätt tillkommit. Vi ega dessutom, ehuru från något senare tid, historiska bevis att sigillgraveringen varit en inhemsk konst. Då Biskop Carl i Linköping år 1319 hade mottagit sändebud från Maria församling i Wisby, för biläggande af en uppkommen tvist, och yttrat sin förtrytelse att en af de underhandlare man skickat icke var försedd med eget sigill, erbjöd sig denne att genast resa till Skeninge för att der låta gravera ett sådant (Sv. Dipl. N. 2211). När arbeten af denna art utfördes i Skeninge, kan man med skäl förmoda att sigillgravörer funnits äfven i andra lika eller mera betydande städer inom vårt land.

Sigillerne graverades i metallplattar af koppar eller bronz, stundom äfven af silfver, på baksidan försedda med en uppstående tunn rygg, att begagna som handtag, för att kunna fasthålla stampen, medan den påtrycktes, och sedan lösgöra den från vaxet. Vanligen var denna rygg försedd med ett hål, för anbringandet af en rem eller ett snöre, stundom äfven med ledgång, för att kunna nedvikas och sålunda taga mindre rum. Någon gång finner man handtaget konstmessigt utarbetadt i form af en drake eller annan figur. Senare, i den mån sigillernas omfång minskades, blef äfven brukligt att stampen på baksidan försågs endast med en upprättstående tapp, hvilken begagnades som handtag; eller ock graverades sigillet i den utvidgade ändan af en kort metallstång, i hvars motsatta smalare ända någon gång äfven ristades ett mindre sekret. Efter hand uppkom bruket att skära sigillet i platten på en fingerring af bronz eller ädel metall. Man har äfven exempel att praktälskande personer som sigill begagnat en antik kamé, infattad i en metallram, på hvilken egarens namn och titel varit inristade.

Plattans eller stampens form var i äldre tid olika för personer af olika samhällsställning. Konungars och furstliga personers sigiller voro, med få undantag, runda. De andligas sigill hade vanligtvis spetsigt oval form, grundande sig på den mystiska fiskformen eller den s. k. vesica piscis, hvilken hade en symbolisk betydelse, syftande på Frälsarens namn. Man hade nemligen funnit att begynnelsebokstäfverne till den kristna bekännelsens lösen: *Ἰησοῦς Χριστὸς Θεοῦ Ὑιὸς Σωτήρ* sammanlagda gifva ordet *ΙΧΘΥΣ*, fiskens Grekiska benämning. För mindre andliga sekret begagnades dock stundom, redan i äldre tid, lika som för kapitelssigillen, den runda formen. Åt frälsemännens sigill gaf man i början icke sällan formen af en trekantig sköld, med de öfra hörnen spetsiga eller afrundade. Någon gång gjordes de fyrkantiga med afrundade hörn eller sexkantiga. Men småningom blef den mera ändamålsenliga runda formen den allmännaste, icke blott för lekmännens, utan längre fram äfven för de andligas sigill.

Äfven i afseende på sigillernas innehåll råder, under medeltiden, mycken omvexling, hvari man dock finner att vissa hufvudregler blifvit iakttagna. I de större kongliga sigillen från äldre tid ses vanligen Konungen afbildad, sittande på sin thron, med konungamaktens symboler, kronan, spiran och riksgloben, eller ock i krigarerustning till häst, således framställd i dess dubbla kall som landets högste styresman och försvarare. Först under Albrekt uppkom den sedermera bibehållna seden att i Konungens sigill insätta riksvapnet. De tre kronorna förekomma likväl redan i ett af Konung Magnus Ladulås's sigill; men äro der anbragta icke i skölden, utan som prydnad omkring Konungens slägtvapen. Andra personer af kongliga familjen, lika som en eller annan förnämligare privatman, hafva låtit afbilda sig till häst i full rustning, stundom med all den prakt, som åtföljde chevaleriet. Ärkebiskopar, Biskopar samt en och annan klosterföreståndare framställas i embetsdrägt, sittande på en stol (cathedra) eller stående, antingen med krumstafven (kräklan, baculus) och en bok (bibeln) i händerna eller vanligare med stafven i ena handen och den andra upplyftad för att utdela välsignelsen. Andliga personer af lägre grader hafva i sigillen insatt sina skyddshelgon, vanligen omgifna af kyrkliga architektursirater och med sigillets egare i tillbedjande ställning, eller ock någon framställning ur bibelns historiska berättelser, någon symbol, syftande på kristendomens dogmer eller den kyrkliga gudstjensten, ett djur eller annan figur, stundom våld, likasom ofta skyddshelgonet, med särskildt afseende på egarens namn, eller helt enkelt första bokstafven i detta namn. Omskriften består någon gång af ett bibelspråk eller en bön i stället för egarens namn och titel. En och annan prestman af adlig börd har i sigillet jemväl

intagit sitt slägtvapen eller nyttjat detta ensamt. Kapitlens sigill innehålla domkyrkans skyddspatron eller symboler af kyrkans maktfullkomlighet. Förnämligare lekmän förde vanligen i sigillet en sköld med egarens eller slägtens vapenbild, utförd efter tidens heraldiska regler, hvilka hos oss varit kända och iakttagna långt förr än ridderskap och frälse i egentlig mening voro i vårt land införda. I äldre tid saknas dock stundom skölden. Någon gång finner man att en person ombytt sköldemärke och således på olika tid i sina sigiller fört olika vapenbilder. I skölden äro stundom vissa delar särskildt utmärkta medelst fina streckar, rutor eller punkter, hvarmed utan tvifvel antydes att dessa partier varit med olika färger målade på den sköld, som hörde till egarens rustning; men för ingen del kunna dessa olika slag af skuggningar anses beteckna vissa bestämda färger, emedan, som hvar man vet, bruket att för detta ändamål använda punkter eller dragna linier m. m. uppkom under långt senare tid. I den mån lyxen tilltog blef det sed att öfver skölden anbringa en hjelm, utsirad med fjädervippor, fanor, horn eller andra så kallade klenoder. En och annan frälsemans sigill innehåller endast en sådan hjelm, utan vapensköld, eller till och med endast en namnbokstaf. Städerne hafva i sina sigill ett helgon, en byggnad, ett djur eller annan figur, antagen som stadens märke. Ett torn eller en borg antyder att staden varit befäst eller anlagd vid ett fäste. Enskilda personer af borgerskapet föra i sigillet ett bomärke, stundom insatt i en sköld, eller någon figur syftande på egarens handtverk. Man finner äfven i borgares sigill någon gång en sköld med heraldiska figurer, måhända antydande egarens härstammande från någon patricisk borgarefamilj i Tysklands större städer, eller ock sjelftagen, efter exemplet af dessa yrkesbröder. Qvinnornas sigiller vitna om vacklande smak, både i afseende på form och innehåll bildade efter mönstret af så väl lekmännens som de andligas sigill, stundom upptagande fädernešlägtens eller mannens vapensköld.

Sigillernas inskrifter, innehållande egarens namn och stundom äfven titel, någon gång i nominativ, men vanligare i genitiv form, äro satta kring kanten och börja, efter medeltidens sed, merendels med ett likarmadt kors. Undantagsvis förekommer, såsom redan blifvit anmärkt, ett bibelspråk i stället för namn. I ett och annat sigill har äfven på fältet blifvit insatt ett bibelord, en bön, en namnbokstaf eller dylikt vid figurerna. Någon gång har händt, att man i en länge begagnad sigillstamp låtit ytterligare ingravera något tillägg. Ett märkligt exempel i detta afseende erbjuder Konung Magnus Ladulås's sigill (Se anm. vid N. 29 i 1:sta Serien; jfr äfven 3:dje Serien N. 117). Bokstäfverne äro i äldre tid alltid Romerska uncialer eller s. k. versaler, stundom med inblandning af en och annan bokstaf af Gotisk form. I slutet af 14:de århundradet började, i sammanhang med graveringskonstens och smakens förfall under utländskt inflytande, äfven den osköna och svårlästa Tyska minuskelskriften användas i sigillerna, och blef under följande seklet ännu mera allmän.

Förnämligare personer begagnade i äldre tid ofta dubbla sigill, d. v. s. på hufvudsigillets baksida ett anbragdt s. k. kontrasigill. Konungars och andra lekmäns kontrasigill innehålla vanligen egarens vapensköld och kallas derför stundom i omskriften »clipeus». De andlige använde merendels som kontrasigill något sigill, som de förut i en lägre tjenstegrad begagnat. Ärkebiskopar och Biskopar hafva dock vanligen för detta ändamål nyttjat ett personligt eller ett för stiftsstyresmannen allmänt embetssekret. Kontrasigillet, som i de flesta fall är mindre än hufvudsigillet, benämnes icke sällan »Secretum» och användes stundom ensamt, när det större sigillet antingen icke hunnit blifva färdigt eller icke varit till hands. Ordet »Secretum» förekommer dock äfven i inskriften på större sigill, omvexlande med den vanligare benämningen »Sigillum», och kan således icke anses i allmänhet beteckna ett för något särskildt bruk bestämdt sigill. Någon gång finner man kontrasigiller utan omskrift, af mycket ringa omfång, hvilka tilläfventyrs varit graverade i platten på en fingerring eller på sigillstampens motsatta smalare ända.

I en tid då skrifkonsten var förbehållen högst få personer, och således egenhändig underskrift af de flesta icke skulle kunnat åstadkommas, utgjorde sigillet det enda medlet att åt ett dokument gifva laga kraft. Det är fördenskull lätt förklarligt att en hvar vid detta sitt »alter ego» fästade stor vigt och sökte åt detsamma gifva ett prydligt utseende. Man finner sålunda att många, både statens och

kyrkans män, efter hand låtit åt sig förfärdiga nya sigill, det ena bättre arbetadt och konstrikare ornueradt än det andra. Oftast föranleddes dessa ombyten af egarens förändrade samhällsställning; men icke sällan hafva personer, både i högre och lägre klasser, utan annan känd anledning än praktbegär eller smak för omvexling, skaffat sig nya, prydligare eller åtminstone större sigill. Bland många exempel, som redan i detta första häfte förekomma, må endast anföras Birger Jarls son, Hertig Bengt, hvilken begagnat icke mindre än åtta olika sigill. Denna lyx, betecknande med afseende på tidens smak och de enskilda personernas sinnesart, fortfor länge, ända till medlet af 14:de århundradet, hvarefter hogen för omvexling synes hafva blifvit mindre allmän i den mån graveringskonsten nedsjönk till smaklöst handtverksarbete. Stundom hafva särskilda sigill begagnats, särdeles af Konungarne, för att besegla olika slag af dokumenter. Bland sådana sigill må här endast anmärkas det så kallade »domsigillet» (sigillum ad causas), som af Magnus Eriksson och äfven andra Konungar sattes under räfstethingsdomar och öfriga dokumenter, dem Konungen i egenskap af lagskipningens högste vårdare utfärdat. Likväl iakttogs denna ordning icke alltid så noga, utan man begagnade det sigill, som var till hands, stundom med uttrycklig anmärkning i brefvet att ett annat sigill än det vederbörliga blifvit användt.

Sigillet aftrycktes i vax fästadt omkring det så kallade hänget. Vanligen användes ofärgadt vax, hvilket sedermera genom tidens åverkan gulnat eller blifvit mörkt. Förnämligare och praktälskande personer begagnade stundom, i synnerhet på vigtigare dokumenter, vax af röd eller grön färg. Någon gång lades på en ofärgad vaxklump ett tunnt lager af färgadt vax, hvari sigillet aftrycktes. Längre fram blef det allmänt brukligt att man gjorde en fördjupning i vaxklumpen, hvarigenom bildades en upphöjd vall eller ram, som omslöt och skyddade det i fördjupningen anbragta sigillet. Hänget bestod vanligen af en smal pergamentsremsa, dragen genom brefvets nedra kant, hvilken, för att erhålla mera styrka, merendels uppviktes dubbel; eller ock utklipptes för samma ändamål en eller flera smala remsor ur nedra brefkanten, fasthängande vid ändan. Det sednare bruket infördes hos oss af den i vår kyrkohistoria ryktbare påflige Legaten Biskop Wilhelm af Sabina och fortfor länge, men blef småningom öfvergifvet, sedan erfarenheten lärt att en sålunda utklippt remsa lättare lösrycktes än den, som blifvit dragen genom brefkanten. Till hängen användes icke sällan, särdeles på vigtigare handlingar, knippen af linne- eller silketrådar, af flera färger. Någon gång voro trådarne flätade. Högst sällan begagnades ett smalt väfdt band. Stundom har hänget blifvit deladt för anbringandet af två sigill, eller det ena sigillets hänge fästats inom hänget till ett annat sigill. Ofta finner man ett yngre bref genom sigillremsan hopfästadt med ett äldre, hvars innehåll i det yngre antingen bekräftas eller åberopas. För att skydda sigillerna, insyddes dessa stundom i kapsler af linne eller ylletyg eller ett slags grofträdigt sammet, af olika färger. Dessa tyger och de till hängen använda trådarne äro, lika som sjelfva pergamentet i brefven, i allmänhet af ypperlig beskaffenhet.

Sedan man, efter medlet af 14:de århundradet, småningom började skrifva dokumenter på papper, hvilket, ehuru tjockt och fast, naturligtvis icke egde tillräcklig styrka för anbringande af hängen i nedra kanten, uppkom bruket att trycka sigillet på dokumentets baksida eller på tomrummet nedanför skriften, hvarvid vanligen öfver vaxet lades en tunn papperslapp, på hvilken sigillet intrycktes. På slutna bref fästades sigillet öfver det hopvikta bladets sammanlagda kanter eller på ändarne af smala remsor, som omslöto brefvet och sålunda genom sigillet hopfästades, i hvilka fall detta naturligtvis gick förloradt när brefvet öpnades.

Vid sigillernas underhängande iakttogs en viss rangordning. Efter kongliga personers sigill följde Ärkebiskopens, Biskopars och högre kapitelsledamöters, derefter Riddares, Väpnares och andra stormäns, vidare lägre presters o. s. v. När de beseglande personerne icke voro af alltför mycket olika värdighet, satte brefutgifvaren vanligen sitt sigill antingen främst eller sist efter de öfrigas. Dock blef denna ordning icke alltid strängt iakttagen. Vanligen uppräknas i dokumentet de personer som beseglat detsamma; men det är i äldre tid icke sällsynt att finna flera och andra sigill underhängda än de sålunda angifna. Någon gång har en son begagnat sin faders, en enka sin aflidne mans sigill. Personer, som sjelfve icke ega sigill, anmoda andra personer eller offentliga myndigheter att genom sina

sigillers undersättande bekräfta brefvets innehåll. Äfven frånvarande personers sigill begäras eller utlofvas stundom af brefutgifvaren.

Då våra medeltidsdokumenter i slutet af 17:de och början af 18:de århundradet inom Antiqvitets-Collegium (efter 1692 kalladt Antiqvitets-Archivum) af Hadorph, Örnhjelm, Peringskjöld m. fl. företogos till granskning och afskrifning, hvarigenom ny riktning gafs åt Svenska häfdeforskningen, förbisågos icke sigillernas stora vigt och betydelse för denna forskning. Redan den lärde Johan Schefferus ådagalade i sin skrift »De antiqvis verisque Regni Sveciæ Insignibus», tryckt år 1678, hvilka värderika upplysningar af dem kunna hemtas, ehuru de teckningar han meddelat icke alla kunna anses fullt tillförlitliga. Antiqvitets Kollegiets ursprungliga stat upptog, bland andra tjenstemän, äfven Ritare och Formsnidare, hvilka, jemte antagna extra ordinarie biträden, sysselsattes att afteckna och i trä skära icke blott runstenar, grafstenar, mynt och andra forntidens minnesmärken, utan äfven sigiller från medeltiden. Af qvarvarande räkenskaper och andra handlingar ser man att sådana ritades af Peter Lang, Paul Ludvig Landsberg (adlad Lejonsparre), Sven Birckenius, Johan Bergman, Thomas Campanius Holm, Christian Ehrenhoff, Jakob Wendelius m. fl. samt skuros i trä af Johan Tunberg, Jöns Pullin, Philip Thelott d. y., Bengt Börielsson, Sven Balck, Jakob Wendelius m. fl. Äran för dessa arbeten tillkommer i första rummet den verksamme Riksantiqvarien, Kanslirådet Johan Peringskjöld, sjelf skicklig tecknare, († 1720) och hans flitige biträdare, ritaren Thomas Campanius Holm. En del af nämnda sigillritningar utfördes under de afskrifna dokumenterna, hvaraf en betydlig samling gick förlorad vid slottsbranden i Stockholm 1697. Några prof deraf finnas likväl ännu qvar i en afskriftssamling i imperial folio format, vanligen kallad Hadorphs stora Copiebok, hvilken, under signaturen E. 73—80, förvaras i Kongl. Witterhets Historie och Antiqvitets Akademiens archiv. De flesta sigillerne afritades dock särskildt, för att skäras i trä. En stor mängd af sådana skurna träklossar förvarades i Antiqvitets Archivet och sedan, efter dess upplösning, bland den nyssnämnda Akademiens samlingar till år 1802, då de, med få undantag*), förstördes i en eldsvåda, som öfvergick Wrangelska palatset eller s. k. Kungshuset på Riddarholmen.

Dessa träsnitt synas icke hafva blifvit utförda för annat ändamål, än att användas som upplysande bidrag till de genealogiska och biografiska undersökningar, hvarmed många af den tidens häfdeforskare, och i synnerhet Peringskjöld, med förkärlek sysselsatte sig. Upplysande med afseende på sigillteckningarnes begagnande för detta ändamål äro hans tryckta arbeten: »Monumentorum Sveo-Gothicorum Liber Primus, Uplandiæ partem primariam Thiundiam continens» (1710) och »Monumenta Ullerakerensia cum Upsalia Nova illustrata» (1719) samt hans »Ättartal för Swea och Götha Konunga Hus, Efter trowärdiga Historier och Documenter i vnderdånighet vpräknadt», utgifvet efter hans död af sonen Johan Fredrik Peringskjöld år 1725. Till grund för det sistnämnda arbetet har, hvad sigillerna angår, legat en med Johan Peringskjölds egen hand skrifven samling: »Sigilla et Inscriptiones Illustrissimorum quondam SveoGothicorum Regum atque Reginarum ex authenticis autographis sive Diplomatibus», hvilken, sedan den, jemte en annan handskrift af samma författare: »Konunga-Tal eller Förteckning på Swea och Götha Rikes Konungar och Drottningar med theras gamla Minningsmerken, vti Runoritningar, Mynt, Sigiller, Skiöldar och Grafstoder, framstälte», kommit i Vinhandlaren D. G. Neschers händer och af honom tillökt med åtskilliga äldre teckningar blifvit inbunden och försedd med gemensam titel: »Sweriges Regenters, samt Deras Höga Anhörigas Minnes-Märken», år 1828 jemte Neschers öfriga boksamling inköptes till Kongl. Bibliotheket. Peringskjölds öfriga biografiska samlingar, uppfyllda af sigillteckningar, dels originalritningar, dels träsnitt, förvaras i Riksarchivet. Bland dessa må här endast anföras de vigtigaste och omfångsrikaste: 1:o) (Sign. F. h. 16) »Svea och Götha Rikens Jarlar och Furstar eller Riksens

*) Kanslirådet J. G. Liljegren lät taga några aftryck af dessa öfverblifna, till en del af elden skadade träklossar (deribland 32 sigillteckningar) på 9 ark i folio, försedda med tryckt titel: »Fornlemningar. Träsnitts-Aftryck ur de af Kongl. Vitterhets-, Historie- och Antiqvitets-Academien vårdade Samlingar», utan år och tryckort, att utdelas åt vänner och samlare.

Föreståndare och Höfwidtzmänn i Sverike, i sin ordning vpstälte, och med theras gamla Sköldar och wapn påklädde»; — äfven med kortare titel: »Furstlige Minnen»; med infästade sigillteckningar. — 2:o) (Sign. F. h. 17) »Characteres Per Regnum Sveo-Gothicum Illustrium Heroum Procerum ac Consiliariorum Restaurati, a temporis injuria vindicati, atque Insignibus suis redimiti: Eller Swea Rikes Konglige Rådh och Ridders-Männ, Med Andra sina Höga Embetens Förwaltningar, sampt Uhrgambla Härkomst och Bedriffter, Nest Hwar och Ens Särskilte Sköld och Wapen, Ifrån Seculo Octavo till desse tijder» etc., med afseende på de talrika sigillteckningarne den vigtigaste bland dessa samlingar. De biografiska uppgifterna, som börja med Konung »Björn den 3:djes» Rådgifvare Lagmannen i Westergötland Lumber och Höfdingen i »Sveriges hufvudstad Björköö» Hergeir samt fortgå till och med några af Kon. Carl XII:s Rådgifvare, äro i allmänhet temligen knapphändiga. Det första sigillet är Ärkebiskop Stephans. — 3:o) (Sign. F. h. 29) »Illustrium Virorum Tomus Imus Eller then Förste Dehlen af Förnämlige Män til sine Namn och Wapen Efter trowärdige bref och handlingar antecknade», en mycket stor volum med utförligare uppgifter om personerna och med handritade sigiller i bräddarne. — 4:o) (Sign. F. h. 19) Satrapæ Sveo-Gothici sive Provinciarum et Arcium Gubernatores ac Præfecti successive per aliqvot secula concinnati: Höfwidzmänn och Ståthållare öffwer Swea och Götha Rikens underliggiande Lähn och Höfdingedömen, Städer och Slott» etc., ordnade efter orterna, med vapensköldar i mindre skala tecknade. — 5:o) (Sign. F. h. 20) Iudices Provinciales atque Territoriales per Sveciam Gothiam ac Finlandiam redivivi, Tribunalibus vel Foris suis competentibus restituti, atque Insignibus, Rebusque memoratu dignis illustrati: Lagmänn och Häradzhöfdingar uthi Swea och Götha Riketz underliggiande Landskaper och Härader» etc., med dels på bladen handritade, dels infästade teckningar och träsnitt. — 6:o) (Sign. F. h. 21) Fasti Consulares, sive, Hujus Regni Urbium Magistratus secundum seriem annorum et rerum circa ipsos memorabilium consignati: Borgmestare och Rådh i Städerne, Med några hundrade Åhrs Tijderäkning och åthskillige märkeligheter antecknade», med infästade teckningar af städernas sigill. — Af mindre vigt i sphragistiskt afseende är Peringskjölds äfven i Riksarchivet förvarade samling (Sign. F. h. 15): »Prosopographia Sacratissimorum Regum Sveo-Gothicorum Restituta, Epigrammate donata, Exegesi Svecana illustrata, et Effigibus exornata: Eller Swea och Götha Konungars och Regenters Lefwerne och Regering, Af dhe äldste Monumenter och troowärdigste Historier vthdragen och korteligen beskrefwen Med sannfärdige, effter gambla Rijtningar och Original aftagne Billder i Kopparstick beprydde och utharbetade». Här finnas blott få sigill, men deremot en följd af Svenska Konungars ritade bröstbilder, hvilka, ehuru de äro allt annat än »sannfärdige», hafva blifvit kopierade af gravören Hedlinger på hans bekanta medaljserie öfver Sveriges Konungar. En likartad samling, på samma ställe (Sign. F. h. 14), med titel: »Prosopographia Serenissimarum Reginarum Sveo-Gothicarum» etc. saknar helt och hållet sigillritningar. — Åtskilliga af de i trä skurna sigillerna hafva blifvit begagnade i den af A. A. von Stiernman utgifna »Biskopens Petri Andreæ Nigri eller Swarts Historia om De forna Westerås Stifts Biskopar», Stockholm 1744.

En stor del af dessa genom Antiqvitets Archivets försorg utförda sigillritningar och träsnitt hafva, med alla sina förtjenster, ett väsentligt grundfel, att de stundom innehålla mera än hvad ritaren sett på originalen, utan att sådant alltid på teckningen antydes. Man älskade icke fragmentariska afbildningar och företog sig derför att på fri hand utfylla hvad som på originalet gått förloradt. Om än det må medgifvas att dessa kompletteringar i många fall äro med god urskiljning gjorda, blifver dock en naturlig följd af ett dylikt förfaringssätt att sådana ritningar kunna vara vilseledande, hvilket äfven erfarenheten ofta bekräftat, och derför måste med varsamhet begagnas.

Längre fram på 1700-talet, sedan det efter Peringskjölds död länge afbrutna arbetet med pergamentbrefvens afskrifvande blifvit med berömlig flit och omsorg återupptaget af halfbröderna Nils Reinhold Brocman och Johan Adolf Stechau, blefvo nya sigillritningar inom Antiqvitets Archivet utförda. En betydlig samling af sådana ritningar träffades bland de s. k. Gustavianska papperen, då dessa, hvilka hade blifvit öfverlemnade till Upsala Universitets bibliothek, femtio år efter Konung Gustaf III:s död öppnades. Dessa ritningar, utförda på qvartblad, med ett sigill på hvarje blad, hvilka bilda ett

drygt qvartband och nu förvaras i nämnda bibliothek, hade sannolikt blifvit upplemnade att förevisas Konungen, måhända i afsigt att erhålla anslag till deras utgifvande, och derefter fått, utan vidare granskning, åtfölja Konungens papper i förvaringskistorna. Ett mindre förråd af fullkomligt likartade teckningar, utförda i samma manér och med öfverskrifter af samma hand, förvaras på Kongl. Bibliotheket och i K. Witterhets Historie och Antiqvitets Akademiens samlingar bland andra qvarlefvor från det fordna Antiqvitets Archivet. Hvems denna hand varit har jag ännu icke lyckats upptäcka, men att ritningarne tillkommit genom de nämnda båda brödernas försorg, med biträde af den berömde tecknaren C. G. G. Hilfeling eller måhända den vid Archivet som Ritare anställde O. Rehn, synes på goda skäl kunna antagas. Äfven dessa ritningar, ehuru prydliga för ögat, sakna värdet af fullkomlig trohet.

Med fästadt afseende på sigillernas betydelse för fäderneslandets kultur- och konsthistoria, har författaren af »Svenska kyrkans Historia», nu mera Ärkebiskopen D:r Henrik Reuterdahl, till 2:dra bandets 1:sta häfte af nämnda arbete (tryckt 1843) fogat ett särskildt bihang »Om de äldsta Svenska Sigillerna», åtföljdt af fem plancher upptagande ett urval af 55 bland våra äldsta sigiller intill medlet af 13:de århundradet, tecknade efter originaler, förvarade i Riksarchivet, och lithograferade af Ritmästaren vid Lunds Universitet M. Körner. I texten lemnas beskrifning på så väl sigillen som de dokumenter, vid hvilka de äro fästade. Ritningarne äro med omsorg utförda. De mindre väsentliga olikheter, hvarigenom en och annan deribland skiljer sig från de af mig utgifna, ega en naturlig förklaring deri att jag haft tillfälle jemföra och för ritaren framlägga flera, till en del fullständigare, exemplar af samma sigill. Denna afhandling eger ett särskildt värde såsom första försöket i vårt land att ur vetenskaplig och speciell kulturhistorisk synpunkt behandla Svenska sphragistiken.

Då Riksantiqvarien, sedermera Kansliråd et Johan Gustaf Liljegren började utgifvandet af Svenskt Diplomatarium, hvars första band utkom 1829, hade han för afsigt att bifoga sigillplancher, till hvilka han ock i början af detta band, till och med år 1224, meddelat hänvisningar under de aftryckta originalbrefven. De teckningar han för detta ändamål hade låtit besörja, till en del kompletterade efter ofvannämnda i Peringskjölds samlingar förvarade äldre ritningar och träsnitt, utfördes i lithografi, 7 qvartplancher, hvaraf endast en dubbelplanch, Tab. I och II, långt senare aftrycktes. Den blef dock aldrig utgifven. Af de öfriga fem plancherna togos endast några profafdrag. Härmed afstannade detta företag, hufvudsakligen på grund af den betydliga kostnad dess fullföljande skulle hafva medfört. De nämnda proftrycken lemna, både i afseende på plan och det artistiska i utförandet, åtskilligt att anmärka, hvarför det torde böra anses som en fördel att arbetet icke vidare fortsattes.

Sedan jag, efter Liljegrens död 1837, öfvertagit utgifvandet af Svenskt Diplomatarium, som af honom blifvit fullföljdt till och med år 1310, kunde icke blifva fråga om sigillritningars bifogande, då sådana saknades vid de redan utkomna två första banden. Dessutom qvarstodo för mig samma hinder som förut, brist på medel till kostnadens bestridande och brist på dugligt artistiskt biträde. På det likväl de upplysningar, som af dylika ritningar skulle kunna hemtas om personer och slägter, icke måtte för forskaren helt och hållet gå förlorade, företog jag mig i Diplomatariets fortsättning att under aftryckta originaldokumenter i korthet beskrifva de qvarvarande sigillerna. Först efter flera års förlopp lyckades jag finna en artist, Herr Carl Fredrik Lindberg, som förenade hog för arbeten af denna art med ovanlig skicklighet, efterhand betydligt uppöfvad genom afteckna nde af en stor mängd fornsaker i Statens Historiska Museum. För att med detta biträde få våra medeltidssigiller på ett ändamålsenligt sätt afritade, beviljade Rikets Ständer vid riksdagarne 1851 och 1854 en årlig summa af 200 Riksdaler Banko, hvilken, ställd till Kongl. Witterhets Historie och Antiqvitets Akademiens disposition, utgick från och med år 1852 till och med 1857, således under sex år, med tillsammans 1200 Riksdaler Banko. Mot ersättning af dessa medel har Hr Lindberg under mina ögon afteckn at nära 1500 sigill. Uppå Kongl. Maj:ts nådiga proposition anvisade Rikets Ständer vidare, under 1858 års riksdag, för en gång, en summa af 6000 Riksdaler Riksmynt, att användas till utgifvande af dessa sigillritningar samt ett annat likaledes förberedt planchverk öfver fornsaker och andra märkvärdigheter i Statens Historiska Museum. Ehuru sålunda genom Kongl. Maj:ts och Rikets Ständers välvilja det största hindret för sigill-

ritningarnes utgifvande blifvit undanröjdt, mötte likväl detta företag ännu betydliga och till en del oförutsedda svårigheter. Försök gjordes med gravering både i koppar och på sten, men måste af flera skäl öfvergifvas, framför allt med afseende på den dryga kostnaden. Underhandling öppnades äfven med lithografer i främmande länder, men utan framgång. Till sist blefvo dock alla hinder, utan behof af utländskt biträde, öfvervunna genom Gravören Philip Henrik Mandels lyckade försök att medelst fotografi öfverflytta Lindbergs ritningar på sten och så fixera dem, att de kunna i vanlig lithografisk press aftryckas. Fördelarne af denna uppfinning äro icke blott betydlig nedsättning af kostnaden utan äfven den fullkomligaste trohet i teckningarnes återgifvande. Visserligen kunna de på detta sätt gjorda aftrycken icke fullt återgifva originalritningarnes skarpa teckning, särdeles i mycket fina detaljer; men denna olägenhet motväges af andra fördelar, hvilka icke skulle kunnat vinnas, om ritningarne måst med penna eller grafstickel å nyo kopieras.

Vid sigillernas afbildande har jag gjort till hufvudregel för mig och artisten, att icke teckna mera än hvad vi kunnat tydligen se på originalerna, och att så troget som möjligt återgifva icke blott figurer och inskrifter, utan äfven sjelfva karakteren i arbetet. Emedan sigillerne vanligen äro mer eller mindre brutna och ofullständiga, har jag uppsökt flera exemplar, om sådana funnits, för att erhålla afbildningen så fullständig som möjligt. De sålunda, stundom efter ett stort antal exemplar, utförda och kompletterade ritningarne har jag med största noggranhet jemfört med originalerna och kan således ansvara för deras fullkomliga öfverensstämmelse. Med undantag för några få, nu mera blott i obetydliga fragmenter bevarade sigill, hvilka undantag på sina ställen i texten blifvit anmärkta, har jag icke ansett tillbörligt att komplettera ritningarne efter äldre teckningar, hvilkas otillförlitlighet redan här ofvan blifvit anmärkt. Forskaren skall utan tvifvel vara bättre belåten med en ofullständig teckning, på hvars trohet han kan lita, än med en fullständig, i hvilken större eller mindre del kunde misstänkas vara efter egna eller andras gissningar, och således möjligtvis felaktigt, utfylld.

I den tryckta texten har jag vid sigillbeskrifningen, när sådant kunnat ske, förslagsvis, stundom efter äldre teckningar, utfyllt de ofullständiga inskrifterna, likväl alltid så, att de ord eller bokstäfver, som nu mera icke på originalen finnas i behåll och således icke heller på ritningen utförts, blifvit insatta mellan hakar eller så kallade klammer. På det dessa inskrifter måtte blifva redigare och för läsaren lättfattligare, hafva alla ordförkortningar blifvit genom tillsatta punkter utmärkta. Originalens, på plancherna noga återgifna interpunktering, hvilken i allmänhet tillkommit endast för sirats skull eller för att fylla något tomrum, och som till en del icke skulle kunnat med vanliga boktryckstyper återgifvas, har jag deremot i texten utelemnat. För hvarje sigill uppgifves, genom citat af N:r i Svenskt Diplomatarium, under hvilka originalbref det, mer eller mindre fullständigt, finnes i behåll. I öfrigt har jag ansett texten böra hufvudsakligen inskränkas till sådana upplysningar, som endast genom granskning af originaldokumenterna och sjelfva sigillerna eller äldre ritningar kunna inhemtas. Att meddela utförliga biografiska uppgifter eller ingå i genealogiska och heraldiska undersökningar, för att styrka eller gendrifva äldre förslagsmeningar eller framställa nya sådana i afseende på familjenamn, slägtledningar m. m., skulle hafva medfört stor vidlyftighet, och hade i mer än ett afseende varit olämpligt i ett arbete, hvilket kan anses som ett supplement till Svenskt Diplomatarium, och i denna egenskap endast har till bestämmelse, att, i likhet med den tryckta urkundsamlingen, erbjuda säkra materialier till sjelfständig pröfning och tolkning åt en hvar, som vill forska i fäderneslandets häfder eller i historiens hjelpvetenskaper.

Ehuru, enligt planen för arbetet, endast Svenska sigiller upptagas, har dock ett och annat främmande, hvars egare intager ett mera framstående rum i vår historia, fått medfölja. Då dokumenter rörande Skåne och andra provinser, hvilka icke alltid lydt under Svenska kronan, ingå i Svenskt Diplomatarium, har jag icke heller bordt här utesluta de sigiller, som under sådana dokumenter förekomma, fastän egarne icke i egentlig mening varit Svenskar. Likväl har jag bland dessa stannat vid ett urval af sådana, som antingen genom egarnes personlighet eller med afseende på innehållet och arbetet ansetts

ega ett större värde. Sådana, om man så vill, främmande sigill äro ofta af historisk vigt och det kan i mer än ett afseende vara upplysande att jemföra dem med de rent Svenska.

För att vinna redigare och fullständigare öfversigter af olika samhällsklassers sigill, och äfven med fästadt afseende på dessas form och beskaffenhet, har jag funnit nödigt att indela sigillritningarne i tre hufvudklasser eller Serier med underafdelningar, på sätt som följer:

I. Första Serien. Kongliga och Furstliga Personer.

II. Andra Serien. Andliga Personer och Myndigheter, upptagna i följande underafdelningar:

a) Ärkebiskopar och Biskopar (personliga och embetssigill).

b) Kapitel vid domkyrkorna.

c) Klosterföreståndare och Klosterkonvent.

d) Enskilda Prester och Klosterbröder.

III. Tredje Serien. Frälsemän med flera icke andliga enskilda Personer och Offentliga Myndigheter, med underafdelningar:

a) Frälsemän och andra förnämliga män.

b) Qvinnor, som icke tillhöra 1:sta Serien eller 2:dra Seriens underafdelning c).

c) Offentliga Myndigheter, såsom Städer, Landskaps- och Socken-menigheter, Gillen m. m.

d) Enskilda personer af borgareståndet m. fl., som icke tillhöra första underafdelningen.

Inom hvarje Serie och dess underafdelningar upptagas sigillerne i kronologisk följd under det år de första gången förekomma. Det är således visserligen möjligt att ett och annat sigill kan hafva varit tidigare begagnadt, fastän det icke blifvit till vår tid bevaradt, men häraf störes icke i någon väsentlig mån den kronologiska ordningen. Nummerordningen fortgår oafbrutet inom hvarje Serie, utan afseende på dess underafdelningar. Texten har blifvit tryckt särskild för hvarje Serie och med särskild paginering, på det att den, som så vill, må kunna låta binda hvarje serie för sig med tillhörande text och plancher.

Det nu utkommande första häftet upptager våra äldsta sigiller intill slutet af 13:de århundradet, med uteslutande endast af några få fragmenter, som icke kunnat gifva någon upplysning om sigillets innehåll, samt ett och annat presterligt sigill, som endast genom inskriften skiljer sig från andra här intagna. Denna utförlighet har jag trott vara nödig, för att kunna gifva en fullständig öfversigt af den Svenska sphragistiken under den äldsta tiden. I det följande torde något strängare urval böra göras, då en del obetydliga personers sigill, utan märkvärdighet så väl i afseende på egaren som innehållet, böra uteslutas.

De sigiller, som i detta första häfte finnas afbildade, tillhöra originaldokumenter, förvarade i Svenska Riksarchivet, med undantag af tvenne, som erhållits från Grefliga Braheska bibliotheket på Skokloster. Ett par teckningar hafva i någon mån blifvit kompletterade efter gipsafgjutningar tagna på originalsigiller i staden Lybecks Rådsarchiv.

Ett stort antal ritningar äro redan färdiga för arbetets fortsättning, hvilken, om helsa och krafter fortfara, skall företagas, så snart medel till utgifningskostnadens bestridande finnas att tillgå.

Stockholm den 22 October 1862.

BROR EM. HILDEBRAND.

FÖRSTA SERIEN.

KONGLIGA OCH FURSTLIGA PERSONER.

1:a Serien. Planchen 1.

1164—1167.

1. *Konung Carl Sverkersson.* ✠ [SIGILLVM] KAROL[I SVEONV]M [REGI]S. Konungen, med krona och mantel, svärd i högra och riksgloben i venstra handen, sitter på sin thron.

Sv. Dipl. N. 51 (Sveriges äldsta originaldokument). I rödt vax på gula silketradar, brutet i två delar, med flera stycken bortfallna. Inskriften är utfylld efter Peringskjölds originalritning, återgifven i träsnitt i hans »Attartal för Svea och Götha Konungahus», pag. 92. Äfven svärdet i Konungens hand är hemtadt från samma teckning. Måhända var sigillet, när Peringskjölds ritning gjordes, mindre ofullständigt än nu; men utan tvifvel har någon del af inskriften blifvit på fri hand kompletterad. — Med kontrasigill (N. 2).

2. *Samma Konung Carls kontrasigill.* ✠ H[IC] IDEM [SVMMVS G]OTHO[RVM DVX]. Konungen, med krona, lans och sköld, sitter på en galopperande häst. Under en bågsirat syns en stjelk med blad.

Sv. Dipl. N. 51. Tryckt på baksidan af föregående. Peringskjölds teckning på anf. st. tycks visa, att när denna gjordes föga mera af inskriften fanns i behåll än nu. På marken under hästen har han tre skaftade blad. Huruvida han sett en äldre ritning, uppgifves icke. Att han till en del fritt komponerat är mycket sannolikt.

1167—1185.

3. *Konung Knut Eriksson.* [✠ SIGILLV D]I GRA [KANV]TI SVEORUM REGIS. Konungen, med krona och mantel kastad öfver axeln, liljespira i högra och riksgloben i venstra handen, sitter på sin thron.

Sv. Dipl. N. 63, 66, 69, alla odaterade. Utan kontrasigill. Fullständig inskrift i Peringskjölds Attartal, p. 56.

4. *Samma Konung Knuts större sigill.* Af inskriften återstår endast begynnelse- och slutorden: SIGILL[VM] och [R]EGIS. Konungen, med krona, mantel hopfästad genom ett smycke, liljespira och riksgloben, sitter på sin thron.

Sv. Dipl. N. 64, 65, 68, 113, alla odaterade, utom det sista brefvet, hvars datering (1199) likväl är oriktig och sannolikt bör vara 1191. Utan kontrasigill. Peringskjöld, Attartal, p. 56, har inskriften fullständig: SIGILLVM DEI GRACIA etc. som på N. 3; men att denna blifvit gissningsvis utförd är så mycket säkrare, som bland hans ofullständiga originalritningar finnas två olika förslag till inskrifter. Peringskjöld anser korset på underklädnaden häntyda på det broderskap Konungen, enligt Sv. Dipl. N. 64, vunnit hos munkarne i Juleta. Sannolikt är det mindre, sämre arbetade sigillet det äldsta. Af brefvens ordning i Sv. Dipl. vill det synas att Konungen omvexlande nyttjat båda sigillen; men då alla brefven, utom det sista, äro odaterade, torde man kunna antaga, att de som äro försedda med det mindre sigillet äro tidigare utgifna, och således bordt ingå före dem, som med det större och bättre arbetade sigillet blifvit beseglade.

1180—1202.

5. *Birger Bengtsson (Brosa), Sveriges Jarl.* ✠ SIGILLV[M BYRGE]RI D[VC]IS SVEORVM. Jarlen, i ringpansar, kullrig hjelm med nässkena, sköld prydd med en lilja, och lyftadt svärd i hand, sitter på en galopperande häst.

Sv. Dipl. N. 823, odateradt. Utan kontrasigill. Fullständig teckning i Peringskjölds Attartal, p. 42. Bland hans samlingar, under titel »Furstlige Minnen», i Riksarchivet finnes likväl en originalritning, som visar att på hans tid sigillet varit lika ofullständigt som nu.

1:a Serien. Planchen 2.

1210—1216.

6. *Konung Erik Knutsson.* Konungen sittande, med krona, spira och riksglob. Numera återstår endast det mörkare tecknade midtstycket. Allt det öfriga, jemte inskriften (✠ SIGILLVM ERICI D. G. REGIS SVEORVM), är hemtadt från Peringskjölds originalteckning, återgifven i träsnitt i hans Attartal, p. 57.

Sv. Dipl. N. 137, odateradt. Då Peringskjölds ritning gjordes, fanns af originalet föga mer i behåll, än nu, men han uppgifver sig hafva följt »en gammal afritning». När eller af hvem denna blifvit gjord upplyses icke. Att den, åtminstone till någon del, uppgjorts på fri hand, torde kunna antagas. — Med kontrasigill (N. 7).

7. *Samma Konung Eriks kontrasigill.* Med inskrift på Peringskjölds ritning: (✠ CLIPEVS ERICI D. G. REGIS SVEORVM). Två mot hvarandra gående, krönta lejon med framvända hufvud.

Sv. Dipl. N. 137, på baksidan af N:o 6. Om detta gäller allt hvad vid N. 6 blifvit anmärkt. Den teckning Joh. Schefferus bifogat sin afhandling De antiquis verisque Regni Sveciæ Insignibus, Tab. G, N. XXVIII, visar tydligt att redan då detta arbete utgafs (1678) endast funnits ett obetydligt fragment af detta sigill.

1219.

8. *Konung Johan Sverkersson.* Fragment. Inskriften borta. Konungen, med spira och förmodligen riksgloben i andra handen, sitter på sin thron.

Sv. Dipl. N. 181, 185. Bland Peringskjölds originalritningar lika ofullständigt. — Med kontrasigill (N. 9).

9. *Samma Konung Johans kontrasigill.* Inskriften borta. Konungen i ringpansar, förmodligen med svärd i högra handen, sitter på en galopperande häst.

Sv. Dipl. N. 181, 185, på baksidan af N. 8. — Vid Joh. Hadorphs »Påminnelser om de 3 Cronor», intagen i Schefferi afhandling De regni Sveciæ Insignibus, finnas, fig. Lit. C och D, teckningar af Konung Johans sigill, så väl framsidan (N. 8), der Konungen, med krona, i högra handen riksgloben och i den venstra spiran, sitter på sin thron, med omskrift: SIGILLVM IOHANNIS DEI GRACIA REGIS SWEORVM, som kontrasigillet (N. 9), hvaraf han har två afbildningar, visande Konungen till häst, i hjelm, med svärd i högra handen, och framför bröstet en sköld, tecknad på den ena med tre kronor, på den andra med ett upprest lejon öfver tre ginbalkar. Omskriften är: CLIPEVS IOHANNIS DEI GRACIA REGIS SWEORVM på den ena och — — — REGIS GOTORVM på den andra teckningen. Hadorph säger sig hafva år 1673 sett Konungens sigill med det förra kontrasigillet hos Resenius i Köpenhamn under ett gammalt Svenskt bref, samt uppgifver att det sednare kontrasigillet nyttjades af Konungen, då han vistades i Göta rike eller utgaf bref, som rörde dess »landsåtar». Dessa Hadorphs uppgifter förtjena lika litet förtroende som hans teckningar. Schefferus sjelf uttalar i den anförda afhandlingen, p. 128, tvifvel om de teckningar han sett af dessa sigill.

1224.

10. *Konung Erik (III) Eriksson.* Blott en liten bit i midten, inom den punkterade linien, återstår. Det öfriga, jemte inskriften (✠ SIGILLVM ERICI DEI GRACIA REGIS SVEORVM), är hemtadt från Peringskjölds originalritning och Åttartal, p. 58.

Sv. Dipl. N. 229. Föga mera lär hafva funnits när Peringskjölds originalritning gjordes. Någon äldre afteckning omnämnes icke. Förmodligen har det hela blifvit fritt konstrueradt, med ledning af det qvarvarande fragmentet. Konung Erik kallar sig sjelf Erik den 3:dje (Sv. D. N. 217, 294 m. fl.).

11. *Samma Konung Eriks kontrasigill.* På det qvarvarande stycket ses tydligen hvad som är mörkare tecknadt af de tre öfver hvarandra gående krönta lejonen. Det öfriga, jemte inskriften (✠ CLIPEVS ERICI DEI GRACIA REGIS SVEORVM), är lånadt från Peringskjölds teckning.

Sv. Dipl. N. 229, på baksidan af N. 10. — En annan, liknande teckning ses i Schefferi afhandling De Regni Sveciæ insignibus, Tab. G, N. XXX.

1:a Serien. Planchen 3.

1250.

12. *Sannolikt Ingeborg, Jarlen Birger Magnussons gemål, dotter af Konung Erik Knutsson.* Inskriften borta. En qvinna, i rund, nästan kronlik, hufvudbonad och mantel, står i ett öppet tornhvalf, under hvilket syns en ström. På fältet 4 stjernor.

Sv. Dipl. N. 377, 405 (2 exemplar). Peringskjölds originalritning och teckningen i hans Åttartal, p. 58, hafva icke mera. Han tillägger, utan tvifvel orätt, sigillet Drottning Katerina, Konung Erik Erikssons gemål. På det första brefvet (Sv. D. N. 377), utgifvet af nämnda Drottning, har detta sigill sista rummet, en plats som näppeligen torde hafva lemnats åt Drottningen. Ingeborgs sigill omnämnes icke i brefvet, men då detta rör Drottningens disposition af sina familjgods, är det antagligt att hon anmodat sin svägerska att jemte dess man undersätta sitt sigill och sålunda gifva sin bekräftelse på Drottningens anordning. I brefvet uppräknas endast 4 sigillanter. Af de qvarvarande trådarne ser man dock att 7 sigill varit underhängda. I det andra dokumentet (Sv. D. N. 405), utgifvet efter Drottning Katerinas död, har detta sigill sin plats å ena exemplaret på 3:dje trådknippet framför Arkebiskop Jarlers, å andra exemplaret på 4:de trådknippet mellan två Biskopars. I detta bref nämnes Fru Ingeborg bland vitnena, ehuru det icke uppgifves att hon underhängt sitt sigill. Tornet med strömen tycks syfta på det fästningsverk, Birger Jarl uppfört vid Mälarens utlopp i Östersjön. — Med kontrasigill (N. 13).

13. *Samma Fru Ingeborgs kontrasigill.* Har aldrig haft någon omskrift. Ett upprest lejon gående öfver tre snedbjelkar; således mannens, Birger Jarls, slägtvapen, hvilket af Ingeborg begagnades, likasom man ser att Drottning Helvig (nedanför N. 37) i sitt kontrasigill fört sin gemåls slägtvapen.

Sv. Dipl. N. 377, 405 (2 exemplar), på baksidan af N. 12.

1252.

14. *Konung Waldemar.* ✠ WAL[DEMARVS ... . SVEORV]M. Konungen, i krona och mantel, med liljespira och riksgloben, sitter på en med kolonner och rundbågar ornerad thron.

Sv. Dipl. N. 392. 485, 525, 588, 617, 653, 657, 705 m. fl., alla fragmenter. En originalritning hos Peringskjöld är ännu mera ofullständig. — Med kontrasigill (N. 15).

15. *Samma Konung Waldemars kontrasigill.* Af inskriften återstår endast de två sista bokstäfverna af [SVEOR]VM. Tre springande krönta lejon öfver hvarandra. Skölden beströdd med hjertan.

Sv. Dipl. N. 392, 485, 525, 588, 617, 653, 657, 705, m. fl. på baksidan af N. 14. På en originalritning hos Peringskjöld finnes nedanför skölden svagt tecknade några bokstäfver af inskriften ..MARI PMI R (Waldemari primi regis). På de nu qvarvarande sigillfragmenterna ses ej något spår deraf. — Detta dubbelsigill begagnades af Waldemar ännu år 1288, således länge sedan hans krona blifvit öfverflyttad på brodrens hufvud. Hans senare sigill se nedanför N. 38 och 40.

1254.

16. *Birger Magnusson, Sveriges Jarl och till en tid dess styresman under sonens, Konung Waldemars, minderårighet.* ✠ SIGILLVM BYR[GERI DEI GRACIA DVCIS SVEO]RVM. Jarlen, i rund hjelm, med sköld och fana, på hvilka ses Folkungalejonet, sitter till häst.

Sv. Dipl. N. 416, 843 (sigillet lösryckt och fastknutet). Inskriften här ofvan är endast gissningsvis utfylld. Peringskjöld har icke någon teckning af detta sigill. I 3:dje Serien N. 11 upptages ett sigill, som Birger begagnat innan han blef Jarl. Hans senare Jarlasigill följer i 1:sta Serien under N. 18 och 19. — Med kontrasigill (N. 17).

17. *Samma Birger Jarls kontrasigill.* ✠ CLIP[EVS BYRGERI DEI GRACIA DVC]IS SWEORVM. Ett upprest lejon gående öfver tre ginbalkar. Skölden beströdd med hjertan.

Sv. Dipl. N. 416, 844, på baksidan af N. 16. Om inskriften gäller hvad under N. 16 blifvit anfördt. Det tycks som Birger, sedan han blifvit Jarl eller sedan hans son blifvit Konung, för att skilja sig och sin ätt från de öfriga Folkungarne, i vapnet förändrat de tre snedbjelkarne till ginbalkar. Hans söner och ättlingar bibehöllo denna anordning af vapnet, med tillägg af en krona på lejonets hufvud.

1:a Serien. Planchen 4.

1257.

18. *Birger Magnusson Jarl.* (Jfr N. 16.) ✠ SIGILLVM [BYRGERI SECVNDI DEI G]RACIA [DVCIS SVEORUM]. Jarlen till häst, som på N. 16, men fanan mindre.

Sv. Dipl. N. 442. Fullständigt tecknadt i Peringskjölds Ättartal, p. 72, hvarifrån den här ofvan intagna inskriften är hemtad. Hans teckning antyder icke att sigillet varit ofullständigt. — Med kontrasigill (N. 19).

19. *Samma Birger Jarls kontrasigill.* [CLIPEVS BYRG]ERI S[ECVNDI DEI GRACIA DVCIS] SWEORUM. Ett upprest lejon gående öfver tre ginbalkar. Skölden beströdd med rosor.

Sv. Dipl. N. 442, på baksidan af N. 18. Fullständigt hos Peringskjöld på anf. st., efter hvilken ritning inskriften här blifvit kompletterad. Det är likväl tvifvelaktigt huruvida Peringskjöld sett sigillet fullständigt.

1268.

20. *Drottning Sophia, Konung Waldemars gemål.* ✠ SIGILLV[M] SOPHI[E DEI GRACIA REGINE SWEORV]M. Drottningen, i krona och mantel, sitter på en thron prydd med kolonner och rundbågar. Fältet rutadt, med en fyrbladig ros i hvarje ruta.

Sv. Dipl. N. 535, 539, 543, 705, 814 m. fl. Utan kontrasigill. Bland Peringskjölds originalritningar finns en ofullständig teckning, på hvilken af inskriften upptages: SIGI.... OPHIE..... EORVM.

1269.

21. *Bengt, Birger Jarls yngsta son, sedan Hertig af Finland och Biskop i Linköping.* [✠ SIGI]LL[VM B]EN[EDICTI FRAT]RIS [REGIS.........] Ett upprest lejon gående öfver tre ginbalkar.

Sv. Dipl. N. 539, 546, 566. Utan kontrasigill. Detta »Konungabrodren» Bengts första sigill finnes på handlingar från 1269 till 1273, och begagnades måhända till 1279, då hans andra sigill (N. 30) första gången förekommer. En originalritning i Peringskjölds samling, »Furstliga Minnen», i Riksarchivet, har samma sigill med följande inskrift: ✠ SIGILLVM ERICI FRATRIS DOMINI WALDEMARI REGIS SWEORVM, der det således tillägges Birger Jarls 3:dje son, Erik, Hertig af Småland. De qvarvarande fragmenterna gifva likväl icke anledning att anse sigillet hafva tillhört denna Hertig. Utan tvifvel har inskriften på nämnda ritning blifvit godtyckligt insatt. Hertig Bengts öfriga sigill se N. 30–32, 35, 39, och i 2:dra Serien N. 42, 82.

1270.

22. *Hertig Magnus, Birger Jarls andra son (sedan Konung Magnus I).* [SIGIL]LVM MAGNI DE[I GRACIA.........] Hertigen, i rund hjelm, med sköld och fana prydda med Folkungalejonet, sitter på en galopperande häst.

Sv. Dipl. N. 546, 596. Nyttjades således ända till dess Magnus blef Konung. I Peringskjölds Ättartal, p. 73, är en lika ofullständig teckning. Af inskriften anföres der: SIGILLVM MAGNI DEI G. — Med kontrasigill (N. 23).

23. *Samma Hertig Magnus's kontrasigill.* .... PIS DVCIS SWE[ORVM]. Ett upprest lejon gående öfver tre ginbalkar. Skölden beströdd med hjertan.

Sv. Dipl. N. 546, 596, på baksidan af N. 22. Peringskjöld har på anf. st. af omskriften: .... ORIS DVCIS SWE..... Hans läsning ORIS är sannolikt oriktig. Möjligen har dock slutändelsen varit RIS (R kan genom någon bortspjelkning i vaxet hafva fått utseende af P, som står i min teckning). Kanske har i omskriften stått REGIS FRATRIS.

1:a Serien. Planchen 5.

1275.

24. *Konung Magnus I (Ladulås).* Inskriften borta. Konungen, med krona och mantel med ett stort rutformigt smycke på bröstet, hållande liljespiran och riksgloben, sitter på en thron prydd med kolonner och rosor.

Sv. Dipl. N. 586, 593, 621, 631, 634, 638, 640. Peringskjölds teckning (Ättartal, p. 74) upptager denna inskrift: SIGILLVM MAGNI DEI GRACIA REGIS SWEORVM; men den svarta botten, på hvilken skriften är anbragt, antyder att sigillet då icke varit fullständigare än nu, och att omskriften blifvit fritt, förmodligen efter N. 28, insatt på ritningen. — Med kontrasigill (N. 25). Konungen har begagnat detta sigill åren 1275–1278, men omvexlande med de nästföljande. Brefvet i Sv. Dipl. N. 586, utgifvet af Konung Magnus, måste vara oriktigt dateradt, ty i Januari 1275 kunde han icke kalla sig Konung. Då brefvet N. 593 utgafs (d. 10 Juni 1275) var han väl icke ännu Konung, men hans kungliga sigill kunde senare vara begärdt och underhängdt detta af annan person utgifna bref.

25. *Samma Konung Magnus's kontrasigill.* Inskriften borta. Ett upprest krönt lejon gående öfver tre ginbalkar. Skölden, beströdd med hjertan, omgifves af tre kronor.

Sv. Dipl. N. 586, 593, 621, 631, 638, 640, på baksidan af N. 24. Peringskjölds teckning har inskriften: CLIPEVS MAGNI DEI GRACIA REGIS sWEORVM, med hvilken torde vara samma förhållande, som blifvit anmärkt vid N. 24. De tre kronorna förekomma här första gången i ett Svenskt konungasigill. När de sedermera insattes inom skölden, blefvo de blott, till följd af sköldens form, satta i annan ordning, 2 och 1. Jfr dock anmärkningen vid Johan Sverkerssons kontrasigill här ofvan, N. 9.

26. *Samma Konung Magnus.* Fragment. Af inskriften återstår blott VM af »Sigillvm», och af den sittande figuren föga mer än armen och handen, som håller riksgloben, samt en obetydlig del af thronen.

Sv. Dipl. N. 605, 606. Detta sigill har begagnats samtidigt med det föregående, men finns endast på 2 dokument i behåll. Då det tycks vara af dåligt arbete, har det förmodligen snart blifvit af den praktälskande Konungen förkastadt. — Med kontrasigill (N. 27).

27. *Samma Konung Magnus's kontrasigill.* Fragment. Af inskriften återstår blott OR i »Sveorvm». Lejon och sköld som på N. 25.

Sv. Dipl. N. 605, 606, på baksidan af N. 26.

1276.

28. *Samma Konung Magnus.* SIGILLUM MAGNI DEI GRACIA REGIS SWEORVM. Konungen, i krona och prydlig mantel, hållande en liljespira och riksgloben, sitter på en thron prydd med kolonner och architektursirater i spetsbågsstil.

Sv. Dipl. N. 614, 669, 670, 675, 701, 1001 m. fl. Detta Konung Magnus's 3:dje sigill synes hafva blifvit graveradt till kröningen, som skedde i Upsala d. 24 Maj 1276. Det begagnades sedan under hela hans återstående regeringstid, utan att dock helt och hållet uttränga bruket af det äldsta sigillet (N. 24, 25). — Med kontrasigill (N. 29).

29. *Samma Konung Magnus's kontrasigill.* ✠ CLIPEUS MAGNI DEI GRACIA REGIS SWEORVM. Lejon och sköld som på N. 25 och 27. Kring sigillets kant en bågrand med rosettornamenter.

Sv. Dipl. N. 614, 669, 670, 675, 701, 1001 m. fl. på baksidan af N. 28. Mot slutet af Konungens lefnad, då hans klosterstiftelser och stora frikostighet mot kyrkan tyckas vitna om en stegrad fromhetskänsla, lät han år 1288 i stampen till detta kontrasigill omkring vapenskölden ingravera de bekanta orden ur Uppenbarelseboken: A & ω (Alpha et Omega), sådana de på plancheu äro nedanför sigillets båda sidor afteckuade. Hans sigill med dessa tillagda ord förekommer första gången under hans donationsbref till Clara kloster, utgifvet år 1288, utan utsatt dag (Sv. Dipl. N. 972). Sannolikt var det äfven underhängdt hans, förmodligen samtidigt, d. 14 Aug. 1288 utfärdade donationsbref för Minoriterklostret i Stockholm (Sv. Dipl. N. 971), ehuru det sedan bortfallit. Den 12 Febr. samma år, då han utgaf ett bref om tionde till Linköpings domkyrka (Sv. Dipl. N. 957) voro de anförda orden ännu icke ingraverade i det underhängda sigillet.

1:a Serien. Planchen 6.

1279.

30. *Bengt Birgersson, Konung Magnus I:s broder.* (Jfr N. 21). ✠ S'. BENEDICTI BIRGERI FILII FRATRIS REGIS SWECIE. Upprest krönt lejon gående öfver tre ginbalkar.

Sv. Dipl. N. 670, 708, 714, 729, 749. Begagnadt åren 1279—1282, utan kontrasigill. — Hans öfriga sigill anföras vid N. 21.

1282.

31. *Samma Bengt Birgersson.* (Jfr N. 21). ✠ S'. BENEDICTI FILII BIRGERI [QVON]DA. DVCIS SWEOR. Herr Bengt, i ringpansar och rund, uppåt något smalnande hjelm, med sköld och fana, på hvilka ses hans slägtvapen, sitter på en galopperande häst, på hvars sidt nedhängande täcke äfven ses Folkungalejonet gående öfver 3 i väfnaden anbragta ränder, både på länden och på halsen af hästen. Kring kanten en krans af rosor.

Sv. Dipl. N. 744 utan kontrasigill; N. 758, 759 med kontrasigill (N. 32). Begagnades åren 1282 och 1283. — Hans öfriga sigill anföras vid N. 21.

32. *Samma Bengt Birgerssons sekret.* ✠ CLIP. [BE]NDICT. FIL'. BIRG. QVOD. DVC. SWEOR. Upprest lejon gående öfver tre ginbalkar.

Sv. Dipl. N. 758, 759, som kontrasigill till N. 31.

33. *Margareta, dotter af Sigge Guttormsson och Birger Jarls dotter Christina.* S'. MARGARETE FILIE [C]RIS[TINE]. Margareta knäböjande framför ett sittande helgon, som välsignar henne. Nederst en sköld med Folkungalejonet. På fältet rosor.

Sv. Dipl. N. 749. Ehuru dotter af en enskild man, har denna Fru Margareta såsom dotterdotter af en Jarl med kunglig magt och systerdotter af två Svenska Konungar, hvilkas vapensköld hon för, ansetts böra räknas till kongliga familjen, och af sådan anledning har hennes sigill här fått plats bredvid modrens (N. 34).

34. *Christina, Birger Jarls dotter, gift med Konungens Råd Sigge Guttormsson.* ✠ S. CRI[S]TINE. B[IRGERI QVON]DAM DVCIS [FI]LIE. Upprest, krönt lejon gående öfver tre ginbalkar. Fältet beströdt med hjertan.

Sv. Dipl. N. 749, 750, 762. Fullständig inskrift på en teckning i Peringskjölds Characteres p. 95. Hennes mans sigill se i 3:dje Serien N. 51.

1283.

35. *Bengt Birgersson, Hertig af Finland och Biskop i Linköping.* (Jfr N. 21.) SIGILLVM BENEDICTI DEI GRACIA DVCIS FINL[ANDIE]. Hertigen, i hjelm och pansar, med fana och sköld, i hvilka ses Folkungavapnet, sitter på en häst, som reser sig.

Sv. Dipl. N. 767, 890 utan kontrasigill; N. 941, 964, 965 med Linköpings-biskoparnes sekret (2:dra Serien N. 39) som kontrasigill. Begagnades åren 1283 1288. — Hans öfriga sigill anföras vid N. 21.

1285.

36. *Drottning Helwig, Konung Magnus I:s gemål.* SIGILLVM HELWI[GHIS DEI GRACIA] R[EGI]N[E SW]EORVM. Jungfru Maria sittande med ett äple i handen och på skötet Jesusbarnet, som välsignande sträcker sina händer mot den knäböjande Drottningen, hvars bön läses på ett band: SANA ME DNA (Sana me Domina). Från det gotiska hvalfvet nedflyger en ängel, svängande ett rökelsekar. Fältet beströdt med rosor.

Sv. Dipl. N. 802, 1367, 2145. — Med kontrasigill (N. 37).

37. *Samma Drottning Helwigs sekret.* ✠ SECRETV. HELWIGHIS DI. GRA. REGINE SWEOR. Upprest lejon gående öfver tre ginbalkar. Kring skölden en krets af rosor.

Sv. Dipl. N. 802, 2145, på baksidan af N. 36.

1286.

38. *Konung Waldemars sekret.* ✠ SECRETVM WOLDEMARI PRIMI REGIS SWEOV. Två kronor, den ena öfver den andra.

(Sv. Dipl. N. 922). Efter en originalritning i Peringskjölds samlingar, som angifver att detta sigill funnits vid det här citerade dokumentet. Det har i sådant fall antingen haft plats i det nu toma andra rummet, eller ock tillhört ett annat, nu mera förkommet exemplar af samma bref. Vid Hadorphs förut citerade »Paminnelser», intagna i Schefferi afhandling De Regni Sveciæ Insignibus, finns, Lit. E, en afteckning af samma sigill, hängande på sin remsa, med omskrift: SECRETVM WALDEMARI D. GRA. REGIS SVEOR. Dessa olika inskrifter synas bevisa att sigillet varit ofullständigt eller mycket otydligt. Ordet PRIMI på den Peringskjöldska ritningen förekommer särdeles misstänkt. Måhända har originalet haft: FRATRIS, i likhet med N. 40.

1:a Serien. Planchen 7.

1288.

39. *Bengt Birgersson, Hertig af Finland och Biskop i Linköping.* (Jfr N. 21). S. BENEDICTI [DEI GRAC]IA DVCIS [FINL]ANDIE. Hertigen, i ringpansar och fyrkantig uppåt spetsad hjelm med en fjäderbuske i toppen, samt med Folkungavapnet på skölden och fanan, sitter på en galopperande häst, hvars i veck nedfallande täcke är prydt med Folkungalejonet öfver hästens hals och länd. På fältet några skaftade blad och en lilja.

Sv. Dipl. N. 971, 972, 975, 976, 987, 988, 1000, 1023, som kontrasigill till Hertigens stora biskopssigill (2:dra Serien N. 42). Hans öfriga sigill anföras vid N. 21.

1289.

40. *F. d. Konung Waldemar.* ✠ SIGILLV[M W]ALDEMARI ∗ FRIS (fratris) REGIS ∗ SWE[CIE]. Tre springande lejon öfver hvarandra. Fältet kring skölden rutadt med en punkt i hvarje ruta.

Sv. Dipl. N. 985, 1178. Utan kontrasigill. Sedan Konung Waldemar lemnat thronen åt brodren Magnus, begagnade han länge sitt vanliga kongliga sigill (se N. 14, 15); men under de senaste åren från och med 1289 har han brukat detta (N. 40) med den anspråkslösare titeln af »Svenska Konungens broder». Jfr anm. vid N. 38.

1295.

41. *Konung Birger.* SIGILLVM BIRGERI DEI GRACIA REGIS SWEORVM. Konungen, i krona och mantel hopfästad medelst ett smycke öfver bröstet, med spira och riksgloben, sitter på en med gotisk architektur och bladornamenter utsirad thron.

Sv. Dipl. N. 1132, 1199, 1276, 1483, 1574 m. fl. Detta sigill nyttjades af Konung Birger under hela hans regering, ehuru stundom omvexlande med andra, mindre, hvilka längre fram skola intagas. — Med kontrasigill (N. 42).

42. *Konung Birgers kontrasigill.* ✠ CLIPEVS BIRGERI DEI GRACIA REGIS SWEORV. Upprest krönt lejon, gående öfver tre ginbalkar. Skölden beströdd med hjertan. Allt inom en bågrand med rosettornamenter.

Sv. Dipl. N. 1132, 1199, 1276, 1483, 1574 m. fl. på baksidan af N. 41.

1296.

43. *Lucrardis, f. d. Konung Waldemars gemål.* ✠ S.' LV[C]RARD'. VXOR[IS FRATRIS R]EGIS. Fru Lucrardis, stående, håller i högra handen f. d. Konung Waldemars vapensköld (der dock de tre lejonen äro vända åt venster), i den venstra handen sin egen slägtsköld, hvari synas 2 korslagda liljestafvar.

Sv. Dipl. N. 1178. Inskriften är här ofvan gissningsvis utfylld.

ANDRA SERIEN.

ANDLIGA PERSONER OCH MYNDIGHETER.

A) ÄRKEBISKOPAR OCH BISKOPAR. (Pl. 1—4).

2:dra Serien. Planchen 1.

1164—1167.

1. *Stephan, förste Ärkebiskop i Upsala.* ✠ SIGILL[V. STE]PH'I D'I. GR'A. VPSALENSIS ARCHIEP'I. Ärkebiskopen står, hållande i högra handen krumstafven, i den venstra en bok.

Sv. Dipl. N. 51 (Sveriges äldsta originalbref). Tryckt på en mycket tjock, på baksidan kullrig klump af rödt vax, som har formen af ett på längden klufvet ägg. Fullständig inskrift i Peringskjölds Monumenta Ullerakerensia, p. 129. — Utan kontrasigill.

1191.

2. *Peter, Ärkebiskop i Upsala.* Af inskriften, som är anbragt på en mot sigillets botten vinkelrätt uppstående kant, återstår endast slutet: ..... CEIE' ARCHIEPI (ɔ: ecclesie archiepiscopi). Ärkebiskopen sitter på sin stol (cathedra), med högra handen uppsträckt för att utdela välsignelsen, i den venstra hållande krumstafven.

Sv. Dipl. N. 113. Brefvet har årtalet 1199, hvilket dock är orätt. Sannolikt är det utgifvet 1191. — Utan kontrasigill. — Samma sigill, ehuru med den fragmentariska inskriften annorlunda tecknad, har i Peringskjölds Mon. Ulleraker. p. 130, orätt blifvit tillagdt Ärkebiskop Olof Lambatunga. — Ett nästan fullkomligt liknande sigill med inskriften på en uppvikt kant (deraf återstår nu endast ......EPI) finns under ett odateradt bref af en Ärkebiskop Olof (Sv. Dipl. N. 826). Peringskjöld (l. c. p. 131) tillägger det Olof den 2:dre. Jag har icke ansett nödigt att här afteckna detsamma, då figuren är fullkomligt lika med N. 2. — På anf. st. p. 132 har Peringskjöld lemnat teckning af en tredje Ärkebiskop Olofs (Basatömers) sigill, hvilket icke nu finnes i Statens pergamentbrefs samling. Det har i många delar likhet med Ärkebiskop Jarlers sigill, och skall hafva tillhört ett Alvastra klosters bref (Sv. Dipl. N. 240).

1219.

3. *Carl, Biskop i Linköping, Konung Johans Kansler.* Fragment. Inskriften borta. Biskopen sitter med krumstafven i venstra handen. Utan tvifvel har den högra varit lyftad som på N. 2.

Sv. Dipl. N. 183. — Utan kontrasigill.

1201—1223.

4. *Andreas (Suneson), Ärkebiskop i Lund.* Fragment. Inskriften borta. Ärkebiskopen sittande som på N. 2.

Sv. Dipl. N. 119. Odateradt. — Utan kontrasigill.

1222—1230.

5. *Bengt, Biskop i Skara, Konung Erik Eriksons Kansler.* Af inskriften återstår endast slutstafvelserne af ordet [EPIS]COPI. Biskopen sittande som på N. 2.

Sv. Dipl. N. 216. — Utan kontrasigill. — Möjligtvis kan detta sigill tillhöra Ärkebiskop Olof i Upsala. På första trådknippet finns ett litet fragment af ett biskopligt sigill, hvilket i sådan händelse skulle vara Biskop Bengts.

1244.

6. *Jarler, Ärkebiskop i Upsala.* IARLE[R]IVS DEI GRA. VPS[ALENSIS ECCLESIE AR]CHIEP[VS]. Ärkebiskopen sittande som på N. 2.

Sv. Dipl. N. 317, 317 not., 318, 376 m. fl., utan kontrasigill. År 1253 (Sv. Dipl. N. 405) förekommer det med kontrasigill (se nästfölj. n. 7). Inskriften är här ofvan utfylld efter Peringskjölds teckning i Mon. Ullerak. p. 133. Huruvida denna är hemtad från ett fullständigt sigill, som nu icke finnes, eller fritt kompletterad, kan icke afgöras.

7. *Ärkebiskop Jarlers kontrasigill.* ECCE AGNVS DEI. Lammet med korsfanan.

Sv. Dipl. N. 405 (2 exemplar). På baksidan af N. 6. Begagnas först år 1253.

1247.

8. *Wilhelm, Biskop af Sabina, Påflig Legat till Sverige och de öfriga nordiska rikena.* ✠ S'. WILLELMI DEI GRA. SABINEN. EPI. Biskopen står med högra handen lyftad att utdela välsignelsen, i den venstra håller han krumstafven.

Sv. Dipl. N. 348, 356, 359, 360 m. fl. — Utan kontrasigill.

1253.

9. *Björn, Biskop i Åbo.* ... DEI.... FINLANDENSIS E[PI]. Biskopen stående som på N. 8. Vid sidan ett litet kors.

Sv. Dipl. N. 405 (2 exemplar). Man kan icke tvifla att Biskop Björn för sitt sigill tagit Legaten, Biskop Wilhelms (N. 8) till föresyn. — Utan kontrasigill.

10. *Col, Biskop i Strengnäs, Konungens Kansler.* ✠ COL DEI GRACIA ST[RENGENENSIS EPI]SCOPVS. Biskopen sittande som på N. 2.

Sv. Dipl. N. 405, 444, 1707. — Utan kontrasigill.

1257.

11. *Lars, Ärkebiskop i Upsala.* ✠ FR. LAVRENCIVS DEI GRACIA V[PSA]LE[NSIS ECCLIE AR]-CHIEPISCOPVS. Ärkebiskopen sittande som på N. 2. Vid hvardera sidan en lilja.

Sv. Dipl. N. 442, utan kontrasigill; N. 444 och 467 med kontrasigill (N. 12). Fullständig inskrift i Peringskjölds Mon. Ullerak. p. 134. Hans senare sigill se N. 18.

2:dra Serien. Planchen 2.

1257.

12. *Ärkebiskop Lars's sekret.* ✠ SECRETV. [FRS. LAV]RENCII. En pelikan stående i sitt bo öppnar bröstet, hvarur blodet strömar till hans tre ungar. Vid sidan en halfmåne och en stjerna.

Sv. Dipl. N. 444, 467 på baksidan af N. 11. Möjligtvis har detta sekret begagnats af Ärkebiskopen, medan han ännu var munk. Inskriften är fullständig hos Peringskjöld, Mon. Ulleraker. p. 134. Jfr N. 19.

13. *Lars, Biskop i Skara.* [LA]VRE[NCIVS DE]I GR[ACIA SC]ARE[NSI]S EPIS[COPVS]. Biskopen sittande som på N. 2.

Sv. Dipl. N. 423, 444. — Utan kontrasigill.

14. *Magnus, Biskop i Westerås.* SIGILL'. MAGNI AROSIENSIS EPI. Biskopen stående som på N. 8.

Sv. Dipl. N. 444. — Utan kontrasigill.

15. *Forkund, Biskop i Wexiö.* ✠ FR. FORCVD'. DI. GRA. WEXIONEN. EPE. Biskopen stående som på N. 8.

Sv. Dipl. N. 444. — Utan kontrasigill.

1258.

16. *Henrik, Biskop i Linköping.* S'. HENRICI DEI GRACIA LINCOPENSIS EPISCOPI. Biskopen sittande som på N. 2.

Sv. Dipl. N. 452, 453, 541, 598, 750 m. fl. Med kontrasigill (N. 17).

17. *Biskopens i Linköping sekret.* SECRETVM LINCOPENSIS EPISCOPI. S:t Paulus och S:t Petrus, öfver en halfmåne, bära en kyrka.

Sv. Dipl. N. 452, 453, 598, 750 m. fl. Nyttjadt af Henrik som kontrasigill.

1261.

18. *Lars, Ärkebiskop i Upsala.* (Jfr. N. 11). ✠ • FR. LAVRENCIVS DE[I] GRA. V[PS]ALENSIS ECCLIE ARCHIEPI. Ärkebiskopen sittande som på N. 2.

Sv. Dipl. N. 471. Med kontrasigill (N. 19). — Hans äldre sigill se N. 11.

19. *Ärkebiskopens i Upsala sekret.* ✠ SECRETV. AR[CHIE]PI ECCLIE VPSALN. Ärkebiskopen knäböjande inför S:t Laurentius, Upsala domkyrkas skyddspatron.

Sv. Dipl. N. 471 på baksidan af N. 18. Sekretet är allmänt, men finnes begagnadt endast af Ärkebiskop Lars.

1269.

20. *Carl, Biskop i Westerås.* ✠ KARVL. DI. GRA. AROSIEN. EPISCOPI. Biskopen sittande som på N. 2.

Sv. Dipl. N. 541, 545, 554 m. fl. Som kontrasigill begagnar han det sigill han brukat som Kanik i Linköping (N. 79).

1270.

21. *Finvid, Biskop i Strengnäs.* ✠ FINWIDVS DEI GRACIA STRENGENENSIS EPISCOP'. Biskopen sittande som på N. 2.

Sv. Dipl. N. 545, 553, 554. Med kontrasigill (N. 22).

22. *Biskopens i Strengnäs sekret.* ✠ SECRETVM STRENGENENSIS EPISCOPI. S:t Petrus, stående, håller nyckeln och en bok.

Sv. Dipl. N. 545, 553, 554 m. fl. Nyttjas af Biskop Finvid och flera hans efterträdare som kontrasigill; någon gång ensamt, t. ex. Sv. Dipl. N. 612, 1057, 1061, 1664.

23. *Kettil, Biskop i Åbo, till en tid Konungens Kansler.* ✠ KETILLVS DEI GRACI[A] ABONENSIS EPISCOPVS. Biskopen stående som på N. 8.

Sv. Dipl. N. 545, 553, 554 m. fl. Utan kontrasigill.

2:dra Serien. Planchen 3.

1270.

24. *Erik, Biskop i Skara.* ✠ SIGILLVM ERICI DEI GRACIA SCARENSIS EPISCOPI. Biskopen sittande som på N. 2.

Sv. Dipl. N. 546, 553, 554, 598, 612, m. fl. Med kontrasigill (N. 25).

25. *Samma Biskop Eriks sekret.* SECRETVM ERICI SCARENSIS EPISCOPI. Jesu födelse. Jungfrun och barnet i hvar sin säng. Deröfver åsnans och oxens hufvud samt Bethlehemsstjernan. Nedanför ligger Biskopen tillbedjande.

Sv. Dipl. N. 546, 553, 554, 598, 612, m. fl. på baksidan af N. 24.

26. *Ascer, Biskop i Wexiö.* [ACERVS] DEI GRACIA WEXIONENSIS EP[IS]COPVS. Biskopen sittande som på N. 2.

Sv. Dipl. N. 546, 554. — Med kontrasigill (N. 27). — Hans senare sigill se N. 29.

27. *Samma Biskop Ascers sekret.* Af inskriften, som är mycket svagt graverad, finns nu endast: [W]EXIONE[NSIS]. Ett stående helgon bär en stor bok.

Sv. Dipl. N. 546, 554. Ovisst om det varit Biskop Ascers enskilda eller ett för Wexiö Biskopar gemensamt sekret. Nyttjas blott af Ascer som kontrasigill.

1275.

28. *Folke, Ärkebiskop i Upsala.* [✠ F]VLCO DEI GRA. VPSALENSIS ARCHIEP... Ärkebiskopen sittande som på N. 2.

Sv. Dipl. N. 589, 594, 595 m. fl. Som kontrasigill nyttjar Ärkebiskopen det sigill han som Ärkediakon begagnat (N. 77).

29. *Ascer, Biskop i Wexiö.* ✠ S' ACERI D[EI GRACIA W]EXIONEN. EPISCOPI. Biskopen stående som på N. 8.

Sv. Dipl. N. 605, 670, 691. Utan kontrasigill. — Hans äldre sigill se N. 26.

1278.

30. *Anund, Biskop i Strengnäs.* ✠ ANVNDVS DEI GRACIA E[PIS]COPVS STRENGENENSIS. Biskopen sittande som på N. 2.

Sv. Dipl. N. 649, 659, 660, 975, 976 m. fl. Som kontrasigill begagnas Strengnäs-Biskoparnes allmänna sekret (N. 22).

31. *Bryniulf, Biskop i Skara.* [✠ S]IGILLVM BRYNIV[LPHI DEI] GRACIA SCARENSIS E[PI]. Biskopen sittande som på N. 2.

Sv. Dipl. N. 654, 659, 670, 671, 691. Som kontrasigill begagnas det sigill Bryniulf före biskopsutnämningen nyttjat (N. 89). Hans senare sigill se N. 33.

1279.

32. *Jakob (Israelsson), Ärkebiskop i Upsala.* IACOBVS DI. GRA. [VP]SALENSIS ARCHIEP[VS]. Ärkebiskopen sittande som på N. 2. På fältet längs efter kanterna en rad af rosor.

Sv. Dipl. N. 659. Som kontrasigill nyttjar Ärkebiskopen det sekret han begagnat före tillträdet af ärkebiskopsstolen (N. 90). Vidare Sv. Dipl. N. 670, 671, 678, 691, 714, m. fl., med annat kontrasigill (N. 91).

1281.

33. *Bryniulf, Biskop i Skara.* ✠ S'. BRJNIWLPHI DEI GRA[C]IA SCARENSIS EPISCHOPI. Biskopen sittande som på N. 2.

Sv. Dipl. N. 712, 714, 748, 764, 975, 976 m. fl., med kontrasigill (N. 34). — Hans äldre sigill se N. 31.

34. *Samma Bryniulfs biskopssekret.* ✠ S'. BRYNIWLPHI DEI GRA. SCARENSIS EPI. Jungfru Maria sittande med Jesusbarnet, som välsignar den knäböjande Biskopen.

Sv. Dipl. N. 712, 714, 748, 764, 975, 976 m. fl. som kontrasigill till N. 33. Ensamt N. 2030.

1282.

35. *Johan, vald Ärkebiskop i Upsala.* FR. IOHES DEI GRACIA ✠ ECCE UPSALEN. ELCS. (:-- Ecclesie Upsalensis Electus). Biskopen står i ett gotiskt hvalf med krumstafven i högra och en bok i venstra handen.

Sv. Dipl. N. 757, 1011, 1047, 1048, 1049. Som kontrasigill begagnar han sitt munksigill (N. 98). Både hufvudsigillet och kontrasigillet äro bestämdt desamma under N. 757 och 1011 samt de följande. Det måste således hafva varit samma person, som beseglat dessa bref (af år 1282, 1290, 1291) och som under mellantiden varit Biskop i Åbo, i hvilken befattning han äfven nyttjar samma kontrasigill (Jfr N. 38). Att han före valet varit klosterbroder, intyga så väl ärkebiskopssigillet som kontrasigillet. Uppgiften i ärkebiskopsserien i Registrum Eccl. Upsalensis (Sv. Dipl. V: pag. 300) att den före Magnus Boson valde Ärkebiskopen Johan varit en annan person, Ärkediakonen i Upsala Johan Odulfsson, synes således vara oriktig. Denne hade icke varit munk, kunde alltså icke i sigillet kalla sig »Frater», och hade utan tvifvel, om han blifvit vald till Ärkebiskop, som kontrasigill begagnat något af sina förut nyttjade presterliga sigill (N. 94, 104, 105). Det bör anmärkas att samma Registrum Eccl. Upsal. i förteckningen på ärkediakonatets innehafvare, der atskilligt berättas om Johan Odulfsson, icke med ett ord antyder att han blifvit vald till Ärkebiskop. Peringskjöld, Monum. Ullerak. p. 137 och 139 intager samma sigill för båda Ärkebiskoparne Johan (den 2:dre och den 3:dje), näst före och efter Magnus Boson. Han uppgifver att äfven den förre varit munk, hvilket icke bekräftas af hans äldre sigill eller någon gammal anteckning, samt att den sednare begagnat den förres så väl sigill som kontrasigill. Att Johan som Biskop i Åbo nyttjat samma kontrasigill har han icke anmärkt. Den enklaste förklaringen, grundad på sigillernas vitnesbörd, blifver att antaga, att den Johan, som i slutet af år 1281 valdes till Ärkebiskop, varit icke Ärkediakonen Johan Odulfsson, utan den samme Sigtunamunken Johan, som, sedan valet icke blifvit af Påfven stadfästadt, sedermera kallades till Biskop i Åbo och efter Magnus Bosons död på nytt valdes till Ärkebiskop. Johan Odulfsson torde således böra uteslutas från Svenska ärkebiskopsserien.

2:dra Serien. Planchen 4.

1286.

36. *Peter, Biskop i Westerås, Konungens Kansler.* [✠] S'. PETRI DEI GRACIA AROSIENSIS EPISCOPI. Biskopen sittande som på N. 2. Fältet rutadt och punkteradt.

Sv. Dipl. N. 913, 964, 965, 975 m. fl. Med kontrasigill (N. 37).

37. *Biskopens i Westerås sekret.* ✠ SECRETVM EPISCOPI AROSIEN. Jungfru Mariæ bebådelse. Ängeln håller ett band, på hvilket läses helsningen: AVE MARIA. Öfver Jungfrun nedsänker sig den helige Ande i skepnad af en dufva.

Sv. Dipl. N. 913, 964, 965, 975 m. fl. Begagnas af Biskop Peter och hans efterträdare som kontrasigill.

38. *Johan, Biskop i Åbo (sedan vald Ärkebiskop).* IOHANNES DEI GRACIA ABOENSIS EPISCOP[VS]. Biskopen sittande som på N. 2.

Sv. Dipl. N. 918, 964, 965. Han nyttjar som Biskop i Åbo samma kontrasigill (N. 98) han begagnat till ärkebiskopssigillet. Jfr anmärkningen vid N. 35.

1287.

39. *Biskopens i Linköping sekret.* ✠ SECRETVM LINCOPENSIS EPISCOPI. S:t Paulus och S:t Petrus bärande en kyrka som på föregående N. 17, men med rosor mellan helgonen

Sv. Dipl. N. 941, 964, 965, på baksidan af Hertig Bengts sigill (N. 35), m. fl. Nyttjas af Biskoparne som kontrasigill, stundom äfven ensamt, då deras stora sigill ännu icke blifvit färdigt eller icke funnits till hands, t. ex. Sv. Dipl. N. 1053, 1057. Det förut begagnade nära liknande biskopssekretet (N. 17) medfördes af Biskop Henrik på resan till Heliga Landet, der han i St. Jean d'Acre begagnat det under sitt testamente (Sv. Dipl. N. 771). Då Henrik der kort efter afled, kom måhända sekretet icke tillbaka, hvarföre ett nytt (N. 39) måst förfärdigas.

40. *Magnus, vald Ärkebiskop i Upsala.* ✠ S[IGILLVM MAGNI] ELECTI DP- (för VP-)[SALENSIS] E[CC]LESIE +. Upsala domkyrkas skyddspatron S:t Laurentius, hållande halstret och en bok, står under en gotisk kyrkobyggnad hvilande på fyra pelare.

Sv. Dipl. N. 949, 958. Utan kontrasigill. Peringskjöld, Monum. Ullerak. p. 138, har sigillet med fullständig inskrift, hvars anordning likväl är otillförlitlig.

1288.

41. *Samma Magnus som invigd Ärkebiskop i Upsala.* ✠ MAGN'. D'I. GRA. [EL]ECT. VPSALEN. 9SECRATVS. (ɔ: consecratus). Ärkebiskopen stående som på N. 8.

Sv. Dipl. N. 975, 976, 989. Utan kontrasigill.

42. *Bengt, Hertig af Finland, Biskop i Linköping.* ✠ S'. BENE[D]ICTI DEI GRAC[IA EPIS]COPI LINCOPEN. Hertigen, i biskopsdrägt, stående som på N. 8. Fältet rutadt, med en ros i hvarje ruta.

Sv. Dipl. N. 971, 972, 975, 976, 987, 988, 1000, 1023. Som kontrasigill begagnas hans hertigliga sigill (1 Ser. N. 39). Hans öfriga sigill anföras vid 1 Ser. N. 21.

43. *Johan (Droes), Ärkebiskop i Lund.* ✠ IOHES DEI GRA. LVNDEN. ARCHIEPS S[WEC]IE PRI[MAS]. Ärkebiskopen sittande som på N. 2.

Sv. Dipl. N. 979. Med kontrasigill (N. 44).

44. *Ärkebiskopens i Lund sekret.* S. LVNDEN. ARCHIEPI SWETIIIE PRIMATIS. Ärkebiskopen knäböjande inför Lunds domkyrkas skyddspatron S:t Laurentius under en kyrkobyggnad hvilande på två pelare.

Sv. Dipl. N. 979, på baksidan af N. 43.

1292.

45. *Isar, Biskop i Strengnäs.* ✠ S'. ISARI DEI GRATIA EPISCOPI STRENGENENSIS ECE (ɔ: ecclesie). Biskopen sittande som på N. 2.

Sv. Dipl. N. 1065, 1086, 1130, 1252, 1276 m. fl. Som kontrasigill nyttjas Strengnäsbiskoparnes allmänna sekret (N. 22).

B) KAPITEL VID DOMKYRKORNA. (Pl. 5).

2:dra Serien. Planchen 5.

1259.

46. *Kapitlet i Skara.* ✠ S'. CAPITVLI ECCLES. MARIE CIVITAT. SCAREN. Jungfru Maria sittande på en biskopsstol, med Jesusbarnet på skötet. Från sidorna framflyga två änglar svängande rökelsekar.

Sv. Dipl. N. 455, 650, 764, 1102 m. fl. Utan kontrasigill.

1260.

47. *Kapitlet i Linköping.* Fragment. Inskriften borta. Linköpings domkyrkas skyddspatroner S:t Petrus och S:t Paulus stående.

Sv. Dipl. N. 469, 679, 762. — Med kontrasigill (N. 48).

48. *Samma Kapitels kontrasigill.* Fragment. Af omskriften återstår endast: NAB eller kanske DAB. Måhända har inskriften varit densamma som på det senare kontrasigillet (N. 56). Två nycklar korslagda.

Sv. Dipl. N. 469, 679, 762. — Andra Linköpings Kapitels sigill se N. 53, 55, 56.

1275.

49. *Kapitlet i Upsala.* ✠ SIGILLVM CAPITVLI ECCLESIE VPSALENSIS. Upsala domkyrkas skyddspatron S:t Laurentius, stående under ett gotiskt hvalf, håller halstret och en bok. Vid helgonets sida en inskrift: SCS. LAVRENTIV[S].

Sv. Dipl. N. 595, 610, 876, 949 m. fl. Har någon gång annat kontrasigill än N. 50, t. ex. Sv. Dipl. N. 1027, der Ärkebiskop Johans sekret (N. 98) är tryckt på baksidan.

50. *Samma Kapitels kontrasigill.* SCS. ERICVS REX ET MARTIR. Upsala domkyrkas andre skyddspatron, S:t Erik, stående med krona, riksglob och liljespira.

Sv. Dipl. N. 595, 610, 876, 949 m. fl. på baksidan af N. 49. Någon gång begagnadt ensamt, t. ex. Sv. Dipl. N. 811.

1288.

51. *Kapitlet i Westerås.* S. CAPITVLI ECCE AROSIENSIS I. SVECIA. Jungfru Maria med barnet, stående i ett kyrkohvalf. Nedanför synas tillbedjande Capitulares. Från sidorna framflyga två änglar med rökelsekar.

Sv. Dipl. N. 964 m. fl. Tillägget »in Svecia» i omskriften har utan tvifvel tillkommit för att skilja stiftsstadens namn från det liknande »Arvsia» (Aarhus) på Jutland. — Med kontrasigill (N. 52).

52. *Samma Kapitels sekret.* ✠ SECRETVM CAPITVLI ARVSIEN. En man (Zacheus), mellan tvenne träd, lyfter foten att klifva upp i det ena.

Sv. Dipl. N. 964. Nyttjas som kontrasigill till N. 51.

1291.

53. *Kapitlet i Linköping.* Fragment. Af inskriften återstår endast [LIN]COPENS. Två nycklar i kors.

Sv. Dipl. N. 1034, utan kontrasigill. Ehuru begagnadt senare, tycks detta sigill vara äldre än de förut beskrifna N. 47, 48. Jfr N. 55, 56.

1292.

54. *Kapitlet i Wexiö.* [✠ SIGIL]LVM CAPITVLI WEXIONESIS. Biskop Sigfrids biträdares och fränders, Unamans, Vinamans och Sunamans afhuggna hufvud, ur hvilka blodet strömar. Öfver dem en stjerna och Guds framsträckta hand välsignande dem. Bakom står en korsstaf med segerfanan. Nedanför syns sjön, ur hvilken martyrernas nedsänkta hufvud hade blifvit upptagna.

Sv. Dipl. N. 1075. — Utan kontrasigill.

1294.

55. *Kapitlet i Linköping.* ✠ SIGILLVM CAPITVLI ECCLIE LINCOPENSIS. S:t Petrus, med nyckel och bok, samt S:t Paulus, med svärd och bok, sittande, trampa på nedslagna krönta personer (trons fiender) — allt inom en bågsirat med rosettornamenter.

Sv. Dipl. N. 1111, 1513, 1533 m. fl. — Med kontrasigill (N. 56). Kapitlets äldre sigiller se N. 47, 48, 53.

56. *Samma Kapitels kontrasigill.* ✠ TIBI DABO CLAVES REGNI CELORVM. En biskopsstaf lagd på två korslagda nycklar inom en bågsirat med rosettornamenter.

Sv. Dipl. N. 1111, 1513, 1533 m. fl. på baksidan af N. 55. Omskriften innehåller Frälsarens ord till Petrus i Matth. 16: 19.

---

c) KLOSTERFÖRESTÅNDARE och KLOSTERKONVENT. (Pl. 6).

2:dra Serien. Planchen 6.

1216—1220.

57. *Abboten i Nydala kloster.* SIG[ILLVM AB]BATIS N[OVEVALIS. Abboten står, hållande krumstafven framför sig i högra handen, den venstra lyftad till välsignelse.

Sv. Dipl. N. 164, odateradt.

1247.

58. *Samma Abbots nyare sigill.* ✠ SIGILL'. ABBIS NOVE VALLIS. Abboten står med stafven i högra handen.

Sv. Dipl. N. 341, 522, 1063, 1162 m. fl.

1253.

59. *Obestämdt. Måhända Abbedissan eller Konventet i Gudhems kloster.* Af inskriften återstår blott: SIGILLVM S.... Jungfru Maria, sittande med barnet, håller en liljespira.

Sv. Dipl. N. 405 (2 exemplar). Sigillet kan icke anses tillhöra någon af brefvets utgifvare eller de i detsamma uppräknade vitnen. Men då dokumentet innehåller stadfästelse på ett godsbyte mellan Birger Jarl och Gudhems kloster, är det antagligt att klostrets eller dess föreståndarinnas sigill blifvit underhängdt.

1254.

60. *Priorissan R. i Sko kloster.* [SIG]ILLV. R. PRIORISSE DE [SKO]. Jungfru Maria sittande med Jesusbarnet, som välsignar den knäböjande Priorissan.

Sv. Dipl. N. 416.

1269.

61. *Obestämdt.* ... BOTHO.........L.. En Abbot står med högra handen upplyftad, i den venstra en krumstaf.

Sv. Dipl. N. 528, not. Brefvet är utgifvet af Abboten Nils i Nydala, men sigillet kan icke vara hans. Förmodligen har någon annan Abbot, som dock icke nämnes i brefvet, blifvit anmodad att undersätta sitt sigill.

1278.

62. *Abbedissan i Vårfruberga kloster.* [SIG]ILLVM ABBATISSE DE SETVNIA. Abbedissan står

med krumstafven i högra och en bok i venstra handen.

Sv. Dipl. N. 639, 1295, 2133, m. fl. Förmodligen var klostret ursprungligen bygdt på egorna till en gård Setuna innan det flyttades närmare sjön (n. v. Kungsberg på Fogdön) och antog namnet Vårfruberga, hvilket namn först år 1293 förekommer. Förut kallades klostret blott Fodhö. Detta Setuna låg utan tvifvel i närheten af Fogdö kyrka, som år 1310 och allt framgent kallas »Gamla klosters kyrka», hvilken nunnorna från uråldrig tid haft till konventskyrka och som sedermera jemte det tillhörande kapellet Hælgarne (Hälgarö) oafbrutet tillhört klostret (Se Sv. Dipl. N. 1664). Det ursprungliga sigillet, i hvilket klostret benämnes Setuna, begagnades fortfarande sedan det nya namnet blifvit antaget.

1282.

63. *Abboten i Alvastra kloster.* ✠ SIGILL'. ABBATIS DE ALVASTRO. Abboten står med stafven i högra handen och den venstra uppsträckt att välsigna.

Sv. Dipl. N. 755, 756, 856, 866, 1320, m. fl. På Sv. Dipl. N. 866, odateradt, finnes detta sigill försedt med ett litet rundt kontrasigill, i hvilket syns en hand som håller en abbotsstaf.

1286.

64. *Konventet i Predikarebrödernas kloster i Sigtuna.* ✠ S'. CONVENTVS FRA........ Jungfru Maria, sittande med barnet, sätter en krona på den knäböjande Priorns hufvud. På andra sidan ligga tillbedjande munkar. Öfver Jungfrun nedsväfvar ur ett hvalf den helige Ande i dufvohamn. Fältet beströdt med rosor.

Sv. Dipl. N. 911.

1287.

65. *Peter, Prior i Predikarebrödernas kloster i Skeninge.* ..[PRI]ORIS FRA[TRVM PREDICAT]OR'. SKENINGI[E]. Priorn knäböjer inför ett helgon (S:t Petrus?), framför hvars hufvud står: S'. PET R.

Sv. Dipl. N. 939.

66. *Priorn i Predikarebrödernas kloster i Sigtuna.* S'. PRIORIS FRA. P.D. SICTVNIEN. S:t Laurentius med halstret och ett annat krönt helgon med liljespira stå i en tudelad gotisk hvalfbyggnad. Öfverst i en bågsirat ses den heliga Jungfrun med barnet. Nederst knäböjer Priorn.

Sv. Dipl. N. 949, 958, 1281, 1339, 1737, m. fl.

1288.

67. *Abboten i Herrevads kloster i Skåne.* [S]IGILLV[M ABBATIS DE H]ERIVAD'. Abboten står med staf i högra och bok i venstra handen. Vid sidorna en halfmåne och en stjerna.

Sv. Dipl. N. 979.

1291.

68. *Gardianen i Franciskanerbrödernas kloster i Arboga.* S' GARDIA[NI A]RBVGHENSIS. Jungfru Maria med barnet sitter i en kyrkobyggnad. Nedanför syns Gardianen tillbedjande.

Sv. Dipl. N. 1041.

69. *Konventet i Sko kloster.* S. CONVENTVS MO-[NASTE]RII DE SKO. Den heliga Jungfrun med barnet som på N. 68. Nedanför ses en tillbedjande nunna.

Sv. Dipl. N. 1049, 1264 m. fl.

1292.

70. *Konventet i Predikarebrödernas kloster i Skeninge.* ✠ S'. CONVENT'. FRM. P.DICATOR'. SKENIGIE. Kristus går bärande sitt kors.

Sv. Dipl. N. 1069.

1294.

71. *Priorn i Predikarebrödernas kloster i Westerås.* S'. P.ORIS FRM. P.DIC. DE ISULA SWECIE. Jungfrun med barnet som på N. 68. Nedanför knäböjer Priorn.

Sv. Dipl. N. 1105, 1722. I det sistanförda brefvet, som är odateradt (1283 1307) omnämnes »*Prior Insulensis*»; i brefvet N. 1105 kallas han »Prior Fratrum Predicatorum in Vestraaros». I Sv. Dipl. N. 855 (odateradt) omnämnas »Fratres de Insula Predicatores». Kanske var klostret ursprungligen anlagdt på en ö i Svartån eller i Malaren, hvaraf kom namnet »Insula». Man skulle äfven kunna förmoda att klostret från början grundades på egendomen Ön i Folkerna socken i Dalarne och sedan blifvit flyttadt till Westerås. Men Predikarebröderne anlade sina kloster i städerna, icke på landsbygden.

1296.

72. *Gardianen i Franciskanerbrödernas kloster i Nyköping.* ✠ S'. GARDIANI...... R. Jungfru Maria sittande med barnet. Nedanför den tillbedjande Gardianen.

Sv. Dipl. N. 1178.

1297.

73. *Priorn i Predikarebrödernas kloster i Strengnäs.* .. [PRIO]RIS S..... ORD..... Bakom den knäböjande Priorn står en man, som tycks bära sköld och spjut.

Sv. Dipl. N. 1196.

1298.

74. *Priorn i Predikarebrödernas kloster i Skeninge.* [S. P]RIOR'. FRATRV. PR[EDIC]ATOR. [IN SKENING]IA. Jungfru Maria, med barnet, och S:t Olof, med krona, yxa och konungaspira, stå i ett tudeladt gotiskt hvalf. Öfverst ses Frälsaren på korset. Nederst den tillbedjande Priorn.

Sv. Dipl. N. 1254.

1299.

75. *Abbedissan i Sko kloster.* ✠ SIGILLVM ABBATISSE DE SKO. Abbedissan står med staf och bok i händerna.

Sv. Dipl. N. 1262, 1423. Äfven på ett odateradt bref N. 854.

76. *Priorn i Predikarebrödernas kloster i Calmar.* S. P.ORIS F[RATRVM ...... [KALM]ARNIE. Mariæ bebådelse. Mellan ängelns och Marias hufvud sväfvar en eldtunga. Allt i en gotisk hvalfbyggnad.

Sv. Dipl. N. 1289.

d) ENSKILDA PRESTER och KLOSTERBRÖDER. (Pl. 7—9).

2:dra Serien. Planchen 7.

1257.

77. *Folke Johansson Ängel, Ärkediakon (sedan Ärkebiskop) i Upsala.* (Jfr N. 28). S'. FULCONIS FILII IOHANNIS ANGELI*. En ängel, med liljespira i högra handen, i den venstra en rund penning tecknad med Folkes namnbokstaf F, står på en konsol.

Sv. Dipl. N. 442, utan kontrasigill; N. 535, 538, 541, med följande N. 78 som kontrasigill. N. 77 begagnas som kontrasigill till Folkes ärkebiskopssigill (N. 28). Sv. Dipl. N. 589, 594, 595 m. fl.

1268.

78. *Samma Folke Johanssons kontrasigill.* Utan inskrift. Ett änglahufvud med uppslagna vingar mellan två stjernor.

Sv. Dipl. N. 535, 538, 541, på baksidan af N. 77.

1269.

79. *Carl, Kanik i Linköping (sedan Biskop i Westerås).* Se N. 20. S'. KAROLI* CAN. LINCOPEN. Ärkeängeln Michael står på en drake, i hvars gap han nedstöter sin korsstaf.

Sv. Dipl. N. 541, 543, 545, 554 m. fl., begagnadt som kontrasigill till Carls biskopssigill. Ensamt, anvandt före biskopsutnämningen, förekommer det icke på något nu behållet bref.

1275.

80. *Jakob, Prost i Enköping, Kanik i Upsala.* ✠ S'. IACOBI [P'.]POSITI ENECOPENSIS. Kristus på korset mellan Maria och Johannes. Namnsedeln fästad på ett mindre kors öfver hufvudet. Öfra delen af fältet beströdd med rosor.

Sv. Dipl. N. 595.

1275—1276.

81. *Johan Sixtensson, Prest eller Munk.* ✠ S'. IOHANNIS PERSONE. Lammet med segerfanan.

Sv. Dipl. N. 866, odateradt.

1277.

82. *Bengt Birgersson (Birger Jarls son), Ärkediakon i Linköping, Konung Magnus's Kansler (sedan Hertig af Finland och Biskop i Linköping).* [S'. BENEDI]CI BYR[GERI DVCIS FILII ARCHIDIA[CONI LINC....]. Linköpings domkyrkas patroner S:t Petrus och S:t Paulus stå under ett dubbelhvalf hvilande på tre pelare. Nedanför ses Hr Bengt tillbedjande.

Sv. Dipl. N. 620, 622. Hans öfriga sigill se 1:a Serien, N. 21, 30—32, 35, 39; — 2:dra Serien, N. 42.

1278.

83. *Obekant persons kontrasigill.* ✠ S[ANCTVS NIC]OLAUS. S:t Nicolai hufvud med biskopsmössa.

Sv. Dipl. N. 645, som kontrasigill på ett fragment af ett andligt sigill.

84. *Björn, Domprost i Upsala.* [S.] BERONIS P.P[OSITI] VPSALENSIS. Den heliga Jungfrun med barnet sitter i en gotisk kyrkobyggnad mellan fyra pelare. Nedanför den tillbedjande Domprosten.

Sv. Dipl. N. 876. På Peringskjölds teckning (Monum. Ullerak. p. 189) är inskriften fullständig och den knäböjande mannen håller en kalk i handen.

85. *Birger, Domprost i Skara.* [SI]GILLVM BIR[GERI PREP]OSITI SCAREN[SIS]. Maria sittande med Jesusbarnet. Vid sidan ligger Domprosten på knä.

Sv. Dipl. N. 650.

86. *Thorir af Wadsbo, Kanik i Skara.* SECRETV. THO[RI]RI DE VASBO. Kaniken knäböjer framför ett helgon, som bär ett kors och en bok.

Sv. Dipl. N. 650.

87. *Peter Algotsson, Kanik i Skara.* [S. PETRI FI]LII ALG[O]TI CAN. SCA[RENS.] Jungfru Maria sittande med barnet, som välsignar den tillbedjande Kaniken. Mellan dem på fältet en lilja. Nedanför en sköld innehållande en flerbladig ros.

Sv. Dipl. N. 650.

88. *Nils Algotsson, Kanik i Skara.* [SIGILLVM NIC]OLA[I] ALGOT[I]. Två från hvarandra vända fåglar stå under ett träd.

Sv. Dipl. N. 650. Hans senare sigill se N. 140.

89. *Bryniulf Algotsson, Kanik i Skara och Dekan i Linköping (sedan Biskop i Skara).* SECRETV. BRYNIVLPHI FILII ALGOTI. Jungfru Maria, med barnet, sitter under en kyrkobyggnad i rundbågsstil.

Sv. Dipl. N. 654, 659, 670, 671, 691, begagnadt af Biskop Bryniulf som kontrasigill till N. 31, innan han fått sitt biskopssekret (N. 34) färdigt.

1279.

90. *Jakob Israelsson, Kanik (sedan Ärkebiskop) i Upsala.* ✠ SECRETVM IACOBI FIL[II ISRAELIS]. Lammet med korsfanan.

Sv. Dipl. N. 659, som kontrasigill till Jakobs ärkebiskopssigill (N. 32). Var utan tvifvel förut begagnadt, medan han ännu var Kanik.

91. *Samme Jakob Israelsson.* ✠ SECRETVM IACOBI FILII ISRAELIS. Lammet med korsfanan. Blodet, som strömar ur lammets bröst, upptages i en kalk af den nedanför knäböjande prelaten. På fältet rosor samt vid korsstången en stjerna och en halfmåne.

Sv. Dipl. N. 670, 671, 678, 691 m. fl. som kontrasigill till ärkebiskopliga sigillet, (N. 32). Gjordes mahända först sedan Jakob blef Ärkebiskop, att användas i st. f. det fordna kaniksigillet; men då ärkebiskopstiteln icke finnes, har äfven detta sekret här fått sin plats.

1280.

92. *Obekant Prest eller Munk.* VENI DOMINE IHES[V]. IHC (Ihesus) under en korsprydd krona. Nederst en stjerna.

Sv. Dipl. N. 1716. Brefvet, utgifvet i Wexiö, innehåller Ärkebiskop Jakobs ransakning om Biskop Ascers laster, vid hvilket tillfälle flera uppgifna prestmän och klosterbröder, äfven från främmande stift, voro närvarande. Inskriften ur Uppenb. B. Kap. 22, v. 20.

93. *Andreas Andreasson And, Domprost i Upsala.* Utan inskrift. En and simmande på vattnet. Deröfver rosor och en lilja.

Sv. Dipl. N. 1716, ensamt. Nyttjas vanligen som kontrasigill till N. 95 (Sv. Dipl. N. 958, 975, 976, 1297 m. fl.).

94. *Johan Odulfsson, Kanik (sedan Ärkediakon) i Upsala.* [SIGILLVM IO]HIS FILII ODVLPI. Jungfrun med barnet sitter inom en bågsirat under en kyrkobyggnad. Nedanför syns den tillbedjande presten.

Sv. Dipl. N. 1716. Kallas jemte Andreas And i brefvet af Arkebiskop Jakob: »ecclesie nostre seniores prepositi». Jfr N. 104, 105, samt anmärkningen vid N. 35.

95. *Andreas Andreasson And, Domprost i Upsala.* (Jfr N. 93.) S. ANDREE FIL. ANDREE DCI (dicti) AND. Domprosten knäböjer inför S:t Katerina. Öfver helgonet 2:ne framflygande änglar. Vid sidan: SRM. Allt inom en kyrkobyggnad.

Sv. Dipl. N. 1716, ensamt. Hr Andreas har således under detta dokument satt 2:ne sigill. Jfr N. 93. Vanligen begagnas båda förenade, N. 93 som kontrasigill. (Sv. Dipl. N. 958, 975, 976, 1223 m. fl.). Ensamt, N. 1056, 1223. Inskriften är graverad med små och till en del något orediga bokstäfver. Sannolikt bör slutet läsas så som här ofvan angifves. Bokstäfverne vid sidan af helgonet läsas af Peringskjöld (Monum. Ullerak. p. 190) S. KAT, således början af helgonets namn.

96. *Bo (Bove), Kanik i Wexiö.* ✠ SIGILLVM [BO]VONIS PRESB[ITER]I. S:t Sigfrid i biskopsskrud, omgifven af architekturverk. Nedanför den tillbedjande Kaniken.

Sv. Dipl. N. 1716.

97. *Någon Kanik i Wexiö eller annan Prest eller ock en Klosterbroder.* Utan inskrift. En krona, derunder en kula, inom en upphöjd slät rand.

Sv. Dipl. N. 1716. Sigillet liknar så fullkomligt ett slag af Svenska brakteater från medeltiden, att det kan anses troligt, att någon af de beseglande presterna eller munkarne, i brist af eget sigill, användt en dylik hålpenning.

1282.

98. *Johan, Munk af Predikarebrödernas orden i Sigtuna (sedan Biskop i Åbo och vald Ärkebiskop i Upsala).* ✠ S'. FRIS. IOHIS. VPSALEN. ORDINIS P'. DICATORV. Två helgon stående i ett dubbelhvalf. Nedanför den knäböjande munken.

Sv. Dipl. N. 757, 1011, 1025, 1047, 1048, 1049, som kontrasigill till Johans ärkebiskopssigill (N. 35); och till hans sigill som Biskop i Åbo (N. 38) Sv. Dipl. N. 918, 964, 965. Begagnas äfven af honom som kontrasigill på baksidan af Upsala Kapitels sigill (N. 49). Sv. Dipl. N. 1027. Jfr anmärkningen vid N. 35.

1283.

99. *Johan, Domprost i Strengnäs.* S. IOHAN. PREPOSITI STREGYANEN. S:t Paulus och S:t Petrus stå mellan två pelare under en kyrkobyggnad. På fältet mellan helgonen en lilja; öfver deras hufvud två stjernor. Nedanför den knäböjande Domprosten.

Sv. Dipl. N. 765, 975, 976.

1285.

100. *Strange, Hospitalsbroder i Eskilstuna.* S'. [FRAT]RIS [STRAN]GONIS. Dubbelkors med bladsirater. Vid sidorna en stjerna och en halfmåne.

Sv. Dipl. N. 804.

101. *Jon, Hospitalsbroder i Eskilstuna.* SECRETVM FRATRIS ION. Dubbelkors, med rot. Vid sidorna en stjerna och en halfmåne samt kulor eller punkter.

Sv. Dipl. N. 804.

2:dra Serien. Plancheu 8.

1286.

102. *Bengt (Tuneson), Domprost i Skara.* S'. BENEDICTI P.POSITI SCAREN. På ett altarbord, mellan två ljusstakar, sitter S:ta Anna och på hennes knä dottern Jungfru Maria med barnet. Två änglar, svängande rökelsekar, sätta en krona på den heliga Jungfrun.

Sv. Dipl. N. 922, 975, 976, 1422.

1288.

103. *Olof af Forsa, Prost.* S'. OLAVI P.POSITI DE FORSVM. Jungfru Maria, med barnet, sitter mellan två torn öfver en hvalfbyggnad. Nederst den tillbedjande Prosten.

Sv. Dipl. N. 958. Hr Olof nämnes ej i brefvet.

104. *Johan Odulfsson, Ärkediakon i Upsala.* (Jfr N. 94.) S'. IOHIS. ARCHIDIACONI ECCE. VPSALEN. S:t Laurentius står under en hvalfbyggnad.

Sv. Dipl. N. 975, 976, med kontrasigill (N. 105). Jfr N. 35 och 94.

105. *Samme Johan Odulfssons kontrasigill.* S'. IOHANNIS ODDVLPHI. Jungfrun med barnet står under en kyrkobyggnad.

Sv, Dipl. N. 975, 976, på baksidan af N. 104. Sigillet hade förmodligen varit begagnadt medan Hr Johan ännu var Kanik.

106. *Sigtrag (Sigge), Ärkediakon i Linköping.* S'. SIGTRAGI ARCHYDYACONI LINCOPN. Kristus på korset. Vid sidorna stå Maria och Johannes. Öfver korsarmen en stjerna och en halfmåne. Nederst den knäböjande presten.

Sv. Dipl. N. 975, 976, 1034. I de två förstnämnda brefven äfvensom i flera andra både äldre och yngre bref

kallas han Sigo och Siggo; men i N. 1034, som han sjelf utgifvit, skrifver han sig Sigtragus, lika som i sigillet.

107. *Bengt, Prest i Skara stift.* [M]E COMITTO TIB[I [TAN]DEM SVSCIPE [ME]. Jungfru Maria sittande med barnet. Vid sidan den knäböjande presten, öfver hvilken ses en seraf.

Sv. Dipl. N. 982. — Jfr Psalm. 73, v. 23, 24.

1289.

108. *Thomas, Kyrkoherde i Skänela i Upsala stift.* S. THOME SACERDOTIS. En fågel som ordnar fjädrarne på sin unge.

Sv. Dipl. N. 989.

1291.

109. *Nils Alleson, Dekan (sedan Ärkebiskop) i Upsala.* S'. NICOLAI FILII ALONIS. S:ta Katerina stående under en hvalfbyggnad.

Sv. Dipl. N. 1029, 1049, som kontrasigill. Af hufvudsigillet återstår blott fragmenter, på hvilka man kan läsa ..COLAI DEC... ...ALE... (Nicolai Decani Vpsalensis). Förmodligen var N. 109 hans kaniksigill.

110. *Bo (Bose), Kanik i Linköping.* ✠ S' BOSONIS CAN. LINCOPENSIS. Två nycklar i kors.

Sv. Dipl. N. 1034.

111. *Håkan, Kanik i Westerås.* S'. HAQVINI C[ANONICI] AROSIENSIS. Kristus sittande under en kyrkobyggnad, med en bok i hand, välsignar den tillbedjande Jungfru Maria. Mellan dem en ros. Nedanför ligger utan tvifvel Kaniken knäböjande.

Sv. Dipl. N. 1041.

1292.

112. *Ornulf, Kyrkoherde i Malmbäck i Linköpings (nu i Wexiö) stift.* [S.] ORNVLP[HI SAC]ERDOTI[S]. Ett lejon och en örn vända mot hvarandra.

Sv. Dipl. N. 1063.

113. *Peter, Munk och Lektor i Predikarebrödernas kloster i Skeninge.* S'. FRIS. [P]ETRI SKENIGEN. FR[ATRVM] ORD. P.D'. S:t Petrus och ett annat helgon stå i en dubbel hvalfbyggnad. Öfverst Kristus på korset mellan en stjerna och en halfmåne. Nedanför den knäböjande munken.

Sv. Dipl. N. 1069.

1293.

114. *Israel (Erlandsson), Lektor, sedan Prior i Predikarebrödernas kloster i Sigtuna (slutligen Biskop i Westerås).* S'. FRIS. ISRAELIS ORD'. PRED. Ett kors bildadt af fyra trädstammar med stympade grenar. I en öppning i midten: IHC (Ihesus).

Sv. Dipl. N. 1085, 1095, 1127, 1148 m. fl., antingen ensamt eller med följande N. 115 som kontrasigill. Israel nyttjar detsamma år 1311 som Biskop, innan biskopliga sigillet blifvit färdigt, och sedan som kontrasigill till detta. Senare har han dock låtit i korsvinklarne ingravera en liten sirat, bestående af en rund knapp på en smal stjelk eller måhända rättare en spik med spetsen vänd inåt korsvinkeln, eller ock låtit gravera ett nytt, i öfrigt fullt liknande, sigill med detta tillägg.

115. *Samma Lektor Israels kontrasigill.* Utan omskrift. Endast IHC (Ihesus) inom en bågsirat.

Sv. Dipl. N. 1095, 1096 m. fl., på baksidan af N. 114.

116. *Eskil, Prost i Sunnerbo i Wexiö stift.* ✠ SECRETVM PREPOSITI ESKILLI. Prosten står vid altaret och välsignar kalken.

Sv. Dipl. N. 1098.

117. *Nils, Munk i Predikarebrödernas kloster i Skeninge.* S'. FRIS. NICHOLAI SKENINGEN. ORD'. P'. DI[CAT.]. S:t Nicolaus, i biskopsskrud, och S:ta Katerina stå under en hvalfbyggnad. Nedanför knäböjer munken.

Sv. Dipl. N. 1098.

1294.

118. *Erik, Dekan i Linköping, Konung Birgers Kansler.* S'. ERICI DECANI LINCOPENSIS. Kristus välsignande, med en bok i venstra handen, sitter i en kyrkobyggnad. Nedanför ligger Hr Erik på knä.

Sv. Dipl. N. 1111, 1188.

119. *Wimund, Domprost i Linköping.* S'. VIMVDI PR[EP]OSITI LINCOPEN. S:t Petrus och S:t Paulus stå under ett dubbelhvalf. Ofvanför sitter den heliga Jungfrun med barnet. Nedanför den tillbedjande Domprosten.

Sv. Dipl. N. 1111, ensamt. Längre fram begagnas det med N. 143 som kontrasigill (Sv. Dipl. N. 1278).

120. *Knut, Kanik i Linköping.* ✠ S'. KANVTI CAN. LINCOP.. Lammet med segerfanan.

Sv. Dipl. N. 1111, 1323.

121. *Tholve, Prest i Linköpings stift.* [S.] THOLVON[I]S PBR[I] (Presbiteri). Ett kors af trädstammar med stympade grenar.

Sv. Dipl. N. 1111. Namnet förekommer icke i brefvet; men då detta rör kyrkliga anordningar inom Linköpings stift, kan med visshet antagas att Tholve tillhört detta stift.

1295.

122. *Thomas, Munk, förmodligen i Predikarebrödernas kloster i Sigtuna.* [S. F]RATRIS THOME. Aposteln Thomas, knäböjande, lägger sina fingrar i såret på Frälsarens bröst.

Sv. Dipl. N. 1148. (Fins äfven vid Sv. Dipl. N. 1095, 1096, således redan år 1293.) Munkens namn förekommer ej i dessa bref.

123. *Carl Erlandsson, Kanik i Upsala.* [✠ SIGILLV.] KAROLI ERLENDI [FILII]. En ängel, med uppvända vingar, håller en krona på hvardera handen, öfver en halfmåne, prydd med en stjerna på spetsarne, — allt inom en prydlig bågsirat.

Sv. Dipl. N. 1148, ensamt; N. 1167 med följande N. 124 som kontrasigill. Omskriften är här i texten kompletterad efter teckningen i Peringskjölds Monum. Ullerak. pag. 221.

1296.

124. *Samma Carl Erlandssons kontrasigill.* ✠ S. KAROLI ERLENDI. Ett Kristushufvud.

Sv. Dipl. N. 1167, på baksidan af N. 123.

125. *Öijar, Kanik i Upsala.* [S.] OARI CANONICI VPSALENSIS. Jungfru Maria sittande med barnet. Nedanför Kaniken tillbedjande.

Sv. Dipl. N. 1156, 1184, 1373, 1520, 1670 m. fl. (Ett fragment, som tyckes vara af detta sigill, finns under Sv. Dipl. N. 1036 af år 1291.

126. *Ervast, Kanik i Upsala.* S. ERWASTI CANONICI VPSALEN. Kristus, välsignande, sitter inom en kyrkobyggnad, med en bok i venstra handen.

Sv. Dipl. N. 1156, 1184.

2:dra Serien. Planchen 9.

1296.

127. *Everard Wescelli af Enköping, Dekan i Upsala.* ✠ S'. EVERARDI D'. ENICOPIA D.CANI ECC. VPSALEN. Två helgon stå i ett dubbelhvalf under en kyrkobyggnad. Nedanför den knäböjande Dekanen.

Sv. Dipl. N. 1167, 1184, 1321 m. fl. med kontrasigill (N. 128).

128. *Samma Everards kontrasigill.* S'. EWERARDI WESCELLI. S:t Paulus med svärd och bok.

Sv. Dipl. N. 1167, 1184, 1321 m. fl. på baksidan af N. 127.

129. *Thoste, Munk och Gardian i Minoriterbrödernas kloster i Nyköping, f. d. Konung Waldemars bigtfader.* ✠ CANTEMVS DNO (Domino) GLORIOSE. Lammet med segerfanan i en rund sköld, fästad på en trädstam med stympade grenar. Vid sidorna två af plågoredskapen vid Kristi korsfästelse, ett spjut och en spik. Den inre delen af sigillet, der figurerne finnas, är skålformigt fördjupad.

Sv. Dipl. N. 1178. Detta sigill var förmodligen begagnadt innan Thoste blef Gardian, och har af sådan anledning icke blifvit intaget bland Klosterföreståndares på Planchen 6.

130. *Någon Kanik i Upsala.* ✠ S........ VPSALEN.... Lammet, med segerfanan, bär ett träd, på hvars grenar hvilar ett fågelbo, der en pelikan står, med sitt blod matande sina tre ungar.

Sv. Dipl. N. 1184. Namnet förekommer ej i brefvet.

131. *Olof, Kanik i Upsala.* [SIGILLV]M OLAV[I ...] VPSALE.... Kristus, sittande under ett dubbelhvalf, med bok i handen, välsignar den tillbedjande Jungfru Maria. Nedanför knäböjer sigillets egare.

Sv. Dipl. N. 1184. Namnet upptages icke i brefvet, hvilket är förségladt af Upsalakapitlets Kaniker.

132. *Bengt, Kanik i Upsala.* [S.] BENEDICTI [S]ACER[DOTIS]. Jungfru Maria, med barnet, sitter öfver en kyrkobyggnad. Nedanför syns sigillets egare tillbedjande.

Sv. Dipl. N. 1184. Namnet förekommer icke i brefvet.

133. *Lars Olofsson af Östistum, Kanik, sedan Dekan i Upsala.* ✠ S'. LAVRENCII D. OSTISTV CAN. VPSALEN'. S:t Laurentius står i en hvalfbyggnad. Nedanför en sköld med två hjul på en ginstam; i nedra delen två stolpar.

Sv. Dipl. N. 1184, 1683.

134. *Mathias af Enköping, Kanik i Upsala.* S'. MATHIE DE ENI[C]OPIA CAN. VPSALN. Kaniken knäböjer inför Jungfru Maria, som står med Jesusbarnet, öfver hvilka en ängel svänger ett rökelsekar.

Sv. Dipl. N. 1184, 1378, 1454.

135. *Israel Petersson, Kanik (slutligen Domprost) i Upsala.* • ISRAHEL ERIT NOME TVVM. Jakob brottas med Guds son.

Sv. Dipl. N. 1184. Namnet anföres ej i brefvet. Att sigillet tillhört en Israel kan man sluta af omskriften, hemtad ur 1 Moseb. Kap. 32, v. 28, utan tvifvel vald med afseende på egarens namn. Det sigill Israel Petersson begagnat som Domprost (se nedanf. N. 146) lemnar ytterligare bevis att han med förkärlek valt sinnebilder syftande på Jakobs (Israels) historia. — Med kontrasigill (N. 136).

136. *Samma Israel Peterssons kontrasigill.* Utan inskrift. Guds lam med ett kors.

Sv. Dipl N. 1184.

1297.

137. *Johan Sigratsson af Skedvi i Dalarne, Prest.* SI[GILLV]M IOHANNIS FILII CONDĀ SIGVATI. S:t Andreas bärande sitt kors.

Sv. Dipl. N. 1196.

1298.

138. *Magnus, Kanik (sedan Biskop) i Wexiö.* ✠ S'. MAGNI * CAN. WEXIONENSIS. Kaniken knäböjande inför den korsfäste Frälsaren. På namnsedeln öfver Kristi hufvud: IHC (Ihesus). Nedanför en sköld med otydlig vapenbild.

Sv. Dipl. N. 1242, 2039, som kontrasigill till Magnus's biskopliga sigill, hvilket intages i nästa häfte.

139. *Bengt Johansson, Kanik (sedan Domprost och slutligen Biskop) i Skara.* ✠ S'. BENEDICTI CAN. SCARENSIS. Ett stort B med bladornamenter inom en sexhörning.

Sv. Dipl. N. 1256. Som Domprost nyttjar han ett dylikt sigill, endast något finare arbetadt och med bokstafven B något mindre (Sv. Dipl. N. 1620).

140. *Nils Algotsson, Kanik i Skara.* ✠ SECRETV. NICHOLAI ALGOTI FILII. Ett stort N med bladornamenter, omgifvet af liljor och rosor, inom en bågsirat.

Sv. Dipl. N. 1256. Hans äldre sigill se N. 88.

141. *Björn Långe, Kanik i Skara.* * SECRETV[M] BERONIS [L]ON[GI]. En gående björn.

Sv. Dipl. N. 1256, a).

1299.

142. *Henrik, Prest i Runsten på Öland.* ✠ S'. HERICI SACERDOTI. En välsignande hand öfver en kalk. Deröfver en stjerna.

Sv. Dipl. N. 1262, 1289.

143. *Wimund, Domprost i Linköping.* (Se N. 119). ✠ S'. W. PREPOSITI LINCOPEN. Två nycklar mellan en stjerna och en halfmåne.

Sv. Dipl. N. 1278 som kontrasigill till föregående N. 119.

1300.

144. *Holmstan af Grödinge, Prest.* [✠ SEC]RETV'. HOLMSTANI PBRI (Presbiteri). Ett mans- och ett qvinnohufvud under ett träd rikt på blad och frugter (Adam och Eva under kunskapens träd).

Sv. Dipl. N. 1321.

1301.

145. *Christiern, Kyrkoherde i Höle i Strengnäs stift.* Af inskriften återstår blott S'.. och slutet: ...... DE HØLI. Lammet med segerfanan.

Sv. Dipl. N. 1350.

1302.

146. *Israel Petersson, Domprost i Upsala.* S'. ISRLHS PETRI P.POSITI [VPSALENSIS]. Jakobs dröm. Två änglar stiga uppför och utför himlastegen, öfver hvilken Gud Fader sitter med bok i handen. På marken under en buske ligger den sofvande Jakob.

Sv. Dipl. N. 1364. Jfr 1 Moseb. Kap. 28. v. 12, 13. — Hans kaniksigill se N. 135.

147. *Obekant prest.* ✠ SECRETVM OLAVI DE HO. Lammet med segerfanan.

Sv. Dipl. N. 1374. Namnet förekommer icke i brefvet.

1303.

148. *Inge, Kanik i Linköping.* S'. INGONIS CANONICI LINCOPH. Kristus sitter, med högra handen lyftad till välsignelse, i den venstra en korsstaf. Vid sidan en lilja. Nedanför Kaniken i bedjande ställning.

Sv. Dipl. N. 1381, 1489 m. fl.

149. *Thomas Röriksson af Hvappa, Kyrkoherde i Knifsta i Upsala stift.* [S. THOME FILI]I RØRICI DE HV[APPA]. S:t Andreas på korset. Nedanför den knäböjande presten.

Sv. Dipl. N. 1410.

150. *Ingevald Röriksson af Hvappa, Prest.* ✠ S. IN[G]IVA[L]DI FILI[I R]ORICI D[E] HVAPPA. Tre figurer, till formen liknande blomkrukor, i en adlig sköld, ur hvilken uppstiga tre blad.

Sv. Dipl. N. 1410.

1304.

151. *Ödhin, Kyrkoherde i Husby i Linköpings stift.* S'. ODHINI · SACERDOTIS. S:ta Katerina stående i en hvalfbyggnad. Nedanför den tillbedjande Kyrkoherden.

Sv. Dipl. N. 1451.

TREDJE SERIEN.

FRÄLSEMÄN M. FL. ICKE ANDLIGA ENSKILDA PERSONER OCH OFFENTLIGA MYNDIGHETER.

A) FRÄLSEMÄN och ANDRA FÖRNÄMLIGA MÄN. (Pl. 1—9).

3:dje Serien. Planchen 1.

1219.

1. *Sigtrygg Bengtsson.* ✠ SIG[ILLVM] SIGTR[VGGI FI]LII BENEDICTI. Lilja mellan två hjorthorn.

Sv. Dipl. N. 182. Sigillet hänger på en pergamentsremsa, som nu är lösryckt ur inskärningen i brefvets kant och endast med en nål dervid fästad. Brefvet är odateradt, men är utgifvet på Konung Johan Sverkerssons kröningsdag, således 1219. Jfr Konungens och Biskopens i Linköping samma dag utfärdade stadfästelsebref (Sv. Dipl. N. 183).

2. *Lars Bengtsson, broder till N. 1.* [✠ SI]GI[LLVM LAVRENCII FILII] BEN[EDI]CTI. Vapenbilden, till en del utplånad, synes vara densamma som på N. 1.

Sv. Dipl. N. 182. Sigillet, brutet i två delar, med stycken bortfallna, hänger i ett knippe af silketrådar, inträdda genom pergamentsremsan till N. 1. Sigillet skulle kunna tillhöra den i brefvet nämnda tredje brodren Peter Bengtsson, men det betydliga tomrummet gifver anledning antaga, att der stått det längre namnet »Laurencii» och icke »Petri». Måhända har det tredje sigillet varit fästadt på samma sätt som N. 2. Åtminstone finns icke hål för mer än en remsa i brefkanten. — Alla tre bröderne upptagas, efter Peringskjöld, i Rosenhanes Rådslängd.

1222—1230.

3. *Bryniulf Mus, Konung Erik Erikssons Stallare.* [✠ SIGILL]VM BR[Y]NVLFI MVRIS. Utan vapensköld. En råtta (mus) på ett bord.

Sv. Dipl. N. 216.

4. *Eskil Magnusson, Lagman i Westergötland.* ✠ SI[GILLVM] ES[KILLI FILII MAG]NI. Utan vapensköld. Ett stående lejon.

Sv. Dipl. N. 216. På en originalritning i Peringskjölds Characteres Illustrium Heroum Procerum ac Consiliariorum restituti, pag. 59, är ofvanstående inskrift fullständigt tecknad, ehuru punkteringen å ritningen visar att sigillet i Peringskjölds tid varit lika ofullständigt som nu.

5. *Knut Holmgersson, Konung Erik Erikssons slägtinge och Råd.* Af inskriften återstår blott: ✠ SIGILL.... Utan vapensköld. En man, med sköld och fana samt i högra handen ett lyftadt svärd, sitter på en galopperande häst.

Sv. Dipl. N. 216. Bland de personer, som undersatt sina sigill, har man att gissa på Knut Holmgersson och Knut Christineson. Att sigillet tillhör den förre är så mycket säkrare, som inskriftens slutbokstäfver RI (af Holmgeri) varit tydliga, när ritningen i Peringskjölds Characteres, pag. 58, gjordes. Inskriften är der utfylld: ✠ SIGILLVM [KANVTI FILII HOLMGE]RI.

6. *Sannolikt Knut Christineson, Konung Erik Erikssons slägtinge och Råd.* ✠ [SIGILL]VM DO[MINI KANVT]I FILII KC....I. Ett gående lejon. På fältet en ringlagd orm och en sexuddig stjerna.

Sv. Dipl. N. 216. Äfven Peringskjöld (Characteres, pag. 58) anser sigillet tillhöra Knut Christineson, ehuru han på teckningen utfört inskriften: SIGILLVM DOMINI KANVTI FILII KANVTI. Förmodligen har sigillet, när denna teckning gjordes, varit lika ofullständigt som nu, att döma efter punkteringen på ritningen.

7. *Joar Johansson, Konungens Råd.* Af inskriften återstår blott IO.........NI. Ett fantasidjur, öfra delen grip, vänd åt venster, nedra delen örn med utbredda vingar och liljestjert. På fältet en sexuddig stjerna.

Sv. Dipl. N. 216. Den heraldiska figuren må ej förvexlas med den som förekommer i Blåvapnet (Se nedanför N. 39).

1225.

8. *Göstaf, Lagman i Westergötland.* ....G]OSTAV........ Utan vapensköld. En stående man i fotsid drägt och kappa.

Sv. Dipl. N. 836. Brefvet är odateradt, men upptages i Dipl. under år 1225. På en handritning i Peringskjölds Characteres, pag. 67, är sigillet fullständigt tecknadt. Mannen håller i högra handen framför sig ett nedvändt svärd, i den venstra ett instrument, liknande en spikklubba eller en pusikan. Inskriften är: SIGILLVM GOSTAVI LEGIFERI. Ehuru det icke angifves att sigillet varit ofullständigt, torde likväl tillförlitligheten af hans ritning vara tvifvel underkastad.

1231—1240.

9. *Folke, Lagman i Westergötland.* ✠ [SIGILLVM FO]LCONIS [LEGIFE]RI WES[GOTOR]VM. Skölden klufven genom en liljestaf, från hvilken utgå, åt höger ett halft lejon, åt venster grenar och blad.

Sv. Dipl. N. 840, odateradt. Finnes fullständigt i träsnitt i Peringskjölds Characteres, p. 75.

1237.

10. *Obestämdt.* Inskriften borta. En gående drake, eller en fågel med lyftad vinge och drakstjert, inom en åttauddig stjerna.

Sv. Dipl. N. 295. På ett fint flätadt band af röda och gula silketrådar (det andra i ordningen). Nu mera återstår af sigillet endast ett litet fragment, hvad som är mörkare tecknadt, till höger. Det öfriga är hemtadt från Peringskjölds ritning i dess Konunga-Tal eller Svenska Regenters Minningsmärken, p. 71 (Åttartal, p. 95) Brefvet är utgifvet af Sune, Folke Jarls son, och hans hustru Elena, dotter af Konung Sverker II. Det är således sannolikt att sigillet tillhör denna konungadotter Elena (eller Helena, som hon vanligen kallas). Men da inskriften är borta och jag icke sett sigillet fullständigt, och då det någon gång händt att personer, som icke nämnas i brefvet, underhängt sina sigill, har jag icke, utan fulla skäl, velat hänföra detta till någon bestämd person eller gifva det plats i 1:sta serien bland kongliga personers sigill.

1238.

11. *Birger Magnusson, Konung Erik Erikssons svåger och senare dess Jarl.* SI[GILLVM] BIR[GER]I FILII...... Ett upprest lejon öfver tre snedbjelkar.

Sv. Dipl. N. 300 (det första sigillet under brefvet). Bokstäfverne BI äro icke fullt så tydliga pa originalet, som på ritningen. Ehuru Birger icke nämnes i brefvet, är det dock antagligt att han underhängt sitt sigill bredvid den konglige svågerns, hvilket förmodligen varit fästadt på det nu toma 2:dra trådknippet under brefvets midt. Det tredje sigillet, fragment, tillhör förmodligen Biskop Lars i Linköping, som val nämnes i brefvet, men ej bland de närvarande personerna. — På Sv. Dipl. N. 294 (odateradt), i hvilket bref Birger nämnes, finns ett litet fragment af samma hans sigill (det första i ordningen), der man endast ser nedra ändan af lejonets bakfot och bokstäfverna: G[E]R. — Då Birger vid denna tid ännu icke var Jarl, har detta hans sigill bordt intagas här och icke i 1:sta Serien, der hans Jarla-sigill förekomma (N. 16—19).

1241.

12. *Magnus Johansson.* Omskriften förlorad. En stående fågel (dufva?) i en åttauddig stjerna, lagd på tre snedbjelkar.

Sv. Dipl. N. 303. Blott detta sigill synes hafva varit underhängdt. I brefkanten finnes väl ett par sma hål, hvari smala remsor eller fina trådknippen skulle kunna hafva varit genomdragna; men dessa hål äro osymetriskt anbragta och synas icke hafva varit begagnade. Då i dokumentet icke nämnes något om sigillet, får man antaga att detta tillhör brefutgifvaren Magnus Johansson sjelf. Denna mening styrkes äfven af en handritning i Peringskjölds Characteres, p. 68, hvilken visar att, ehuru sigillet i öfrigt varit lika ofullständigt som nu, man dock vid sidan kunnat af inskriften skönja bokstäfverna .....M MA.... ([SIGILLV]M MA[GNI]).

3:dje Serien. Planchen 2.

Omkring 1240 eller 1250.

13. *Philip Petersson.* Fragment. Af inskriften återstår blott slutordet ...[P]ETRI. Utan vapensköld. En man i ringbrynja, med sköld och i högra handen lyftadt svärd, sitter på en galopperande häst

Sv. Dipl. N. 896, odateradt (det första sigillet).

14. *Lars Petersson, broder till N. 13, Lagman i Östergötland.* Inskriften borta. Snedbjelke; deröfver ett kors.

Sv. Dipl. N. 896 (andra sigillet). Är förmodligen den, i öfrigt föga kände, »Laurentius Legifer Ostgothorum», som år 1245 bortröfvade Svenska Drottningens (Erik Erikssons gemåls) syster, enligt en gammal krönikas uppgift. Se Scriptor. rer. Svec. medii ævi, Tom. 1. p. 54.

15. *Anund Björnsson.* Inskriften borta. Vingad lilja.

Sv. Dipl. N. 897, odateradt. Ensamt sigill på mycket långa band, flätade af trådar.

1251.

16. *Johan Yliansson.* Af inskriften ses blott ...O. Fyrdelad sköld; i 2:dra och 3:dje fältet stengaflar.

Sv. Dipl. N. 389. Sigillet i mörkbrunt vax pa en ur brefvet klippt remsa. Sjelfva skriftdragen och bläcket, vaxets ovanliga färg, utan tvifvel vald för att gifva ett åldrigt utseende, samt gravyrens beskaffenhet vitna uppenbart att både bref och sigill äro falska, sannolikt af långt senare ursprung.*)

1253.

17. *Svantepolk Knutsson, Riddare, Lagman i Östergötland.* ✠ SIGILLVM [SV]ANTO[POL]CI FILII DVCIS KANVTI. Skölden delad; i öfra delen ett gående lejon; nedra delen beströdd med hjertan.

Sv. Dipl. N. 404, 432, 557. Hans senare sigill se N. 45.

18. *Peter (Næf), Lagman i Westergötland.* Af inskriften återstår endast första och en del af sista bokstafven (S...M). Ett åt venster gående lejon. På fältet ett kors.

Sv. Dipl. N. 405 (sista sigillet på det ena exemplaret). Något annat lekmanssigill finnes ej bland de qvarvarande. Peringskjöld har i sina Characteres, p. 79, detta sigill, både i handteckning och träsnitt, med fullständig inskrift: SIGILLVM PETRI LEGIFERI WESGOTORVM. Punkteringen visar dock att på hans tid icke återstod mera af skriften än ... PET... och hvad som ännu ses på planchen. Resten har således af honom blifvit fritt utfylld, så framt han icke haft en äldre ritning att följa.

*) Vid ett bref, utgifvet i Saba kloster d. 24 Juni 1244 (Sv. Dipl. N. 314) af Nils Ulfsson, Kanik i Oslo, hänger ett sigill tillhörigt brefutgifvarens broder Lars Ulfsson, litet och rundt, med fyrdelad sköld, i 1:a och 4:de fältet en trappskuren ruta. Sigillet synes vara äkta, men är uppenbart mycket yngre, och har af sådan anledning icke blifvit här upptaget.

1254.

19. *Bengt Lucieson.* ✠ SIGILL[VM .... FILII LVC]IE. Två band af dubbla strängar, bildande två snedbjelkar.

Sv. Dipl. N. 415. Flera sigill än detta hafva icke varit underhängda. I Peringskjölds Characteres, p. 82, finns detta sigill både i handritning och i träsnitt, tecknadt efter samma original, då nästan lika ofullständigt som nu, med full inskrift: ✠ SIGILLVM BENEDICTI FILII LVCIE. Om teckningen är trogen, har man dock, när den gjordes, kunnat se, utöfver hvad som nu finnes qvar, nedra kanten af BE (i Benedicti) och C (i Lucie). Brefvet är utgifvet af B. och K. Lucieson, bröder. Peringskjöld och v. Stiernman (Höfd. Minne 2: 90) upptaga denne Bengt Lucieson som Lagman i Westergötland på 1290-talet, måhända sammanförande två olika personer.

1257.

20. *Lars Johansson Ängel.* ✠ [SIGILLVM L]A[VR]ENCI[I FILII IOH]ANI[S AN]GELI. En stående ängel med korsspira.

Sv. Dipl. N. 442. På en teckning med fullständig inskrift, i Peringskjölds Characteres, p. 103, har ängeln högra handen upplyftad och framför fötterna syns en ört med blad och blommor.

21. *Johan Johansson Ängel, broder till N. 20.* ..... IOHANS FILII A[NGELI]. En stående ängel med liljespira och bok.

Sv. Dipl. N. 442, 535. Fullständig teckning i Peringskjölds Characteres, p. 103, med inskrift: ✠ SECRETVM IOHANIS FILII ANGELI.

22. *Magnus Johansson Ängel, Riddare, Konungens Råd, broder till N. 20, 21.* ✠ S[IGIL]LVM MAGNI FILII [IOHA]NNIS ANGE[LI]. En ängel med korsspira, högra handen upplyftad, höjande sig ur molnen öfver en halfmåne.

Sv. Dipl. N. 442. Fullständig, men förskönad, teckning i Peringskjölds Characteres, p. 103, och Åttartal, p. 107. Hans senare sigill ses nedanföre N. 27 och 64.

1259.

23. *Bengt Sigtryggsson.* [✠ S]IGILLVM [BENEDICTI FI]LII S...... Lilja mellan två hjorthorn.

Sv. Dipl. N. 457. I brefvet kallas han »Benedictus quondam Swtraggi filius.»

Ovisst år.

24. *Magnus Christineson.* Inskriften borta. Lilja mellan två hjorthorn.

Sv. Dipl. N. 892, odateradt, af Diplomatarii d. v. utgifvare hänfördt till 1200—1270-talet. På brefvets baksida är med senare hand skrifvet: »Magnus Bobergh.»

3:dje Serien. Planchen 3.

1260—1270-talet.

25. *Carl (Ingeborgsson?), Lagman i Wärend.* ✠ SIGI[LLV]M KAR[VLI....... EL..... A. Skölden klufven; till höger ett upprest lejon, till venster tre snedbjelkar.

Sv. Dipl. N. 899, odateradt.

1260.

26. *Algot Bryniulfsson, Lagman i Westergötland.* ✠ SECRE[T]VM ALGOT[I] FILII BRYNI[VLP]HI. En fyrbladig ros på en fyrstyckad sköld.

Sv. Dipl. N. 468, der namnet ej är utsatt i brefvet, men mannens sigill åberopas af hans hustru Margareta Petersdotter. Förekommer äfven vid Sv. Dipl. N. 543, 712, 714. Ett träsnitt i Peringskjölds Characteres, p. 88, har namnet tecknadt: »Bryniolphi». Ett Lagman Algots senare sigill se N. 75.

1268.

27. *Magnus Johansson Ängel.* (Se N. 22.) [✠] SIG[ILLV]M MAGNI FI[LII IO]HANNIS [ANGELI]. En ängel med liljespira öfver en sjuuddig stjerna.

Sv. Dipl. N. 535, 758, 763, m. fl. Fullständig teckning i Peringskjölds Characteres, p. 103. Hans äldre sigill, af sämre arbete, se N. 22; ett yngre se N. 64.

1269.

28. *Magnus Bengtsson, Lagman i Östergötland.* ✠ CLIPPEVS MA[GNI FILII B]ENEDICTI. Ett upprest lejon öfver tre snedbjelkar.

Sv. Dipl. N. 538. Magnus Bengtsson nämnes ej i brefvet, men väl sonen Bengt Magnusson, hvilken måhända vid detta tillfälle begagnat fadrens sigill. Fullständigt i Peringskjölds Åttartal, p. 72.

29. *Obestämdt.* Af inskriften ses blott .... VM... och af slutbokstafven I. Ett upprest lejon, hållande en lilja, i en delad sköld.

Sv. Dipl. N. 541. Bland de i brefvet uppräknade sigillanterna har man knapt att gissa på någon annan än Hr Philip. De öfrige äro, utom Konungen och de andliga herrarne, Hr. Algot, Ingevald och Harald. Brefvet är utgifvet af Bengt Magnusson.

1270.

30. *G. Arnvidsson.* Inskriften borta. Skölden klufven; till höger en vinge, till venster en half stjerna.

Sv. Dipl. N. 543. I Peringskjölds Characteres, p. 95, der sigillets egare kallas »Gödstaw Arnwidi son», finns en lika ofullständig teckning, der man dock af omskriften ser: ✠ S.......Ø.......IS.

31. *Harald Gudmundsson.* Af inskriften återstår blott början: ✠ SIG... En vingad lilja.

Sv. Dipl. N. 544.

1272.

32. *Greger (G. quondam ducis filius).* ✠ SIGILLVM [GREGO]RII FILII ...... DVC]IS. Två snedbjelkar (icke *en* snedbjelke) belagda med rosor.

Sv. Dipl. N. 558. Sigillet har på planchen blifvit oriktigt framställdt med endast *en* snedbjelke. Både tecknaren och jag hafva förbisett de svaga spår af rosor, som kunna skönjas i sköldens venstra hörn och som angifva att äfven der varit en snedbjelke, således Läma-

vapnet. På ett träsnitt i Peringskjölds Characteres, p. 81, finnes denna öfra snedbjelke tydligen tecknad jemte inskriften: ✠ SIGILLVM GREGORII FILII .... DVCIS.

1274.

33. *Carl Thialvason af Fånö.* Af inskriften återstår endast sista stafvelsen: ...VA (af Thialva). Ett dubbelkors mellan en halfmåne och ett hjorthorn.

Sv. Dipl. N. 572. Att detta sigill, som hänger midt emellan de fyra öfriga, tillhör brefvets utgifvare Carl af Fånö är så mycket vissare, som hans son Peter Carlsson af Fånö för samma vapen, endast med ombytt plats för halfmånen och hjorthornet (Se nedanf. N. 52). I Peringskjölds Characteres, p. 92, finns samma sigill, både i originalritning och träsnitt, fullständigt med inskrift: ✠ SIGILLVM DNI CARVLI FILII ✠ THIALVA. Måhända var sigillet, när denna afteckning gjordes, fullständigare än nu. Likväl måste man misstänka att åtminstone någon del af inskriften blifvit gissningsvis utfylld, emedan namnet Karolus i äldre tid icke skrefs med C utan med K.

1275.

34. *Philip Thyrnersson, Lagman i Nerike.* ✠ SECRETVM FILIPI THYRHERI CONDAM FILII. Ett hjorthorn.

Sv. Dipl. N. 593, 645, 659, 660.

Omkring 1270-talet.

35. *Folke Carlsson, Lagman i Wärend.* [✠ SI] GILLV[M FO]LCONIS LEGIFERI. En uppvänd vinge (vanligen kallad pukehorn).

Sv. Dipl. N. 901, odateradt. I brefvet kallas han endast »F. Legifer», men nämnes uttryckligen broder till Philip Carlsson.

1276.

36. *Viflog Niklisson.* [✠] SECRE[TV]M VIFLVIGI F[ILI NICOL. Ett hjorthorn mellan tre rosor.

Sv. Dipl. N. 615, der han kallar sig »Wihlogus Nycholai quondam filius».

3:dje Serien. Planchen 4.

1278.

37. *Ulf Holmgersson, Riddare, Konungens Råd.* ✠ S.' WLFONIS H[O]LMG[E]RI [QVON]DAM FILII. Tre stengaflar.

Sv. Dipl. N. 635, 975, 976, m. fl.

38. *Obestämdt.* Af inskriften återstår blott ... R (eller K eller N), och I. Tre rosor på en rutad snedbjelke. Vid sköldens öfra kant ett bågsegment.

Sv. Dipl. N. 645. Sigillet torde tillhöra någon person af Runbyätten, måhända Philip Finvidsson, hvilken i brefvet nämnes jemte några andra personer, som varit fastar.

39. *Johan Philipsson (eller Carlsson).* ✠ S.' IOHANNIS F[ILII] ...... Lejonörn (Blåvapnet).

Sv. Dipl. N. 645. Den heraldiska figuren i Blåvapnet är ett fantasidjur, till öfra delen ett lejon, till nedra delen en örn med utbredda vingar och liljestjert. För att undvika en vidlyftig beskrifning hvarje gång detta vapen återkommer, har jag kallat vapenbilden »Lejonörn», hvilket namn icke är mera onaturligt än det fantasidjur, hvars sammansättning det angifver. Vanligen har man i denna figur trott sig se en grip med utbredda vingar, och jag har i sigillbeskrifningarne under dokumenterna i Svenskt Diplomatarium begatt samma misstag. Men djuret har hvarken i öfra eller nedra delen likhet med en grip. Den förra är fullkomligt ett heraldiskt lejon (se t. ex. N. 43), den sednare en heraldisk fläckt örn. — Johan Philipsson nämnes uttryckligen bland dem som beseglat brefvet. Men då flera sigill varit undersatta, än brefvet uppgifver, hafva sannolikt äfven några af fastarne, bland hvilka Johan Carlsson nämnes i första rummet, vidfogat sina sigill.

40. *Bengt Magnusson, Riddare, Lagman i Östergötland.* ✠ SIGILLV[M] B[ENE]DICTI FILII [MA]GNI LEGIFERI. Ett upprest, åt venster gående lejon.

Sv. Dipl. N. 649, 712, 714, 744, 975, m. fl. — Med kontrasigill (N. 41).

41. *Samma Bengt Magnussons kontrasigill.* ✠ CLIPEVS BENEDICTI LEGIFERI. (Efter sista ordet en lilja.) Upprest, gående lejon öfver tre snedbjelkar.

Sv. Dipl. N. 649, 712, 714, 744, 975, m. fl. på baksidan af N. 40.

42. *Carl Göstafsson, Konungens Råd och Marsk.* ✠ SIGILLVM DOMINI KAROLI. Två korslagda liljor.

Sv. Dipl. N. 649, 807, 930, 975, 976.

43. *Magnus Johansson, Konungens Råd.* Inskriften borta. Lejonörn. (Jfr N. 39.)

Sv. Dipl. N. 654, 671. I brefvet N. 654 omnämnas Konungens, dess bröders »och andra rikets ädlingars» sigill, utan uppgifna namn. I brefvet N. 671 uppgifvas, utom Konungens och prelaternas, endast 4 lekmäns sigill, Svantepolks, Magnus Johanssons, Anund Haraldssons och Birger Philipssons. Bland dessa kan endast Magnus Johansson vara egare till sigillet N. 43. Detta är lösrifvet från sistnämnda dokument, hvilket skedt när brefvet trycktes i Sv. Diplomatarium, men dess d. v. utgifvare Liljegren har på sigillets baksida antecknat att det varit det 6:te i ordningen under N. 671.

1279.

44. *Birger Philipsson, Konungens Råd.* ✠ SIGILLVM [BIRGERI FILI]I PHILIPPI ∗ Örn med utbredda vingar.

Sv. Dipl. N. 667, 670.

45. *Svantepolk Knutsson.* (Se N. 17.) ✠ SIGILLVM SVANTOPOLK KANVTI DVCIS [F]ILIVS. Skölden delad; i öfra delen ett gående lejon; nedra delen beströdd med hjertan.

Sv. Dipl. N. 670, 704, 712, 975, m. fl. Hans äldre sigill se N. 17.

46. *Ulf Carlsson, Konungens Råd och till en tid Drots.* ✠ SIGILLVM WLFFONIS FILII KARVLI. En vingad stråle.

Sv. Dipl. N. 670, 671, 710, 712, 714. Ett träsnitt i Peringskjölds Characteres, p. 105, har ett oriktigt inskjutet DNI (domini) framför namnet.

1281.

47. *Anund Haraldsson, Riddare, Lagman i Södermanland.* ✠ SECRETVM ANV[ND]I FIL[II] HARALDI. En vingad lilja.

Sv. Dipl. N. 714, 975, 976, 1041. Samma sigill förekommer, både i handritning och träsnitt, i Peringskjölds Characteres, p. 105, med oriktig inskrift: SIGILLVM i st. f. »Secretum», ett bevis bland många, att man icke alltid kan lita på äldre teckningar.

48. *Birger Håkansson.* Af inskriften återstår endast första och sista bokstäfverna: S'....... II. Ett hjorthorn och en schackspelsrutad snedbjelke.

Sv. Dipl. N. 719. En teckning i Peringskjölds Characteres, p. 131, har fullständig inskrift: ✠ SECRETVM BIRGERI HAQVINI QVONDAM FILII; men punkteringen å ritningen visar att da den gjordes sigillet varit lika ofullständigt som nu, hvaraf följer att inskriften är godtyckligt insatt.

3:dje Serien. Planchen 5.

1281.

49. *Carl Estridsson, Konungens Råd.* S'. KARVLVS EST ...... Skölden delad (natt och dag).

Sv. Dipl. N. 727.

1282.

50. *Knut Mathsson, Riddare, Lagman i Nerike.* ✠ S'. KA[NVTI MA]THE[I FILII]. Skölden klufven; till höger ett upprest lejon, till venster en bjelke.

Sv. Dipl. N. 748. Med fullstandig inskrift i Peringskjölds Characteres, p. 108. Hans senare sigill se N. 63.

51. *Sigge Guttormsson af Liunom, Konung Magnus I:s svåger och Råd.* ✠ SECRETVM SICARGI QVONDAM FILII GVDTHORMI. En öppen ros, ur hvilken uppstiga två liljor.

Sv. Dipl. N. 750, 762.

1284.

52. *Peter Carlsson af Fånö.* ✠ S'. PETRI FILII KAROLI. Ett dubbelkors mellan ett hjorthorn och en halfmåne.

Sv. Dipl. N. 782. — Jfr N. 33.

1285.

53. *Erik Estensson (Östensson).* ✠ S[IG]ILLVM E[RICI] ...... Skölden klufven; till höger en half fläckt örn, till venster ett bakvändt E bland dubbla sågskuror.

Sv. Dipl. N. 804. Ett annat hans sigill se nedanför N. 125.

54. *Israel Andersson And, Riddare, Lagman i Tiundaland.* Af inskriften återstår blott: ... [AND]REE AN[D]. Tre änder på en snedbjelke.

Sv. Dipl. N. 816. En teckning i Peringskjölds Characteres, p. 97, har fullständig inskrift: SIGILLVM ISRAELIS FILII ANDREE AND; men de prickade konturerne på ritningen visa dock att när denna gjordes sigillet var nära lika ofullständigt som nu. — På samma ställe och i Monumenta Upland., p. 34, förekommer ett annat större sigill med samma vapenbild, men med omskrift: ✠ SIGILLVM ISRAHELIS LEGIFERI DE THIVNDIA, hvars original icke nu finnes i statens pergamentbrefs samling.

1286.

55. *Bengt Boson, Riddare, Konungens Råd.* ✠ SIGI[LLV]M BENEDI[CTI] BOA SVNA. Skölden klufven; till venster två punkterade snedbjelkar.

Sv. Dipl. N. 911, 958. — Jfr N. 128.

1283—1307.

56. *Ingevald Thorstensson.* [✠ SIGILL]VM (?) INGIWAL[D]I FILII THO[RST]ANI. Skölden klufven; till höger en half fläckt örn, till venster dubbla sågskuror.

Sv. Dipl. N. 1722, odateradt. Bokstafven M kan möjligen vara ett besynnerligt bildadt S, i hvilken händelse inskriften börjats med: CLIPEVS. Så tecknas begynnelseordet, ehuru till en del omprickadt, i Peringskjölds Characteres, p. 115. Det anförda dokumentet i Sv. Dipl. är utgifvet af Johan Ingevaldssons hustru Helga och beseglad af hennes man, som förmodligen vid detta tillfälle nyttjat sin faders sigill. Johans eget sigill ses nedanför, N. 91.

1286.

57. *Magnus Gregersson, Riddare, Lagman i Westmanland och Dalarne.* ✠ SIG[I]L[LV]M MAGNI GREGOR. FI. Två snedbjelkar.

Sv. Dipl. N. 919, 1033. Jfr N. 98, 110.

58. *Håkan Tuneson, Riddare, Konungens Marsk.* ✠ SIGILLVM HAQVINI THVNONIS FILII. Skölden klufven; till höger half lilja, till venster två snedbjelkar.

Sv. Dipl. N. 922, 939.

59. *Werner von Brunkove (Brunke), af utländsk börd, Riddare, Konungens Råd.* ✠ S'. WERNER VON BRVNKOVE ∗ (. Skölden delad (natt och dag).

Sv. Dipl. N. 922. Ett annat hans sigill se N. 72.

1287.

60. *Nils Sigridsson, Riddare, Lagman i Wärend.* ✠ S'. NICHOLAI SIGRIDIS FILII. Skölden delad (natt och dag).

Sv. Dipl. N. 930, 939, 975, 976, 1260, m. fl.

61. *Leonard Öthason, Riddare, Lagman i Nerike, Konungens Drots.* ✠ ∗ S..... LEON[A]RDI ∗ ØTHASVN. Örnfot med fjedrar.

Sv. Dipl. N. 939, 1033. En teckning i Peringskjölds Characteres, p. 127, har inskriften: S. DOMINI LEONARDI ∗ ØTHASVN. — På baksidan af sigillet under N. 1033 är en rund fördjupning, som det tycks för ett mindre kontrasigill, men utan inskrift och urskiljbara figurer.

62. *Nils Sestridsson, Riddare, Konungens Råd.* .... NICLES SES[TR]ITSS.... Utan vapensköld. Lejonansigte.

Sv. Dipl. N. 939, der han kallas »Nicholaus Æstrithæ sun». I senare bref skrifves namnet: N. Sestridson, Sestridison, Sestredis, Sestredasun. Hans senare sigill se N. 84.

63. *Knut Mathsson* (Se N. 50). ✠ SIGILLVM KANVTI FILII MATHEI. Vapenbilden som på N. 50, men kring skölden tre liljor.

Sv. Dipl. N. 948, 975, 976, m. fl.

64. *Magnus Johansson Ängel.* (Se N. 22.) ✠ SIGILLVM MAGNI FILII IOHANNIS ANGELI. En ängel, med högra handen lyftad till välsignelse, i den venstra en liljespira, sväfvande öfver en sjuuddig stjerna.

Sv. Dipl. N. 949, 975, 976, 1065, m. fl. — Hans båda äldre sigill se N. 22, 27.

3:dje Serien. Planchen 6.

1287.

65. *Finvid Ragneson.* ✠ SI[GILLVM] FINWIDI [RA]GNE'SVN. En åttauddig stjerna i en ginstyckad sköld.

Sv. Dipl. N. 949.

1288.

66. *Nils Ingemundsson, Riddare, Konungens Råd.* ✠ S.' ⁎ NICOLAI ⁎ FILII ⁎ INGIMVNDI ⁎ En lilja på sned.

Sv. Dipl. N. 958 (der namnet ej förekommer i brefvet), 1321, 1349.

67. *Henrik, Grefve af Gleichen, af främmande börd, Riddare, Konungens Råd.* SIG[ILLVM HENRICI C]OMIT[IS DE] GLICHIN. Utan vapensköld. Ett upprest, gående krönt lejon med framvändt ansigte.

Sv. Dipl. N. 975, 976. Inskriften här ofvan är utfylld efter en fullständig ritning i Peringskjölds Characteres, p. 118.

68. *Lars Bengtsson Boberg, Riddare, Konungens Råd.* SECRE[T]VM LO.. ASI BOBE[RG]. Lilja mellan två hjorthorn.

Sv. Dipl. N. 975, 976, 1041, m. fl. Måhända har A i dopnamnet blifvit felgraveradt i st. f. N, och de förlorade bokstäfverne varit RE, då namnet således blefve Lorensi (i st. f. Laurencii). — Hans senare sigill se N. 82.

69. *Thure Kettilsson, Riddare, Konungens Råd.* ✠ SIGILLVM THORIRI FI[LII KETIL]LI. Två bjelkar.

Sv. Dipl. N. 975, 976. Hans senare sigill se N. 80.

70. *Knut Eriksson, Riddare, Konungens Råd.* ✠ CLIPEVS KANVTI ERICSVN ⁖ Tre sparrar på en snedbjelke, omsluten af två halfva liljor.

Sv. Dipl. N. 975, 976.

71. *Björn Niklisson Næf, Riddare, Lagman i Södermanland, Konung Magnus I:s f. d. Lärare.* ✠ SECRETVM BERONIS NEF ⁎. Två korslagda färlor.

Sv. Dipl. N. 975, 976, 1166.

72. *Werner von Brunkove (Brunke).* Se N. 59. Af inskriften återstår blott ....KO.. (Brunkove). En bjelke.

Sv. Dipl. N. 975. Är utan tvifvel samma man, hvars sigill ses här ofvan N. 59, ehuru vapnet är olika. I Peringskjölds Characteres, p. 123, finns en teckning med full inskrift, lika med den på N. 59 och utan tvifvel efter denna kompletterad.

73. *Thyrgil (Thorkel) Knutsson, Riddare, Konungens Råd och Marsk, Riksföreståndare under Konung Birgers omyndiga år.* Inskriften borta. Utan vapensköld. Ett upprest, gående lejon. Fältets nedra hälft punkterad.

Sv. Dipl. N. 975, 976. I Peringskjölds Characteres, p. 116, finns en fullständig teckning med inskrift: ✠ S. THYRGILLI KANVTI FILII ⁎, troligtvis godtyckligt insatt efter N. 126. — Två senare sigill med vexande omfång se under N. 96 och 126.

1290.

74. *Birger Thomasson af Hageby.* ✠ S'. BIRGERI FILIL TOME. Sparre mellan två rosor; under sparren en lilja.

Sv. Dipl. N. 1013, 1583.

75. *Algot Bryniulfsson, f. d. Lagman i Westergötland.* (Se N. 26.) ✠ S'. ALGOTI BRINVLFI F'. Utan vapensköld och sköldemärke; endast ett stort A.

Sv. Dipl. N. 1021, 1257. — Hans äldre sigill med sköldemärke ses N. 26.

1291.

76. *Nils Algotsson af Sandagrum.* Af inskriften återstår blott ...OLA.. (Nicolai). Ett hjorthorn i styckad sköld.

Sv. Dipl. N. 1033. Enligt en teckning i Peringskjölds Characteres, p. 111, kunde på hans tid läsas: ✠ S. NICOLAI [FILII] ALGO[TI].

77. *Gudmar Magnusson, Riddare, Lagman i Westergötland.* ✠ SE[CRETVM] GOTMARI. Hjorthufvud med hals. Fältet kring skölden punkteradt.

Sv. Dipl. N. 1034. Jfr N. 116, 117.

78. *Rörik Birgersson, Riddare, Konungens Råd.* ✠ S'. RØRICI BIRIERI FILII. En snedbjelke.

Sv. Dipl. N. 1041, 1087, 1493, m. fl.

79. *Holmger Ulfsson (af ätten Tre stengaflar), Riddare.* ✠ SECRETVM HOMLGERI ...O.. Hjelm med två stjernformiga hjelmprydnader med fjädrar.

Sv. Dipl. N. 1046.

1292.

80. *Thure Kettilsson* (Se N. 69). ✠ S'. THORIRI FILII KÆTILLI. Två bjelkar. Kring skölden tre rosettornamenter.

Sv. Dipl. N. 1053, 1131, 1186, m. fl. — Hans äldre sigill se N. 69.

3:dje Serien. Planchen 7.

1292.

81. *Magnus Christineson, Riddare.* ∗ SECRET[VM] MAVGNI FILII CRISTINE. Skölden klufven; till höger en half lilja, till venster två snedbjelkar.

Sv. Dipl. N. 1053.

82. *Lars Bengtsson Boberg* (Se N. 68). ✠ S'. LAURENCII BOBERG. Lilja mellan två hjorthorn.

Sv. Dipl. N. 1062, 1087, 1212, 1282. — Hans äldre sigill se N. 68.

83. *Magnus Carlsson, Riddare, Lagman i Wärend.* S'. [MAGNI KAR]VLI F[ILII]. En uppvänd vinge eller ett s. k. pukehorn. Vid sköldens högra sida: A på den rutade omgifningen.

Sv. Dipl. N. 1067, 1093, 1435. Ett träsnitt i Peringskjölds Characteres, p. 133, har inskriften fullständig, sådan den här ofvan blifvit utfylld. Vid sköldens sidor står här A och ω (Alpha et Omega). Punkteringen visar dock att sigillet varit lika ofullständigt som nu.

84. *Nils Sestridsson* (Se N. 62). ✠ S'. NICOLAI .... [S]VN. Framvändt lejonhufvud med hals. Kring skölden en bladranka.

Sv. Dipl. N. 1067, 1260, 1307, m. fl. En ritning i Peringskjölds Characteres, p. 133, är lika ofullständig; dock fi ljer här efter »Nicolai» ett E, måhända endast gissningsvis tillsatt. — Hans äldre sigill se N. 62.

85. *Johan Knutsson, Riddare.* [S]ECRET[VM] IOH.......... Två nedvända vingar.

Sv. Dipl. N. 1067, 1274.

86. *Johan Birgersson af Forssa.* ✠ S'. IOHANNIS FILII BYRG[E]RI DE FORSOM. En bjelke öfver ett upprest, gående lejon.

Sv. Dipl. N. 1067.

1293.

87. *Bengt Elofsson.* ✠ S'. BENEDICTI FILII [E]LAVI. En vingad pil. Skölden rutad.

Sv. Dipl. N. 1087.

88. *Algot Jonsson, Riddare, Lagman i Wermland.* SIGILLV. ALGOTI IOH[ANNIS FILII]. Snedbjelke öfver ett hjorthorn.

Sv. Dipl. N. 1087.

89. *Philip Finvidsson af Runby, Riddare, Konungens Råd.* ✠ S'. PHILIPPI FINWIDI FILII DE RVNBY. En schackspelsrutad snedbjelke.

Sv. Dipl. N. 1095, 1541. Jfr N. 97.

90. *Birger Petersson, Riddare, Lagman i Upland.* ✠ SIGILLVM BIRGERI FILII PETRI ∗ Två nedvända vingar, förenade genom ett band med en ros på midten. Kring skölden en bågsirat med rosettornamenter.

Sv. Dipl. N. 1095, 1167, 1186, m. fl. — Andra hans sigill följa i nästa häfte.

1295.

91. *Johan Ingevaldsson, Riddare, Lagman i Södermanland.* ✠ S'. IOHANNIS FILII INGGIWALDI. Skölden klufven; till höger en half fläckt örn, till venster tre nedvända sparrar.

Sv. Dipl. N. 1130, 1148, 1167, 1223, m. fl.

92. *Dan Jonsson, Riddare, Konungens Råd.* ✠ CLIPE[VS DA]NI F[ILI]I IO[HANNIS]. Tre stjernor på en snedbjelke. Skölden rutad.

Sv. Dipl. N. 1130, 1291, 1332. Ett träsnitt i Peringskjölds Characteres, p. 115, återgifver inskriften: CL[I]P[EVS D]ANI F[IL]II IOHANN[IS], hvaraf man ser att redan på hans tid något fullständigt sigill icke funnits.

93. *Erik Petersson.* ✠ C[LIPEVS ERICI PETRI QVON]DAM [FILII]. Fem rosor på en fördjupad sparre.

Sv. Dipl. N. 1130, 1217.

94. *Nils Kettilsson, Riddare, Konungens Råd.* ✠ S'. [NICO]LAI KIETI. Två bjelkar.

Sv. Dipl. N. 1131.

95. *Henrik Glysing, Riddare, Konungens Råd.* [S. HE]NRICI . . GL[YSING]. Ett gående svin.

Sv. Dipl. N. 1131. I Peringskjölds Characteres, p. 152, finns en lika ofullständig teckning med anmärkning, att omskriften varit: S. HENRICI V. (von) GLYSING.

96. *Thyrgil (Thorkel) Knutsson* (Se N. 73). ✠ SIGILLVM ∗ THYRGILLI KANVTI ∗ FILII. Utan vapensköld. Upprest, gående lejon m. m. som på N. 73.

Sv. Dipl. N. 1132, 1133, 1194, 1278, m. fl. — Hans äldre mindre sigill se N. 73, ett yngre och större se N. 126.

3:dje Serien. Planchen 8.

1295.

97. *Philip Finvidsson af Runby* (Se N. 89). ✠ S. DNI PHILPPI DE RVMBY MILITIS. En schackspelsrutad snedbjelke. Kring skölden en bågsirat.

Sv. Dipl. N. 1148, 1261. Detta mindre sigill utträngde icke bruket af det äldre, större (N. 89), hvilket ännu nyttjades år 1307 (Sv. Dipl. N. 1541).

98. *Magnus Gregersson* (Se N. 57). SIGILLVM MAGNIII GREGOR[II FILII]. Två snedbjelkar. Kring skölden en ranka.

Sv. Dipl. N. 1148, 1167. — Hans äldre sigill se N. 57; ett yngre N. 110

99. *Röd Keldorsson, Riddare, Konungens Råd, Slottshöfding i Stockholm.* ✠ SECRETVM RØD KYÆLDORI. Skölden tredelad; mellersta delen rutad, med en lilja i hvarje ruta. Vid skölden en stjerna på hvardera sidan.

Sv. Dipl. N. 1148, 1183. Vapenbilden kallas vanligen »en bjelke beströdd med liljor». Den synes dock rättare böra beskrifvas på sätt här ofvan skedt, då den s. k. bjelken intager fullt en tredjedel af sköldens höjd.

1296.

100. *Carl Rangfridsson.* ✠ S. [KA]RVLI [FILII] RAGFR[ID]IS. Skölden fyrdelad; i 2:dra och 3:dje fältet stengaflar.

Sv. Dipl. N. 1162. Sigillet synes vara äkta och är i sådant fall det äldsta vi ega i behåll med fyrdelad sköld. (Jfr anm. vid N. 16.)

101. *Öjar Gunnason, Fogde på Nyköping.* ✠ S. ØYYØR FILII GVNNONIS. En sparre.

Sv. Dipl. N. 1178.

102. *Job Modorsson, Riddare.* ✠ S'. * IOP * MATRIS FILIVS * Ett menniskohufvud i en omslutande hufvudbonad, hvars bakåt utdragna spets är fullsatt med hängande bjellror eller kulor.

Sv. Dipl. N. 1179. Hufvudbonaden tycks vara en narrmössa. Så väl denna som den antagna benämningen af »sin moders son» (matris filius) synes vitna att mannen varit fallen för skämt. Måhända har han velat förlöjliga den på hans tid icke ovanliga seden att till dopnamnet lägga modrens i stället för fadrens namn. Man skulle väl kunna antaga att »Moder» nyttjats som nomen proprium, likasom »Fader» och »Broder», men i sådant fall hade näppeligen detta namn öfversatts med det appellativa »matris» i sigillet. Att mannen hört till rikets stormän syns af Sv. Dipl. N. 1744.

1297.

103. *Bengt Hafridsson, Riddare, Konungens Råd.* ✠ S'. BE[NEDICTI HA]FRIDIS * [FILII .....LE. Utan vapensköld. Ett upprest, gående lejon. Fältets nedra hälft punkterad.

Sv. Dipl. N. 1186. Namnet anföres icke i brefvet. Der anmärkes blott att det blifvit besegladt af Ärkebiskopen och hans lydbiskopar samt »andra stormän af Konungens Råd.» Hvad som finnes qvar af inskriften gifver full anledning att antaga sigillet hafva tillhört Bengt Hafridsson. Att han varit en betydande man, tyckes redan sigillets storlek och prydlighet utvisa. Vapenbildens fullkomliga likhet med Thyrgil Knutssons, Kongl. Rådet Carl Ulfssons och Westgöta Lagmannen Knut Magnussons (se i nästa häfte) låter förmoda att han med någon af dessa män varit slägt. Att han tillhört Konung Birgers Råd den tid Thyrgil Knutsson förde riksstyrelsen, intygas af det ofvan citerade brefvet. År 1307 är han en bland Hertigarne Eriks och Waldemars 12 Riddare, som gå i borgen för Hertigarnes förening med Grefve Christofer af Halland (Sv. Dipl. N. 1547). År 1315 är han död (Sv. Dipl. N. 2000). Hans moders sigill se nedanför, N. 137.

104. *Johan Erlandsson Ängel, Riddare.* ✠ S'. IOHIS. ERL[EN]DSSVNS [DICTI ANG]ELI. En ängel, hållande i högra handen ett blad, i den venstra en liljespira, sväfvar öfver en sjuuddig stjerna.

Sv. Dipl. N. 1188, 1238, 1390, 1804, m. fl. — Sigillet under N. 1238 har ett kontrasigill af mindre omfång, i hvilket man ser en ängel med lyftade vingar, men utan armar, öfver ett mån-segment. Derunder står: S. IOHIS. I öfrigt ingen inskrift. Öfver hufvudet en stjerna. Se Peringskjölds Mon. Ulleraker. p. 79.

105. *Sannolikt Bertold, f. d. Fogde på Tavastehus.* Af inskriften återstår blott slutbokstäfverne ...NVE (eller RVE). Tre otydliga figurer (menniskohufvud?) satta 2 och 1.

Sv. Dipl. N. 1190.

106. *Saxe Keldorsson, Fogde på Stockholms slott.* ✠ S. SAX[O]NIS * KELD[O]RISVN * Utan sköld. Hjelm med fyra fjäderbuskar på hvarje sida; hakbanden hopknutna.

Sv. Dipl. N. 1191.

107. *Sune Sik.* Inskriften borta. En lilja på sned.

Sv. Dipl. N. 1192. Originalet i Grefl. Braheska bibliotheket på Skokloster.

108. *Öjar.* ✠ S'. OGER[I] .... Två varghufvud på en snedbjelke. Fältet på sidorna punkteradt.

Sv. Dipl. N. 1192. I brefvet läses namnet »Øgeri drabbæ», men detta »drabbæ» har tillkommit genom förfalskning. I originalet, som förvaras i Skoklosters bibliothek och förut tillhört Prosten i Hedemora Nils Rabenius († 1717), har det efter »Øgeri» följande ordet, som börjats med d, blifvit till det mesta utskrapadt och i stället inskrifvet »rabbæ». Dylika förfalskningar, med inskrifning af ordet Rabbe, förekomma i flera bref, hvilka bevisligen tillhört Prosten Rabenius, som förmodligen begagnat denna utväg att gifva Rabeniska slägten åldriga anor. Jfr min anmärkning vid dylika dokumenter i Sv. Dipl. N. 3937 (år 1345) och N. 4155 (år 1347).

109. *Abjörn Sixtensson, Riddare, Konungens Råd, Hertigarne Eriks och Waldemars Drots.* ✠ SIGILLVM ABERNI SIHGSTANI FILII * En sparre.

Sv. Dipl. N. 1199, 1280, 1290. Andra hans sigiller se under N. 118 och i nästa häfte.

1298.

110. *Magnus Gregersson* (Se N. 57). ✠ SIGILLVM MAGNI FILII GREGORII. Två snedbjelkar. Skölden omgifven af en bågsirat m. fl. ornamenter.

Sv. Dipl. N. 1216, 1276, 1339, 1504, m. fl. Hans äldre sigiller se ofvanför N. 57, 98.

111. *Mathias Elefsson, i Halland.* ✠ S'. MATHEI ELEF SVN. Skölden delad; öfra delen klufven med en bladsirat i venstra delen.

Sv. Dipl. N. 1245, 1246.

112. *Nils Kyrning, i Halland.* ✠ S'. NIKOLAI KYRNIN. En örn med utbredda vingar.

Sv. Dipl. N. 1246.

3:dje Serien. Planchen 9.

1299.

113. *Johan Liten (Parvus) af Myrby.* ✠ S. [IOHANNIS P]ARI DE IVRYBY. Tre rosor i rad snedt öfver skölden.

Sv. Dipl. N. 1260.

114. *Johan Thureson.* ✠ S'. IONS (Iohs) THVRES'. En uppvänd vinge eller ett s. k. pukehorn.

Sv. Dipl. N. 1260.

115. *Holmvid Abjörnsson, Riddare, Konungens Råd.* ✠ S'. HVL[MVIDI] ARNBIAR[NN]I FILII. Tre breda blad satta i trekant med spetsarne åt sköldens midt.

Sv. Dipl. N. 1262.

116. *Gudmar Magnusson* (Se N. 77). ✠ S. GVDM[ARI] MAGNI [F]ILII. Hjorthufvud med hals.

Sv. Dipl. N. 1740. Då brefvet är odateradt och således någon bestämd plats för sigillet icke kunnat anvisas, har detta blifvit intaget näst framför ett annat Hr Gudmars sigill, N. 117, hvilket påtagligen är yngre. Att åter N. 77 är ännu äldre kan icke betviflas.

117. *Gudmar Magnusson* (Se N. 77). ✠ SIGILLVM GVDMARI MAGNI FILII. Hjorthufvud med hals. Skölden omgifven af en bågsirat med blad- och rosett-ornamenter.

Sv. Dipl. N. 1276, 1741. På ett gipsaftryck af detta sigill, taget efter original på ett bref af år 1312, förvaradt i Rådsarchivet i Lybeck, finns ett G mellan hjortens horn. Det är således troligt att Herr Gudmar senare låtit i sin sigillstamp ingravera denna sin namnbokstaf. Jfr N. 77 och 116.

118. *Abjörn Sixtensson* (Se N. 109). [✠ SIGILLVM] ABERNI SIXTANI FIL[II]. En sparre. Skölden rutad och punkterad, omgifves af tre rosor. Orden i omskriften skiljas ock genom rosor.

Sv. Dipl. N. 1276, 1333. Inskriften upptages fullständig på Peringskjölds träsnitt i hans Ättartal, p. 60, och Monum. Upland. p. 33. Hr Abjörns första sigill se N. 109, hvilket nyttjades omvexlande med N. 118. Ett tredje följer under år 1302 i nästa häfte.

119. *Peter Ragvaldsson, Riddare, Konungens samt Hertigarne Eriks och Waldemars Råd.* S'. PETRI [FILII RAGN]WAL[DI] DE.... Tre rutor i rad snedt öfver skölden, hvilken är punkterad. Fältet kring skölden rutadt.

Sv. Dipl. N. 1276, 1554. Ett träsnitt i Peringskjölds Characteres, p. 132, har inskrift: S. PETRI FILII RAGWALDI MILITIS, men punkteringen å teckningen visar att sigillet redan då varit ofullständigt och att således omskriften blifvit godtyckligt kompletterad.

120. *Carl Ragnhildsson.* Af inskriften återstår blott ....[R]AGNI[LDIS]. En half lilja på sned.

Sv. Dipl. N. 1277.

121. *Måhända Thorkil Æringisleson Dyakn.* Af inskriften ses endast svagt OR eller HOR (Thorkilli?). En båt.

Sv. Dipl. N. 1278. År 1310 och senare förekommer en Riddare Thorkillus Dyacn (Sv. Dipl. N. 1705, 1783, 1825).

122. *Carl Thydiske (Tyske), Riddare, Konungens Råd, Höfvidsman till en tid på Calmar och Borgholms samt Stockholms slott.* ✠ S'. K[AR]VLI DCI (dicti) THEOTONICI. Två spetsar från venster.

Sv. Dipl. N. 1280, 1472 not.

123. *Abjörn Petersson.* ✠ S'. ABERNI PETRI FILIVS. En sexuddig stjerna i en styckad sköld, hvars nedra del är punkterad.

Sv. Dipl. N. 1299. Arbetet, ehuru icke egentligen dåligt, vitnar om samma vårdslöshet som den ogramatikaliska inskriften.

1300.

124. *Sune, Lagman i Nerike.* ✠ S'. SVN[ONI]S R....VI FILII. En fisk på sned. Fältet kring skölden rutadt.

Sv. Dipl. N. 1304.

125. *Erik Östensson.* [SIGILLVM ERICI] Ø-S[T]ANI FILII. Skölden klufven; till höger en half fläckt örn, till venster ett bakvändt E på två nedvända sparrar.

Sv. Dipl. N. 1321. Hans äldre, något skiljaktiga sigill se N. 53.

1301.

126. *Thyrgil (Thorkel) Knutsson* (Se N. 73). S'. THYR[GI]LLI KANVTI FILII. Utan vapensköld. Upprest lejon m. m. som på N. 73 och 96, blott större och prydligare.

Sv. Dipl. N. 1333, 1367, 1397, 1419 m. fl.

127. *Christiern af Öland, Konungens Fogde i Stockholm.* S. CRISTIARNI DE [OLANDIA]. En s. k. tvärlilja i en rutad och punkterad sköld. Äfven fältet kring skölden är rutadt.

Sv. Dipl. N. 1334, 1623. Peringskjölds Characteres, p. 140, och Monum. Upland. p. 69, hafva inskriften sådan den här ofvan blifvit kompletterad. Den ovanliga heraldiska figuren har blifvit kallad Tvärlilja, hvilken benämning, ehuru oegentlig, torde kunna bibehållas intill dess det blifvit utrönt hvad figuren föreställer. Både Peringskjöld och Rosenhane (Rådslängden, 3:dje Afdeln. pag. 16) kallar sigillets egare Christer Nilsson Wase, och hafva saledes förmodligen ansett figuren vara en vase. Att mannen tillhört Konungens Råd bestyrkes icke af något qvarvarande dokument.

128. *Bengt Boson* (Se N. 55). ✠ SIGILLVM BENEDICTI BOSVN. Skölden klufven; i venstra delen två rutade och punkterade snedbjelkar. Kring skölden bladornamenter och en bågsirat.

Sv. Dipl. N. 1339, 1796, 3042 m. fl. Hans äldre sigill se N. 55.

B) QVINNOR. (Pl. 10).

3:dje Serien. Planchen 10.

1253.

129. *Benedicta Sunes dotter, gift med Riddaren och Lagmannen Svantepolk Knutsson.* Af inskriften återstår blott: .... [BEN]EDICTE. Fru Benedicta, med en falk på handen, syns öfver tinnarne på en borgmur. På fältet tre stjernor.

Sv. Dipl. N. 404, 472.

1268.

130. *Margareta, gift med Lagmannen i Wermland Höldo.* ✠ SECRETVM MARGARETE. Ett stort M.

Sv. Dipl. N. 530.

1260—1270-talet.

131. *Ulfhild Sigtryggs dotter, gift med Lagmannen i Wärend Carl Ingeborgsson.* SIGI[LL]VM VLVILDI[S] FILIE [SI]GTRVG[I]. Fru Ulfhild stående, med en lilja i venstra handen.

Sv. Dipl. N. 899, odateradt.

Omkring 1270-talet.

132. *Cecilia, Knut Jarls dotter.* [SIG]ILLV[M CECILIE KANVTI DV]CIS FI[LIE]. Ett stort C med bladornamenter.

Sv. Dipl. N. 900, odateradt.

1278.

133. *Cecilia Haralds dotter, gift med Kongl. Rådet Ulf Holmgersson.* ✠ SECRETVM CECILIE HAR[AL]DI FILIE. Ett stort C.

Sv. Dipl. N. 635.

1282.

134. *Ragnhild, Erland Ängels dotter, Johan Carlssons enka, omgift med Lagmannen Magnus Gregersson.* [SIG]ILLVM RAG[NILDIS FI]LIE ERLE[NDI]. Fru Ragnhild knäböjande inför Jungfru Maria med barnet, i ett dubbelhvalf. Öfver Fru Ragnhilds hufvud tre rosor.

Sv. Dipl. N. 756, 981.

1258—1282.

135. *Christina Fastes dotter af Landasjö (Ulf Holmgerssons moder).* ✠ [SIGILLVM] CR[ISTIN]E DNI F. FILIE. En bred stjelk med utskjutande blad.

Sv. Dipl. N. 856, 1002.

1284.

136. *Ingegerd Eriks dotter.* [S. DN]E INGIGERDIS * QV[O]NDA[M ERICI] FIL[IE]. Fru Ingegerd knäböjande nedanför två helgon sittande under en hvalfbyggnad.

Sv. Dipl. N. 780.

1286.

137. *Hafrid Sigtrags dotter (Riddaren Bengt Hafridssons moder.* Se N. 103). ✠ SIG[ILLVM]...... [HAF]RIDIS.. Jungfru Maria, med liljespira i hand, sitter med Jesusbarnet, som välsignar den knäböjande Fru Hafrid, bakom hvilken står hennes namnbokstaf H.

Sv. Dipl. N. 925.

1291.

138. *Ingeborg Olofs dotter, gift med Riddaren och Lagmannen Anund Haraldsson.* ✠ S'. INGGIBVRGE FILIE [O]L[A]VI. Jungfru Maria sittande med barnet. Vid sidan den knäböjande Fru Ingeborg.

Sv. Dipl. N. 1041, 1042.

1299.

139. *Katerina, Anunds af Steninge enka.* ✠ S. KATERIN[E] FILI[E] .... DE S]TENVGI. S:ta Katerina stående framför den knäböjande Fru Katerina, som håller en kalk i handen.

Sv. Dipl. N. 1281. Denna fru kallas i anteckningar på bref från 1300-talet »Katerina Annabilla». (Jfr Sv. Dipl. N. 1818, 1819, 1827, 1874, 2599).

140. *Margareta Göstafs dotter, Nunna, slutligen Priorissa i ett af henne stiftadt Predikareordens kloster i Calmar.* SECRETVM MARGARET[E]. Jungfru Maria med barnet, stående, välsignar den tillbedjande klostersystern.

Sv. Dipl. N. 1291. Sigillet har af Margareta begagnats innan hon blef Priorissa, och har af sådan anledning icke bordt intagas i 2:dra Serien, Pl. 6.

1301.

141. *Ingrid af Ovaxtorp (Riddaren Abjörn Sixtenssons moder).* [SIGILLVM ING]RID[IS] FILIE.... Vapensköld innehållande en sparre mellan tre liljor.

Sv. Dipl. N. 1347. Sparren var hennes mans vapen.

142. *Rangfrid, gift med Riddaren Nils Ingemundsson.* S'. RANGFRIDIS FIL[IE] ...... Jungfru Maria med barnet sittande i en hvalfbyggnad. Nedanför syns en sköld, som tycks vara styckad med en half lilja i nedra delen.

Sv. Dipl. N. 1349. Skölden är på det skadade sigillet otydligt aftryckt. Mahända innehåller den mannens vapen, en lilja på sned.

1302.

143. *Ingeborg Göstafs dotter, gift med Riddaren Bengt Petersson.* ✠ S. INGIBVRGIS GØSTAUI FILIE. Ett helgons framvända bröstbild med gloria (eller Fru Ingeborgs med en prydlig hufvudbonad).

Sv. Dipl. N. 1359. Fru Ingeborg kallar Håkan Læma sin son.

144. *Margareta Bengts dotter, Riddaren Knut Erikssons enka.* S'. MARGARETE FILIE BNDCI (Benedicti). S:ta Margareta, stående under en hvalfbyggnad, trampar på en drake. Fältet beströdt med liljor och rosor.

Sv. Dipl. N. 1362, 1428, 1456, 2002.

145. *Ingeborg Niklis dotter, Riddaren Magnus Johanssons enka.* S'. INGIBVRGIS FILIE NICOLAI * Fru Ingeborg, läsande i en bok, knäböjer inför S:t Laurentius. Öfver henne en stjerna; framför henne en ört med blad.

Sv. Dipl. N. 1362, 1428.

146. *Ingeborg Bengts dotter, gift med Riddaren Johan Ängel.* S. INGIBVRGIS FILIE BENEDICTI SCS (Sanctus) ERIC. Fru Ingeborg knäböjande inför S:t Erik, som står med spira och riksglob. På fältet rosor och bladornamenter.

Sv. Dipl. N. 1362, 1428, 1456.

147. *Rangfrid Göstafs dotter, Lagmannen Israel Ands enka.* ✠ S'. RANGF[R]IDIS FILIE GOZSTAVI. Fru Rangfrid knäböjande inför S:ta Katerina. Fältet beströdt med rosor och liljor.

Sv. Dipl. N. 1372, 1373. (Ett fragment finns på N. 1156, således redan under år 1296.)

1304.

148. *Cecilia Joars dotter, Riddaren Göstaf Ingeborgssons enka.* [S. CECI]LIE IOARI FIL[IE]. Kristus på korset; vid sidorna Maria och Johannes. Öfver korsarmen en stjerna och en halfmåne.

Sv. Dipl. N. 1449.

Register till 1:sta Häftet.

Rättelser till art. Norrland 1571—1870.

Sid. 183, r. 10 nedifr. står: utredningar, läs: redogörelse
» 185. » 2 uppifr. » 1786 » 1746
» » » 3 » » 1624 » 1724
» 186. » 7 nedifr. » 229 » 213
» 197. » 15 » » 7,429 » 1 429

1

2

3

4

5

År 1164_1202.

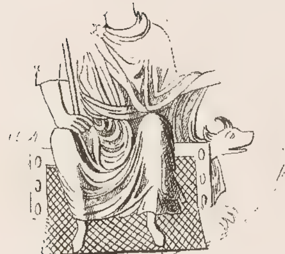
6

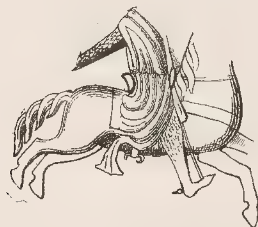
7

8

9

10

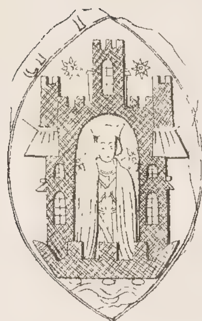

11

År 1210 — 1224.

12

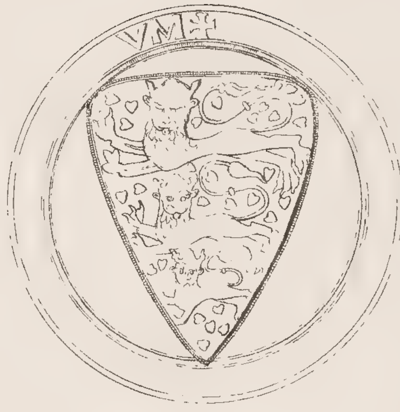
13

14

15

16

17

År 1250_1254.

18

19

20

21

22

23

År 1257—1270.

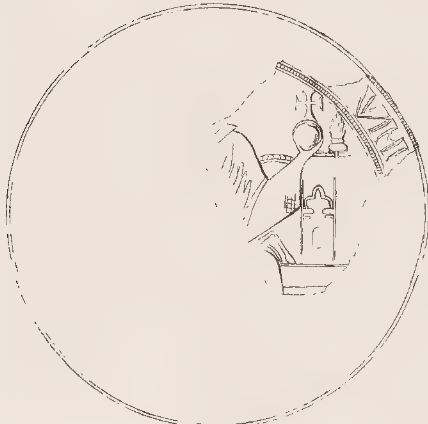
24

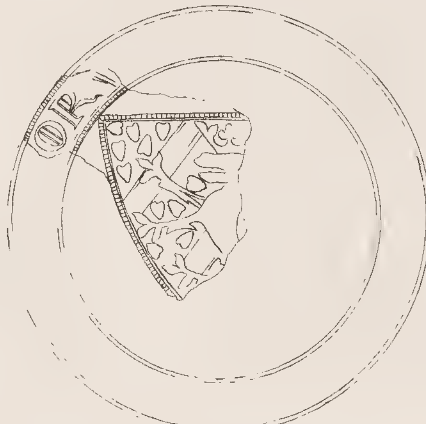
25

26

27

28

29

År 1275 — 1276.

30

31

32

33

34

35

36

37

38

År 1279 — 1286.

39

40

41

42

43

År 1288 _ 1296.

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

År 1164 — 1257.

1270

24

25

26

27

28

29

30

31

32

33

34

35

År 1270—1282.

2dra Serien PL. 4.

36

37

38

39

40

41

42

43

44

45

År 1286 1293.

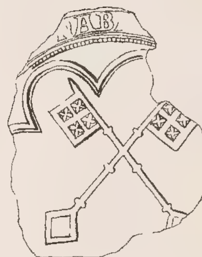
46

47

48

49

50

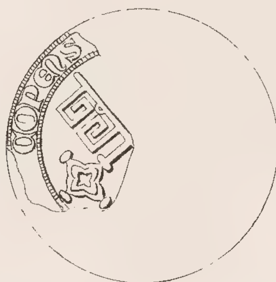
51

52

53

54

55

56

År 1259 — 1294.

57

58

59

60

61

62

63

64

65

66

67

68

69

70

71

72

73

74

75

76

År 1216 1299.

77

78

79

80

81

82

83

84

85

86

87

88

89

90

91

92

93

94

95

96

97

98

99

100

101

År 1257—1285.

102

103

104

105

106

107

108

109

110

111

112

113

114

115

116

117

118

119

120

121

122

123

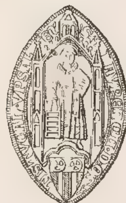
124

125

126

År 1286 — 1296.

127
128
129
130
131

132
133
134
135
136

137
138
139
140
141

142
143
144
145
146

147
148
149
150
151

År 1296 _ 1304.

1

2

3

4

5

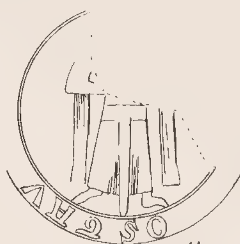
6

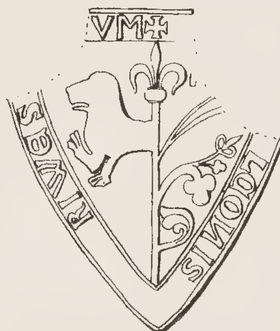
7

8

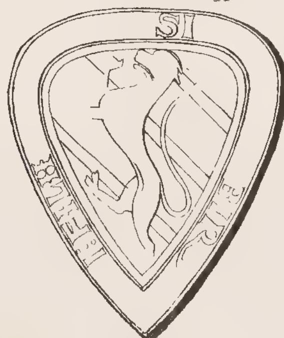
9

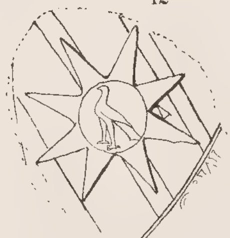
10

11

12

År 1219 — 1241.

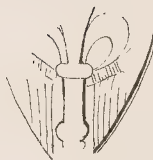
13

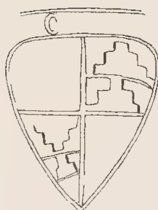
14

15

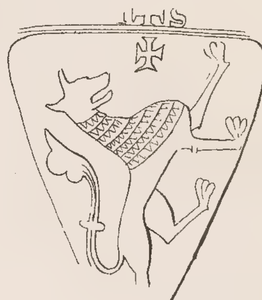
16

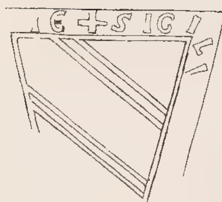
17

18

19

20

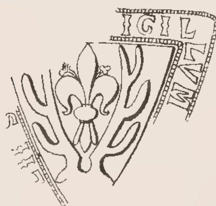
21

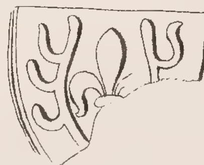
22

23

24

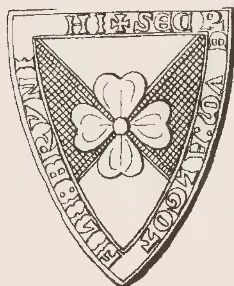

1240_talet _1259.

25

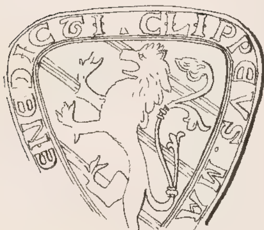
26

27

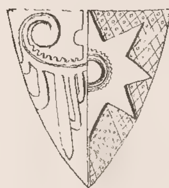
28

29

30

31

32

33

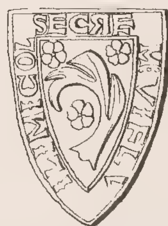
34

35

36

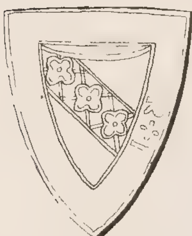

År 1260—1276.

37

38

39

40

41

42

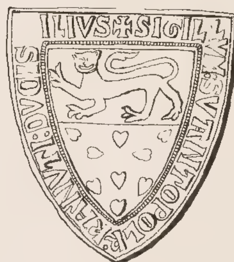
43

44

45

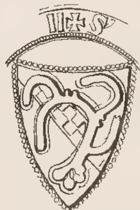
46

47

48

År 1278 – 1281.

49

50

51

52

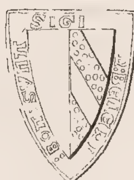
53

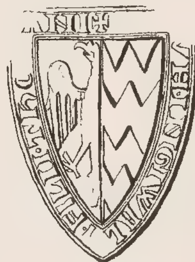
54

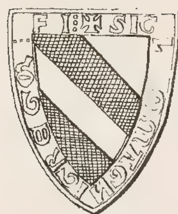
55

56

57

58

59

60

61

62

63

64

År 1281—1287.

65

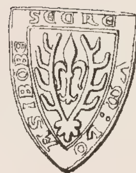
66

67

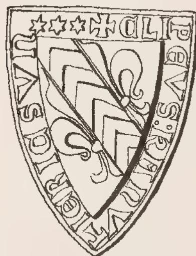
68

69

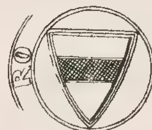
70

71

72

73

74

75

76

77

78

79

80

År 1287—1292.

81

82

83

84

85

86

87

88

89

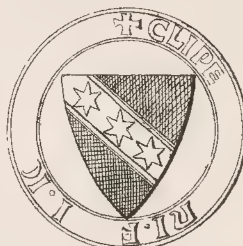
90

91

92

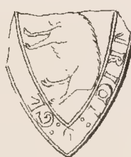
93

94

95

96

År 1292 — 1295.

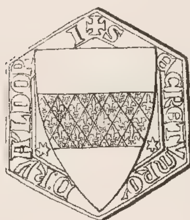
97

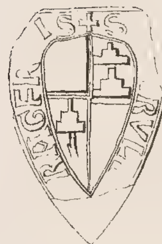
98

99

100

101

102

103

104

105

106

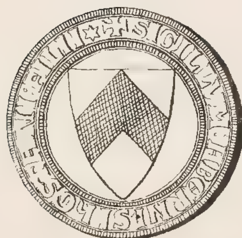
107

108

109

110

111

112

År 1295—1298.

113

114

115

116

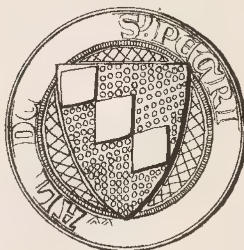
117

118

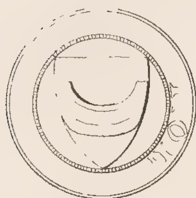
119

120

121

122

123

124

125

126

127

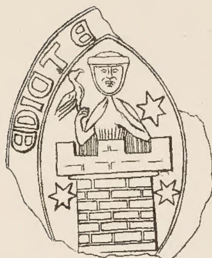

128

År 1299 — 1301.

129

130

131

132

133

134

135

136

137

138

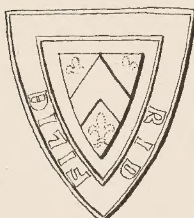
139

140

141

142

143

144

145

146

147

148

År 1253 — 1304.

